

C Optimo sacrarū litterarū maximoq̄ theologo magistro Gratiano fulginati: necnō
ron^o alme religionis Augustiniane: vicario generali apostolico Frater Joānes Ba
pista Tholentinas Heremita bachalarius indignus Salutem plurimam.

Cum dedica opa in agrū picenus: ad lares visendos: Reuerēdissime dñe vicarie: pe
des afferē: mibi quandam bibliothecā intranti: mox fundatissimi Egidij Romani bi
turicensis archiep̄: opus e celo lapsum: qđ prima philosophia longe lateq̄ nūcupat:
obuium extitit. Qua de re mira z incredibili allectus iucunditate: Tum ipsius dicendi
leporē: tum etiam ipsorum aberrantium iuuenū profectū: ac nostre alme heremitice
religionis decore: quod diu rubigine tectum iacuit: in lucē redegī ac impressiōe dignū du
xi: Et maxime omnium utilitati accedit: correxī z nulla vix pretermīssa particula emen
dauī. Etenim ut uerum fatear: omīso omnium hereticorum malleo z uafro Augu
stino: peritiorē parcat Scot^o: parcat deniq̄ totius mūdi sapiētes: p̄fundiorē ue iuenio
nemine. Sed dic q̄so p̄ optime: Quis sop̄ularū apertior: Quis ceteroz dialecticoz
planior: Quis in phisico auditu: p̄fūdior: Quis in methaphisicis p̄spicatio: Quis ī di
uina sapia itimior: Lerte sic audeo fari nullus ab isto deniq̄ oīuz hūanarū diuinarū
q̄ sciarum fonte tanq̄ riuulo e celo misso: Paulo Veneto in scđo posterioruz libro
attestante: ferme omnia peripatetici Aristotelis usquequaq̄ dicta itellecta z illustra
ta sunt. Nam cum reuerendissime pater mente reuoluerem: cui hoc diuinum metha
phisices opus dedicarem: Maxime visum est uestre reuerendissime paternitati: oīuz
bonarum artium: ac religionum: p̄sertim heremitane cultori: cuius causa hoc onus
tanq̄ enceladus sub eithna pressus libens suscepi tradere. Aurum z argentiū non est
mibi: munusculum qđ habeo hoc uestre dominationi do. Valeat Reuerēdissima pa
ternitas uestra cui me plurimum commendo zc.

C Frater Joannes Baptista Tholentinas Bachalari^o heremita vsus ad lectorem.

Ecce tibi Egidius claro delapsus olympo.
Ecce heremitane: religionis honos.
Solutus Aristotelis soluat: qui enigmata textus:
Solutus in offenso: qui pede carpat iter.
Hunc eme nam tanto: potes esse interprete tutus
Auctor: ab inuicta nam Egide nomen habet.

Questiones methaphisicales auree fundatissimi Egidij Romani Bituricensis archiepiscopi ordinis diui Augustini super libros methaphisice Aristotelis

Questio prima.

Adnes homines natura scire desiderat &c. Tex. j.

Circa ista sciam queritur utz metha^{ca} sit finis uel beatitudo ipsius hominis. z v^z q^o no: qm^o finis est melior his que sunt ad finem: sed metha^{ca} non est melior ipso homine. pbatur minor: qz metha^{ca} est accns ab

extrinseco: nullu accidens est meli^o substantia. ergo. **C**ps. arguitur sic. Non est beatitudo hois qd no pfert ad vtute: sed metha^{ca} non pfert ad virtutem. **q.** Maior patet per phm^o moralium ubi dicit qz scienia aut paz aut nihil confert ad vtutez. **C**ps. non est beatitudo seu finis ipsius hominis. qd pot auferri ab homine: sed metha^{ca} pot auferri ab homine. **q.** Maior videtur esse vera: minor patet per dictum phm^o de anima ubi dicit qz intellectus no reminiscitur post mortem. ergo.

In oppositum est phs in 4° metha^{ca}. Quid sit dicendum ad hoc. breuiter dico qz duplex est felicitas seu beatitudo. Est enim quedam felicitas que summe z simplr est felicitas sicut illa qua expectamus in futuro post presentem vita: z de ista no intendim^o ad presens: nec de ista loquitur phs. Alia est felicitas que summe z simplr non est felicitas: z est illa que ex puris nalibus acqri pot: z ista est possibilis in presenti vita: z de hac loquitur phs z nos loqui intendimus. **Ct tunc dico qz ista felicitas seu beatitudo hominis no consistit nisi in ultimo ipsius hominis: z cu homo habeat in se duo s. corpus z animam: z in hitibus nam rectam: aia dominatur corpori sicut dicit phs in primo politicoz: in habentibus nam peruersam: corpus dominatur anime: sicut dicit ibidez. Dico ergo qz felicitas hominis non consistit in bonis corporis: s; in bonis anime sicut dicitur pmo moralium: z cuz ipsi anime insunt virtutes z potentie: z etia ipsi habitus. Dico sicut phs ait: qz beatitudo hois non consistit in potentijs aie: qm sicut vnus homo habet intellectum z potetias anime: ita z alius homo. id beatitudo non consistit in potentijs aie: nec in habitibus anime: qm homo iustus z homo iniustus non differunt penes habitus: sicut dicitur in pmo moralium in fine: qz homo felix non differt ab hoie misero per dimidium sue vite: ut patet in dormientib^o ut dicitur ibidez: nisi pranserit quidam motus sic dicit phs. **C**n fantasmata hominis felicio meliora sunt qz fantasmata miseri. **C**t id dico qz consistit in opatione aie: z hoc dicit phs qz felicitas est opatio aie z cu felicitas consistit in ultimo ipsius hominis qd est finis z optimu eius: z virtus est ultimum potetie. Dico ergo qz felicitas est opatio aie fm virtutem: z cu vnus anime fm qua consistit felici**

tas debeat ee regularis inquatu huiusmodi. **D**e autem regulans fm qz huiusmodi est pfectum: z omne regulatus est impfectum. Dico g qz felicitas non consistit fm vnamquaqz virtutem anime: sed s; virtutem perfectam. Est igitur felicitas opatio aie fm virtutem pfectam: ut di pmo ethicorum z 4°: z cum sint in nobis duo gna. s. agibilia z speculabilia: z fm hoc habeamus duplicem intellectum: practicum z speculatiuum. Speculatiui: cui^o est considerare de spibus tm: z practicum cui^o est considerare de agibilibus tm: z ppter hoc duplex est virtus intellectualis perfecta z regularis. alia. s. prudentia que regulat z pficit intellm practicum: z alia s. sapientia que regulat z pficit intellectum speculatiuum: z propter hoc phs distinguit duplicem felicitatem. s. politicam z speculatiuam: z felicitas politica siue ciuilis est opatio aie fm vtutem pfectaz: que est prudentia. felicitas aut speculatiua est opatio anime fm virtute perfectam que est sapientia: z ad istam felicitatem speculatiua ordinatur alia felicitas. s. ciuilis: z ideo metha^{ca} est finis siue beatitudo ipsi^o hois. loquendo de felicitate qua pot ho sibi acqrere in hac presenti vita ex puris nalibus.

Tunc ad rones. C Ad p^m v^z mihi qz ad solutionem prime ronis distinctio duplex habeat locum: dicendo qz duplex est finis. qdas finis qui est per se existens: z talis finis dicitur pfectus: non qz sit soluz ro perfectionis alioz: sed di pfectus qz habet in seipso pfectionem summaz z pfectam. z talis finis per se existens non est pinctus agentis. i. no inherens ei cui^o est finis: qd est deus ipse qui est finis alioz. **C** Est aut alius finis qui no est per se existens: sed est pinctus agentis: z talis finis di pfectus non quia beat in se pfectione: s; qz est ro perfectionis alioz: z pfectio in isto fine z in altero inuenitur qst equo: z est sile de forma: s; forma di esse ens: non qz habeat ee per se: qz tuc gneretur qd est fallum. nam compositum gneratur. sed di esse ens: qz est ro essendi ei^o cuius est forma. **C** Est aut alia distinctio qz lz bonum dicatur multiplr sicut z ens: tamē bonum di fm rationem triam ipsi euti aliquo modo nam illud qd dat entitatem simplr dat bonitatem fm quid: z illud qd dat bonitatem simplr: dat entitatem fm quid: sicut patet de anima. nam anima dat entitatem simplr: dat tamen bonitates s; qd. nam ex hoc qz homo est homo non habet qz sit bonus simplr: sed fm quid. vnde non dicitur de homine virtuoso qz sit bonus sine additione: s; qz est bonus eo qz est homo. s; ipse virtutes sicut prudentia z sapientia dant bonitatem simplr z entitates fm quid. Nam ex hoc qz homo est iustus uel prudens non habet homo entitatem simplr sed s; qd. **C** Tunc ad propositum quando tu dicis: finis est melior his que sunt ad finem. Dico qz si tu comparas finem qui est per se existens uel habens pfectionem in seipso ad ipsum hominem: bene concludit ratio: qm talis finis melior est ipso homine: z omnibus alijs que ordinantur ad ipsum. si autem uelis comparare finem ipsius hominis qui est pfectus: non qz habeat pfectionem in seipso: s; qa est ro perfectionis ipsius hois. Tunc cu ho heat pfectionem in seipso: finis heat pfectionez qst equo. Dico qz male comparas: qz non debet fieri comparatio nisi inter vniuoca. **C** Si autem non comparas ipz hominem ad suum finem: sed comparas ipsam ani

mam non ut est suba in se perfectionem hñs: s; ut est ratio perfectionis solum ad ipsum finem. Tūc ad hoc ualet secunda distinctio: naz ipsa aia habet entitatē simplr 7 bonitatē fm quid: ipsa metha^a siue beatitudo hēt bonitatē simplr 7 entitatem fz quid: 7 hoc mō est incōueniens. ¶ Ad 2^m patet solutio cū tu dicis illd nō est beatitudo hois siue felicitas qđ paz pfert ad v̄tutē. Dico qđ nō quectiq; scia pfert ad v̄tutē: sicut scire quid sit iustitia: qđ castitas: vñ ml̄i sunt qui uolūt scire qđ est castitas: qđ iustitia: nolūt tñ cōparare simul: sed sunt files i firmis uolētib⁹ audire p̄silia medicorū: nolētib⁹ tñ facere fm p̄silia eorū: 7 de istis dicit ph̄s: qđ sicut isti nō hñt corp⁹ bene dispositū ad audiēdū p̄silia medicorū: sic nec alij hñt bonā dispositionē: q; uolūt scire qđ sit v̄t⁹. s. iustitia qđ castitas: 7 tñ nolūt cōparare fm hec. Sed ipa felicitas siue metb. est ipa v̄t⁹: ideo nō p̄cludit rō nisi de v̄tutib⁹ moralib⁹ 7 non intellectualib⁹ cuiusmodi est metb. ¶ Ad aliud cū tu arguis pōt auferri ab hoie. g. zc. Tu bene arguis qđ non sit summa 7 perfecta felicitas: s; qđ nō sit felicitas quā homo acqrere posset ex puris nālibus tu nō arguis: 7 ista sufficiant de qōne.

Questio. II.

¶ Veritur utz vnūqđq; nāliter ferat in suū finē. 7 videt qđ non. dicit eni Arist. in 3° moralitū ponēs dñam inter uolūtātē 7 electionē qđ uolūtās est finis: electio est eorū que sūt ad finē. Est eni electio qđ si p̄clusio 7 finis p̄siliū postq; homo p̄siliat⁹ est qđ sit eligendū de aliquo. Tūc eligit alterā partē 7 cā p̄sequitur. ex hoc arguit sic. Si g uolūtās differt a nā: ita agere uoluntatis differt ab agere nāe: 7 desiderare ipsi⁹ nāe. Cū g nāliter suū finem desideret uolūtās igit nō nāliter desiderat suū finē: sed uoluntarie. g. ¶ Ph̄s. 9° metha^a distinguit potētiās nāles a potētijs rōnalib⁹: 7 dicit ibidē qđ potētiē nāles determinate se hñt ad vnū: potētiē vō rōnales se hñt ad opposita. Si g potētiē nāles differt a potētijs rōnalib⁹: g 7 agere potētiarū nālū differt ab agere potētiarū rōnalū: q; potētiē nāles agunt nāliter: potētiē vō rōnales agunt rōnaliter: cum ergo uoluntas sit potētiā rōnalis uolūtās desiderabit rationally.

In oppositū est Arist. in 3° moralitū ubi dicit qđ vnū qđq; nāliter uult finē suū. Ad intelligentiā huius qōnis est p̄ intelligendū qđ duplex est finis: nā ois finis mouet per cognitionē: aut per cognitionē qđ est in ipso fine: aut per cognitionē que est in eo qđ mouet: vbi gratia. p^m p^m: siue p̄ma causa: que in didit tales nās ipsi⁹ reb⁹: ut tendant directe in suū finē: est finis oium mouēs alias res per cognitionem que est in ipso. Unde sicut p̄tingit arguere qđ est aliq; sagittator cognoscēs ipz signū: 7 dirigēs ipsam sagittam in ipsum signum: cū sagitta signuz nō cognoscat ex hoc qđ uadit directe in signū: sic in rebus nāe p̄tingit qđ cū nāe particulares nō cognosceant ipm finē ut directe tendant in ipsum. Continuit arguere 7 dem̄are qđ est aliqđ ule dirigēs naturas particulares in suos fines: 7 ipsos cognoscēs sicut architenens signū cognoscit: 7 talis finis est p̄ma cā 7 est finis oium 7 istū finē oia appetūt 7 desiderāt: 7 de isto fine nō est p̄s̄s intentio: s; de alio fine qui mouet per cognitionē que est in mobili est

presens intentio. Sicut patet in his que rōnabilia sunt: pomū mouet hominē non per cognitionē qđ est in ipso: sed per cognitionē que in hoie. Utrū. s. vnū qđq; rōnale feratur ad suū finem. ¶ Ad intelligentiā huius est intelligēdū qđ tres p̄positionēs solēt dici de nā. ¶ Prima est qđ illud qđ est nāle nō admittit suū p̄trariū: sicut ait ph̄s in predicamentis qđ cui vnū p̄trariū inest nāliter sibi oppositū contingere non pōt. ¶ Alia p̄positio est qđ illud quod est a nā est vno mō 7 nō pl̄ibus modis. ¶ Tertia p̄positio est qđ p̄ illud qđ est nāle siue a nā nō acqrimus illud qđ nō inest nobis a nā: sicut ea que facim⁹ per artē sicut per manū que est organū organoz: ut patet 3° de aia: nos non acqrimus nobis illa que insunt per artē. ¶ Alteri⁹ est intelligēdū qđ dñā est inter finem 7 ea que sunt ad finē: sicut ostēdit ph̄s in p̄ politicoz: 7 est ualde notabile: dicit ibi qđ finis appetibilis est in infinitū. nō eni introducit medicus aliquā sanitates in infirmo: qn adhuc meliorem uellet introducere: s; ea que sūt ad finem nō sunt appetibilia in infinitū. Sed appetitur fz p̄positionē 7 ordinē que hñt ad finem: ut p̄z de medico: nā medic⁹ nō dat infirmo quāctiq; portione: siue flebotomiā quā posset sibi dare: sed fz qđ est necessariū ad finē p̄sequēdū. s. ad sanitatē: id finis est appetibilis in infinitū: ea que sūt ad finē nō. ¶ Ex ista dñā pōt patere triplex dñā inter finē 7 ea que sunt ad finē: qm̄ ex hoc qđ finis est appetibilis in infinitū ea que sunt ad finē nō: sequit⁹ qđ finis non admittit p̄trariū: ea que sunt ad finē nō sunt appetibilia in infinitū per oēs modū appetibilitatē bñ admittūt cōtrariū. ¶ Alteri⁹ sequit⁹ qđ si finis nō admittit p̄trariū semp vno mō se habeat. ¶ Alteri⁹ est intelligēdū qđ finis hz rōnē p̄ncipiū: ea que sunt ad finē rōnem hñt p̄m̄i: 7 sicut p̄clusiones non habēt omnē modū ueritatis: sed p̄tingit dubitare in ipis p̄incipia aut habent omnē modū ueritatis: sic finis ex eo qđ hēt rōnem p̄ncipiū: habet per omnē modū qđ sit appetibilis in infinitū: ea que sunt ad finē cuz habeāt rōnē p̄nis non sunt appetibilia in infinitū. Ex hoc sequitur qđ per finem acqrim⁹ ea que sunt ad finem: sicut per aliqđ nāle acqrimus illud qđ inest nobis per artē. Cū ergo finis conueniat in illis tribus p̄positionib⁹ cū natura. ¶ Dicēdū est qđ vnū quodq; nāliter fertur in suū finē: s; non sit ita per oēm modū nālitalitatis: sicut in rebus nālibus: p̄pter hoc adducta fuit prima distinctio de fine.

Tunc ad arg^m dicendū est: qđ uoluntas pōt dupliciter considerari: uel fm qđ nā: uel fm qđ ratio: si consideretur fm qđ ratio cū non contingat arguere nec rōcinari: nec sillogizare de ipso fine: s; de his que sūt ad finē. ¶ Dicendū qđ uoluntas sic considerata non tendit in ipsum finem. Uoluntas tamen considerat⁹ fm qđ nā tendit in finem. ¶ Ad alias rōnem patet solutio per ea que dicta sunt.

Questio. III.

¶ Veritur utrum omnes homines naturali appetitu sciam appetant. 7 videtur qđ nō: q; oē illud quod mouetur ad aliqđ nāliter: habet aliqđ de ipō ad qđ mouetur: sed hō non habet aliqđ de sciētia. g. maior est euidentis: minor patet: qm̄ intellect⁹ est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum sicut ait ph̄s 3° de anima. ¶ Ph̄s. videmus qđ multi hoies retrahuntur a scientia. ergo zc.

Ad intelligentiam huius questionis est intelligendum quod duplex potest esse causa quare aliquis non consequitur suum finem: vel quod ignorat ipsum et ipsum non consequitur. Alia causa est: quod scilicet non ignoret: propterea que sunt ad finem non consequitur: quod ea que sunt ad finem gratia sunt: et scilicet duplex potest esse causa: quare aliquis non consequitur suum finem: tamen una potest esse causa: quare aliquis non desiderat suum finem. scilicet quod ignorat: sed cum ita tamen cognoscit: statim ipsum desiderat. Ratio autem quare ea que sunt ad finem sunt causa quare aliquis non desiderat et consequitur suum finem est: quod finis est ultimum in opere et primum in intentione et desiderio: et quod ea que sunt ad finem procedunt in opere et prosecutione ipsius finis: propter hoc ea que sunt ad finem possunt esse causa quare aliquis non consequitur suum finem: sed quod ea que sunt ad finem non procedunt in desiderio ipsius finis: propter hoc ea que sunt ad finem non possunt esse causa: quare aliquis non desiderat suum finem: sed ipsa ignorantia finis est causa huius. Nunc autem nullus homo est ita ignarus: quin habeat in ultero cognitionem principiorum saltem aliqualem. Unde primo dicitur: quod homo se habet ad ista principia: sicut locus ianue in domo: ita quod sicut locus ianue neminem latet: sic et principia contra neminem latent. Si ergo omnes homines habent aliquam cognitionem de scientia: quod habent in ultero aliquam cognitionem ipsorum principiorum: quantumvis nesciant educere genes de principijs: et cum ipsa scientia sit finis ipsius hominis. Tunc appareat manifeste quod omnes appetunt naturaliter ipsum scire: sed tamen hoc scire in particulari et illud non appetant: tamen omnes appetunt scire in uniuersali.

Tunc ad rationes dicendum est. cum enim dicitur: omne illud quod mouetur ad aliquid naturaliter habet aliquid de ipso ad quod mouetur. Dico quod homo habet aliquid de scientia: quoniam aliquam cognitionem habet de principijs: quod autem principia sunt cognita: et per quam viam: istud postea apparebit. nunc ista sufficiant et c.

Questio. III.

Veritur sequenter. Utrum omnes homines appetant metha. et ut sic: quoniam unumquodque fert in suum finem naturaliter: sed metha est finis siue beatitudo ipsius hominis. ergo omnes homines appetunt esse sapientes: sed metha. est maxime sapientia sicut probat philosophus in libro de generatione. Item ergo omnes homines appetunt metha. apparet. Cuiusmodi ergo omnes homines appetunt scire: ergo omnes homines appetunt maximam scientiam. Cuiusmodi ergo metha. sit maxima scientia. ergo et c. Ad oppositum arguitur sic: id quod nescitur esse non desideratur: cuiusmodi sunt multi homines qui ignorant metha. imo ignorant ipsam esse. ergo. Ad intelligentiam huius questionis est intelligendum: quod sicut est in causis agentibus: ita est in finalibus: nam cause agentes inferiores siue medie: agunt in virtute prime cause: sicut dicit philosophus in libro de generatione. Item ergo enim cum sit maxime actiuus: inter omnia corporalia elementa: non agit nisi in virtute corporis celestis: et sicut est in istis efficientibus: sic est in finalibus causis. scilicet quod sicut fines inferiores non mouent nisi in virtute ultimi finis: et sic scientia alie ab ista metha non mouet nisi in virtute istius sapientie: cum sit ultimum finis siue beatitudo ipsius hominis: quam homo ex puris naturalibus acquirere potest: et ideo si tu queris. Utrum omnes homines appetunt metha in propria forma. Dico quod non: quod non omnes homines sciunt metha esse: sed si tu queris. Utrum omnes homines appetunt metha non in propria forma: sed in

alio scientijs que non mouent appetitum hominis: nisi in virtute illius summe sapientie. dicendum est quod sic: et sic patet: quod omnes homines appetunt metha.

Tunc ad rationes dicendum est. Et ad primam cum dicitur. Unumquodque fert naturaliter et c. Dico quod uerum est: sed ad minorem cum tu dicitur. metha est finis. dico quod uerum est: tamen non omnes homines ponunt sapientiam esse in metha: imo sunt quidam homines qui dicunt illos esse sapientes qui sunt astuti in istis sagacitatibus secularibus: et errant in apprehensione finis. Cuiusmodi contingit errare in apprehensione finis: sicut in prosecutione finis: nam diuersi in diuersis ponunt suum finem. Ad aliud quod tu dicitur: omnes homines appetunt esse sapientes: dico quod uerum est: tamen non omnes homines appetunt sapientiam in metha: et ideo non omnes homines in propria forma appetunt metha.

Questio. V.

Veritur post de isto istius scientie et primo. Utrum deus sit secundum metha. et uideat quod non: quoniam sicut dicit philosophus in littera: ista scientia est diuina: quod est de deo: et sic illud sit secundum in scientia. de quo determinat in scientia. Si ergo de deo determinat in ista scientia. ergo. Cuiusmodi dicit philosophus quod metha determinat de substantijs separatis a materia. Cum igitur deus sit maxime separatus a materia: ergo et c. Est enim actus purus cui nihil admiscetur de potentia. Uideat quod deus sit maxime secundum istius scientie. Ad oppositum arguitur sic. Illud est secundum in scientia in cuius virtute determinatur omnia ista que determinantur in illa scientia: cum ergo omnia ista que determinantur in metha determinentur sub ratione entis. ergo ens est secundum in metha et non deus. Ad dissoluendum hanc questionem procedere possumus duplici via: primo modo ut Aristoteles. procedit. Aristoteles sic procedit: ad determinandum quod deus non sit secundum istius scientie. dicit Aristoteles in libro posteriorum quod scientia supponit de se: suorum quod est: cuiusmodi ratio est: quoniam si scientia non supponeret de se: quod est: sed probaret suum secundum esse. Tunc ipsa scientia iret ultra suum secundum: et tunc seipsam transcederet quod est falsum: cuiusmodi ratio est: quoniam secundum scientie est obiectum scientie. nunc autem ita est: quod ipsa scientia cum sit habitus: sortitur species ex suo se: siue obiecto quod idem est. Cuiusmodi ergo nihil agat ultra suam speciem scientia non potest transcendere suum secundum: ideo scientia supponit de se: quod est. Tunc ulterius Aristoteles procedit et querit. Utrum deus esse probet in ista scientia aut non. Si dicat quod sicut cum nulla probet suum secundum esse: sequitur quod deus non sit secundum istius scientie. si dicat quod in ista scientia non probatur deus esse. Tunc adhuc Aristoteles. procedit sic. distinguit enim quinquaginta genera scientiarum. scilicet politice que irredit de ciuitate et de his que ad ciuitatem pertinent. Alie autem sunt morales et iste tractant de virtutibus. Alie sunt secundum moralibus sicut logica: gramatica: et sub scientijs secundum moralibus comprehendit rhetorica: secundum quod docet ornatum sermonis. Alie autem sunt scientie doctrinales sicut sunt scientie mathematice: alie autem sunt naturales. Tunc cum quinquaginta genera scientiarum querit Aristoteles. Utrum probet deum esse in ista scientia aut non: si in ista scientia probat deum esse: tunc habetur oppositum: quod non est secundum in ista scientia: si non in ista: tunc in aliqua alia scientia probat deum esse: sed hoc est falsum: quod non probat in scientia politica: quod ipsa non extendit se ad entia separata. imo finis eius est pax ciuitatis uel aliud quod aliud habet. nec probat in moralibus: quoniam ille tractat de virtutibus: nec probat in scientijs secundum moralibus nec in scientijs doctrinalibus: quoniam mathematica. aut sunt de quantitate

continua: aut discreta: cuius de non sit aliquid istarum quæstionum: quod est super omnem quæritatem: sequitur quod in talibus non probatur. Nec in scientiis naturalibus: quod ille tractat de his que subiacentur motui et transmutationi. Unde dicit Augustinus. Quod si naturalis probatur deus esse: hoc non est per ea que sunt sua. Unde dicit Augustinus. Quod si ipse probatur deus esse in suo libro philosophorum. Non fecit nisi ad allucinandum aures auditoris: si ergo non probatur in ista nec aliis igitur despatium est deus esse. Nam illud est despatium quod non potest probari nec probatur in aliquo scientia. Cuius tamen possit probari deus esse saltim per viam motus et multos effectus. Si ergo concederetur est dicere deus esse despatium. dicendum est quod in ista de probatur deus esse. Cuius nulla alia scientia probatur esse et per istam rationem concludit Augustinus. deum non esse sub ista scientia et sine dubio. Aliter et sine dubio et magis proprie possumus ostendere quod deus non sit sub ista et per istam ex parte subiecti: quod ex his que probantur de subiecto. Partes autem subiecti scientie sunt decem predicamenta. scilicet substantia: et sic de alijs. Cuius ista non sunt partes deus: deus non erit sub istis. Et per ista illa que demonstrantur de subiecto scientie: sunt partes: et per ista de diversitate et ceteris: et sic de alijs: et ideo cum ista non conveniant ipsi deo: si cuius subiecti quod ens. Dicendum quod deus non est sub istis: sed ens quod ens: quod hoc sit et per quam viam postea appetit: si cum probatur aliquis videatur dicere quod deus est sub istis. Dicendum est sic aliquis antiquus: distinguendo de subiecto. vnde accipit subiectum per eo de quo principiatur tractatus in ista scientia: et sic accipiendo subiectum deus est subiectum istius: quoniam in ista principiatur tractatus de deo. sic dicitur. Alio modo accipit per eo quod subiectum se prius omnia que determinant in scientia: et sic accipit subiectum proprie: et istud deus non est subiectum istius: nisi sic dicatur sic dicitur error. Male dicitur et in istis quod dicitur quod illud non est subiectum proprie de quo principiatur tractatus in ista scientia. Dico sine dubio illud esse subiectum proprie: quoniam ex ipso sortitur scientia species: et tale deus esse proprie subiectum illius: et ideo si nos volumus aliquid modo de deo deus esse subiectum istius: obtemperare aliter distinguere de subiecto: dicendum quod deus est subiectum proprie in scientia. Est enim quod dicitur subiectum proprie de quo principiatur tractatus in ista scientia: et tale est subiectum proprie in ista scientia. Aliud est subiectum proprie: quod non est proprie per se et proprie ex parte. vnde si est aliquid scientia que determinaret de aiali specie quod aiali. Tunc in ista scientia: aiali est subiectum principale et proprie scientie: et cum naturalis magis et vnde saluetur in holeris: quod in aliquo preterito subiecto aiali quod a me quod est subiectum illius scientie: dicitur quod hoc est principale subiectum illius scientie: non tamen principale per se et proprie: sed hoc est subiectum principale ex parte: quod ipso saluat vnde naturalis subiectum principale proprie et proprie dico quod in metha ens in quantum ens est subiectum principale per se et proprie: et quod non est melius et vnde saluat in deo quod in aliquo alio ente: proprie dico quod deus est subiectum principale illius scientie: non per se et proprie ex parte ut dicitur. Et per hoc patet solus ad rationes.

Quæstio VI.

Veritur Inter. Ut sit idem esse de consideratione alicuius scientie: et esse sub illis: et hoc ad evidentiã eorum que quæritur. et vnde sic: quoniam illud non dicitur sub scientie in quo est scientia: sed illud dicitur sub scientie de quo est scientia: sed scientia est de his que considerantur in ista scientia: ut vnde idem esse de consideratione alicuius scientie: et esse sub illis. Et per hoc subiectum aut est de consideratione illius scientie aut non: non est dicere quod non. Si tu dicis quod sit de consideratione scientie cum sub scientie sit illud de quo est scientia: ipse vnde sit idem esse sub illis: et de consideratione. Ad oppositum arguitur sic: idem esse sub ista scientia et de consideratione scientie tolleret unitatem scientie et esset confusio in scientia: quod si sit postea apparebit. Ad istam quoniam dicere possumus quod est aliud esse de consideratione scientie: et esse sub scientie eiusdem: et hoc appetit ex tribus. per

comparatiõne scientiarum ad invicem. et ex comparatiõne subiecti ad scientias et ad ea que considerantur in scientia. et ex comparatiõne subiecti ad ea que determinant in scientia. Et ad hoc videndum est intelligendum: quod sic libri periclitares habentes ordinem ad alijs: vnde scientias habent diversitatem inter se: et sic libri periclitares habent istam diversitatem sic libri periclitares proprie naturalis: ita sicut et subiecta illorum librorum habent istam diversitatem. Tunc aut intelligendum est quod scientie dupliciter differunt: vnde quæritur ad maiorem et minorem abstractionem. nam subiectum vnde scientie est magis abstractum quod subiectum alterius: sic videmus quod subiectum philosophorum est corpus mobile: subiectum alterius libri est corpus mobile ad formam. Differunt enim aliter scientie ad invicem penes despatium et non despatium: subiectum enim vnde scientie dicitur despatium respectu subiecti alterius scientie: quoniam non continentur sub subiecto illius scientie: nec reducitur ad ipsam. vnde g. subiectum libri de generatione est corpus mobile ad formam dicitur despatium libri de celo et mundo quod est corpus mobile ad situm: tamen quoniam subiectum libri de generatione non continentur sub subiecto libri de celo et mundo: et sic subiecta dupliciter differunt: sic et scientie. Una enim scientia est magis abstracta quod alia: sicut metha. est magis abstracta quod mathe: quoniam metha. est de rebus abstractis tamen a materia sensibili quod intelligibili: mathe. abstracta ab materia sensibili: non autem intelligibili: naturalis est minus abstracta: quoniam abstracta ab materia hac sensibili et ab illa: non tamen a materia sensibili simpliciter. Sicut scientie differunt quæritur ad esse despatium et non despatium: quoniam vna scientia non continentur ab alia: et hoc est vnde in multis scientiis sic patet. Nam philosophia moralis non continentur sub naturali. appetit ergo quod scientie habent diversitatem a subiectis. Cuius ergo per illud idem per quod aliquid est diversum ab alijs: per illud idem sit ens et vnde. Si ergo sic dicitur est scientia habens diversitatem a subiecto: et tamen ab omnibus illis que determinantur in scientia: non sortitur scientia species: apparet manifeste quod non est idem esse de consideratione vnius scientie et esse sub illis. Sed enim omnem esse sic dicitur per hoc in superioribus capitulis de substantia generatione scientiarum quod vnde et idem bene potest esse de consideratione diversarum scientiarum: sed hoc est diversis modis: quoniam subduntur diversis rationibus: et hoc idem dicitur in xj. metha. quod vna et eadem res potest considerari a diversis scientiis: sed scientia que sortitur species ex subiecto proprie non est pole: quod vna res consideret a diversis subiectis vnde ratione: et ex hoc appetit quod non est idem consideratum et subiectum idem possit esse de consideratione diversarum scientiarum: non tamen subiectum. hoc est appetit ex comparatiõne scientie ad subiectum et ad ea que determinantur in scientia: quoniam demonstras non est ulterius demonstratum. scientia enim sortitur species ex subiecto. et ideo cum nihil agat ultra suam species: scientia non potest demonstrare suum subiectum. Si ergo scientia non demonstrat suum subiectum: et cum multa considerentur in scientia que tamen scientia demonstrat: igitur non est idem esse de consideratione et esse subiectum. hoc est etiam appetit ex comparatiõne subiecti ad ea que determinant in ista scientia. scientia enim non tantum considerat subiectum: sed partes subiecti et passionibus: vnde dicitur philosophus quod scientia est vna que est vnde generis subiecti partes et passiones consideras. Unde subiectum scientie et ea que considerantur in scientia differunt sic magis eorum et minus eorum: quod omne subiectum in scientia est de consideratione scientie. non tamen de consideratione in scientia est subiectum scientie. Et si tu quæras que est ista cõitas. dico quod est cõitas analogie: quoniam illa omnia que determinantur in scientia: non determinantur in scientia nisi per attributionem quam habent ad ipsum subiectum. ex his tribus que dicta sunt patet quod non est idem esse subiectum scientie et de consideratione illius. Tunc ad rationes. Ad primam dicendum est cum tu dicis subiectum scientie non est illud in quo est scientia sed de quo est scientia

uez est: z cū tu dicis illud g̃ ē subiectū scie de quo
p̃siderat in scientia: uey est hoc totum: tñ tu nō p̃
bas q̃ oē illud de quo cōsiderat in scia sit subm.
Si tñ hoc posses probare: aliqd eēt: tu tñ nō pro
bas hoc per istaz rationē. Ad aliō patet solutio
per ea que dicta sūt z c̃.

Questio. VII.

Veritur cū visū sit p̃i^o q̃ de^o nō
est subm istū scie. Utruz
de^o sit subm alicuius scie sp̃alis: z vī q̃ sic
qm̃ sicut scia cōis est de aliquo cōi: sic scia sp̃alis ē
de aliquo sp̃ali: s̃ de^o est aliqd sp̃ale inter oīa: g̃. p̃
batio assūpti: ratio enī cōitatis sumit ex hoc q̃ est
aliqd cōe huic z illi. cū at̃ ipsi deo nō sit aliqd cōe
vniocū z istis que sūt circa p̃m. g̃. C̃. hoc idēz
arguit sic. qm̃ enī scia recipit aliqd ab aliq̃ scientia
illa aqua alia recipit: cōsiderat illō p̃ncipaliter: si
cut patet de metha. z p̃bia nāli. cum ergo metha.
recipiat multa a p̃bo nāli de deo. s̃. q̃ sit infinite vir
tutis z multa alia: ergo ut videtur p̃bo p̃ncipā
liter considerat, ipsum deum: ergo.

Ad hec breuiter itelligēdū est: q̃ scia z hēt q̃ sit scia
z q̃ sit vna: z ab aliō hēt q̃ sit scia: z ab aliō hēt
q̃ sit vna: sicut p̃m rōne: s̃ bñ uerū est q̃ aliqd per
vñū z idē hēt q̃ sit ens z q̃ sit vñū: loquēdo dico
realt. Tamē illō p̃ qd aliqd est ens z vñū differt
p̃m rōne: p̃m q̃ p̃ ips aliqd est ens z vñū. Sicut dī
colz scia p̃ vñū z idē hēt q̃ sit scia z q̃ sit vna lo
quēdo realt: illō tñ differt p̃m rōne. C̃. Alter^o est i
telligēdū: q̃ illō p̃ qd scia hēt q̃ sit scia z q̃ sit vna
est ipm̃ s̃m: ipz tñ s̃m differt p̃m rōne: z p̃m q̃ p̃
ipz hēt scia q̃ sit scia: qm̃ p̃ subs cōsideratū sub ab
stractione hēt scia q̃ sit scia: vñ nulla scia est quin
abstrahat. Nā ipoz singulariū nō est scia: s̃ bñ ue
rū est q̃ scie abstrahit p̃m magis z min^o: p̃ subm
at̃ p̃sideratū sub aliq̃ vna rōne sp̃ali hēt q̃ sit vna.
Uñ sicut visū ē: p̃ vñū z idē sub alia rōne p̃sidera
tū hēt scia q̃ sit scia z q̃ sit vna. C̃. Uñ itelligēdū
est q̃ talis est modus cōsideratiōis in scia: q̃lis est
modus cōsideratiōis in numeris z formis z iste
modus consideratiōis optim^o est. Uñ sic in nu
meris causat noua sp̃es numeri ex additiōe vnita
tis. nā q̃cūqz vnitas semp addat: semp causat noua
sp̃es numeri z nō remanet illa sp̃es p̃oz: sic est i
formis sicut ait p̃hūs 8° metha. sic etiā cōsideran
dū est in scientijs: q̃ scie differūt p̃m diuersos gra
dus abstractionis: nā q̃cūqz gradus abstractionis
supaddit alicui scie: semp causat noua sp̃es sciētie.
Nā si nos accipiam^o aliquē artificē: q̃ p̃sideret res
abstrahēdo eas ab hac mā sēsibili z ab illa nō tñ
p̃hific^o abstrahit a mā sēsibili simplr si tñ ulterius
intelligam^o artificē cōsideratē res abstrahēdo eas
a mā sēsibili simplr: nō tñ a mā intelligibilit: ias est
ali^o artifex sicut mathe^o: z nō remanet ampli^o p̃hific^o
sic. Si aut̃ cōsideram^o artificē cōsideratē res ab
stractas ab oī mā tā sēsibili q̃ etiā itelligibilitiam
est methaphisic^o: z sic p̃m diuersos gradus abstra
ctionis diuersificant scientie: sicut p̃z diuersas ad
ditiōes vnitatis causant diuersas species numeri.
Tūc dico q̃ qui dic̃ deū posse eē subm alicui^o scie sp̃a
lis dic̃ illā sciaz nō eē sp̃alez: qm̃ oīs scia sp̃alis dz
cōsiderare res abstractas p̃m aliquē modū abstra
ctiōis. cū g̃ de^o sit sūme abstract^o: qz est act^o pur^o
cui nihil admiscet de p̃o: appet q̃ de^o nō est subz
alicui^o scie sp̃alis: quō aut̃ sequat q̃ illa scia nō eēt
vna s̃ patebit in alia qōne z c̃. Questio. VIII.

q

Veritur utrū de^o possit eē de cōsi

deratiōe alicui^o scie sp̃a
lio: dato q̃ nō possit eē s̃bz i aliq̃ scia sp̃ali:
sicut p̃us declaratū est: z vī q̃ de^o possit eē de cō
sideratiōe alicui^o scie sp̃alis. qm̃ dic̃ p̃^o q̃ nō p̃r co
gnosct hec suba demonstrata nisi ignorata p̃^o cā. g̃
cū de^o sit p̃^o cā oīum sciaz z oīum entū. vī q̃ cui^o
erit cōsiderare de aliq̃ s̃bz demonstrata q̃ ipi^o erit
cōsiderare de p̃^o cā illi^o scie. g̃ z c̃. C̃. hoc idē vī
dicit enī p̃hūs 2° metha. q̃ sicut res se hēt ad esse
ita se hz ad cognitionē: g̃ ut vī dicē q̃ de^o ē cā ali
cui^o rei est dicē q̃ illi^o scie est cōsiderare de p̃^o cā
qd est de^o: cui^o erit cōsiderare de illa s̃bz alicui^o ē
cā: g̃ z c̃. C̃. videm^o q̃ p̃hūs in li^o p̃hifi. multa
determinat de deo sicut q̃ est p̃m^o motor: z q̃ est
infinite ṽtuz: cū g̃ libri p̃hifi sit scia sp̃alis z i illa de
terminet de deo sic i. 8. appet q̃ de^o poterit eē de
cōsideratiōe alicui^o scientie specialis: ergo z c̃.

Ad dissolutionē hui^o qōnis breuiter uolo determina
re q̃ nulla scia directe p̃m modū humanū inuenta
pōt cōsiderare de deo nisi sub rōne entis. Et ad h̃
sic p̃cedo p̃ modū cog̃scēdi ex pte nra: oīs enīz co
gnitio humana depēdet ex sēsibili z p̃ sēsū hz fieri
qz q̃qd itelligim^o itelligim^o cū fātasmate. sic dic̃
p̃hūs 3° de aia. Si g̃ oīs nra cognitio p̃ sensū hēt
fieri tūc oīs que inuenit p̃m modū humanū iue
nit p̃ sēsū: z ex hoc appet māifeste q̃ oīs sciētia di
recte iuēta p̃m modū humanū aut est de sēsibilib^o
aut est de hijs que sūt insensibilib^o: aut si nō sit de
hijs que sūt i sēsibilib^o s̃z de abstractis a sēsibilib^o
tūc opz de necessitate q̃ in aliq̃ parte sui determi
net de sēsibilib^o: qz sicut nō puenit itelligē aliquid
sine fātasmate z sēsū. sic nō cōuenit eē aliquā sciaz
inuētā p̃m modū humanū qn aut sit ipa de sēsibilib^o
b^o aut de his que sūt i sēsibilib^o: aut si sit de abstra
ctis a sēsibilib^o de necessitate opz q̃ hēant pte sui
de sēsibilib^o. q̃ si s̃ nō ē uerū da oppo^m: si tu das
oppo^m z dicas q̃ cōuenit eē aliquā sciaz iuētā p̃z
modū humanū z nō determinet de sēsibilib^o i ali
q̃ pte sui: s̃ ē dicē q̃ cōuenit scire z itelligē sine fā
tasmate z sēsū: z h̃ ē ipo^o. opz māifeste q̃ oīs scia
inuenta p̃m modū humanū aut sit de sēsibilibus
aut habeat pte sui de sensibilib^o. Si g̃ eēt aliq̃ scia
que cōsideraret de eo opz q̃ illa s̃lt̃ consideraret
de sēsibilib^o: cū g̃ oīs scia sit vna z per idēz est scia
z vna: tūc cū determinaret illa scia de deo z de sē
sibilibus oporteret q̃ de illis determinaretur sub
aliq̃ rōne cōi: cū g̃ de^o z sēsibilia sint maxie remo
ta adiuicē: tūc si eēt aliq̃ scia q̃ determinaret de deo
z de sēsibilib^o nō determinaret de illis nisi p̃z q̃ cō
ueniūt in maxie cōi qd est ens: z sic determinaret
de ipsis nisi sub rōne entis. z tūc iā nō eēt scia spe
cialis qz p̃sideraret aliqd s̃bz rōne entis. z id cū nō
possit eē aliq̃ scia directe iuēta p̃z modū hūanū q̃
p̃sideret de deo nisi sub rōne entis appet māifeste
q̃ de^o nō p̃r eē de p̃sideratiōe alicui^o scie sp̃alis: z
ita appet q̃ q̃cūqz scia hūana p̃siderat de deo p̃ se
p̃siderat de deo s̃bz rōne entis: z qz p̃sideratio s̃bz rō
ne sp̃ali dat ṽtate scie sp̃ali tollēt tñ vnitas scie spe
cialis si p̃sideratio ei^o directe ad deū se extēdit qd
supi^o dicebat p̃bādū: s̃z qz p̃hūs vī in li^o p̃hifi. sic in
8° determinare de deo p̃ hoc ut euitem^o argumē
ta q̃ p̃t fieri est itelligendū q̃ q̃tuor modis pōt
eē aliqd de cōsideratiōe alicui^o scie. Uno^o p̃ acci
dēs z indirecte: z alio^o p̃ se z directe. z p̃ p̃ oēm

modū. 3° mō p se z directe z p. s. nō p oēs modū
 s. ex pnti. 4° mō p se z directe z nō p nec p oēs mo
 dū s. ex pnti. vbi grā de oib⁹ istis z p de p: qm̄ eni
 aliqd cōsiderat i scia z sine ipō tñ possit hēri scia:
 uerūtū cōsiderat i scia ad maiore declationē eoz
 q̄ dñr i scia: tūc illd cōsiderat i scia p accñs z idire
 cte sicut sūt e. sic pz i li^o pōz z illd qd sic cōsidera
 tur i scia nō ē s. m. aliq̄ mō in scia. Scd̄z sic pz. qm̄
 eni aliqd cōsiderat i scia ita q̄ s. b. ei⁹ rōne cōsiderat
 in scia: q̄cūqz cōsiderant illd dī cōsiderari directe p
 se z p z p oēm modū sic ē ens in metha^a. Quic
 qd eni cōsiderat in isto li^o cōsiderat de ipō s. b. rōne
 ipō⁹ entis: z illd qd sic cōsiderat in scia ē s. b. p z p
 se z p oēs modū. 3° mō p se sic q̄cūqz aliqd cōsiderat
 in scia nō q̄ sub rōne ei⁹ determinat in illa q̄cūqz
 determinat: s. qz in ipa maxie z ueri⁹ determinat
 illd sub cui⁹ rōne determinat in scia dī cōsidera
 ri ibi p se z directe z p s. nō p oēs modū s. ex pnti
 sic dictū fuit p̄s de hoīe z aiati: z sic accipiēdo
 de⁹ est s. b. m. in isto li^o: nā de⁹ nō est s. b. m. p se z p z p
 oēm modū s. ex pnti: qz in ipō ueri⁹ saluat nā enī
 q̄ in alijs. 4° aut sic pz. nā nos videm⁹ q̄ metha.
 cōsiderat nō s. b. m. de s. b. s. ē de accñte ēt directe z
 p se s. nō p: nā nō p pncipalr cū cōsideret de ente i
 eo q̄ ens pncipalr nec p̄ ex pnti cū rō enī nō ma
 gis reseruet in accñte q̄ in alijs. p̄ mō cōsiderat in
 scia nec est s. b. z nec p̄ s. b. S. 2° mō cōsideratū ē s. b. z
 p se z p. 3° aut mō cōsideratū est s. b. z ex pnti. 4° aut
 mō cōsideratū p̄p̄te loquēdo nullo ē s. b. z p̄ s. b. i
 eē p̄t. Si ḡ tu q̄ras utrū de⁹ possit eē de cōsidera
 tione alicui⁹ spālis scie: dico q̄ sic per accidens z
 indirecte: z sic de ipō determinatū p̄s in 8° p̄bi
 sicorū. s. ut melius possit habere intentuz suum: z
 hoc dicit Auicē. in p̄n^o siue methaphisice.

Questio IX.
Ueritur utrū de⁹ possit eē de cōsi
 deratione ipō⁹ metha. z
 vī q̄ nō: qz methaphisic⁹ illd qd cōsiderat
 cōsiderat s. b. q̄ ens: z q̄cūqz cōsiderat: cōsiderat sub
 rōne entis: illd ḡ q̄ effugit rōnē entis nō cōsiderat
 metha. q̄ aut de⁹ effugiat rōnē entis p̄ba. ens dī
 uidit in ens p se z in ens p accñs. De⁹ aut nō ē ens
 p accñs: qm̄ nō ē ens p aliō. p̄bo aut q̄ nō sit ens
 p se qm̄ ens p se diuidit in. x. p̄dicamēta. s. s. b. z q̄
 titatē: qualitatē: z sic de alijs. Lū ḡ de⁹ nō sit i ali
 quo istoz: vī q̄ nō sit ens per se: nō per se: nec p
 accñs: sequit q̄ effugiat rōnē entis. ḡ z c. C. p̄. q̄
 de⁹ effugiat rōnē entis p̄bo. qm̄ si de⁹ ē ens: aut
 ergo ens p̄dicat de deo p̄uertibiliter aut nō. si con
 uertibiliter: tūc oē ens eēt de⁹: qd tñ est s. b. m. ḡ z c.
 Si autem nō p̄dicat cōuertibiliter: s. p̄dicat sicut
 aliqd cōe tūc ens eēt sicut p̄s z de⁹ sic posteri⁹: z
 spāle: s. b. cū oē posteri⁹ z spāle se hēt p additionem
 ad p̄i⁹: si de⁹ se hēret p additionē ad ens tūc deus
 eē cōposit⁹ z nō simplicissim⁹: s. hoc est s. b. m. ḡ de⁹
 effugit rōnē entis. ḡ z c. C. p̄. q̄ de⁹ nō sit de cōsi
 deratione metha. p̄bo: si de⁹ eēt de cōsideratione

metha. tūc cū q̄cūqz cōsideret metha. cōsideret sub
 rōne entis. tūc nihil plus occurreret ul' eēt cure ip
 si metha. de deo q̄: de lapide qd' est icōueniēs: sic
 si eēt aliq̄ scia que cōsideraret hoīes s. b. q̄ aial tunc
 artifici illi⁹ scie nō plus eēt cure de hoīe q̄ de aī.
 no ex q̄ cōsideraret hoīes s. b. q̄ aial. C. p̄. si metha.
 cōsideraret de deo hoc eēt p accñs qz p effect⁹: s. b.
 nō pōt facere artifex spālis. Nā nālis cōsiderat de
 deo ratione motus. ergo non est de⁹ plus de consti
 deratione metha. q̄ naturalis.

Ad istā qōnē possum⁹ dicē q̄ ad metha. p̄tinet cōside
 rare de deo z h̄ possum⁹ p̄ declarē p tres rōnes:
 q̄a p̄sūa ponit 6° metha. p̄ rō est illa. cū enī ista
 scia sit de abstractis a mā z ista scia sit maxie ab
 stracta. cū ḡ de⁹ sit maxie abstract⁹: qz est act⁹ pu
 r⁹ cui nihil ē admixtū de p̄o: de⁹ d̄z eē de cōsidera
 tiōe scie maxie abstracte z hec ē metha^a z c. C. Ali
 am rōnē ponit p̄s ibidē. alie eni scie speculatiue
 nobiles sūt: s. b. ista nobilior oib⁹ alijs: sic dīc p̄s. z
 aliq̄ bñ sūt notiores ista: dignior vō nullarcū ḡ ad
 nobilissimā sciaz p̄tinet determinare de nobilissimō
 ēte de⁹ ē ens nobilissimū oīuz etiū. ḡ ad metha. cū
 sit nobilissima oīum sciarū qz directiua ē oīuz scia
 rū sic dīc p̄s p̄tēbit cōsiderare de deo. C. p̄. alia
 rō est quāponit p̄s ibi. si metha. ē p̄ scia de⁹ ip̄e
 ē. p̄. ens qm̄ est cā oīuz entū cū ad p̄⁹ sciaz p̄tine
 at de p̄ ente cōsiderare. ḡ ip̄⁹ metha. erit cōsiderare
 de deo. C. p̄. illd idē possum⁹ declarē p additiōes
 debitas ip̄i sapiētī. Sapiēs eni d̄z oīa cōgicē fm̄
 q̄ opz. ḡ cū metha. sit maxie sapiēs ad metha. p̄t
 nebit cōsiderare de illo p qd' maxie sciet oīa z hoc
 est p̄⁹ p̄n⁹. Scd̄a p̄ditio sapiētis ē difficillima co
 gnoscē. de⁹ aut cū sit maxie abstract⁹ a sēsibilibus
 difficillie cognitiōis ē. ḡ z c. Et h̄ appet ex 3° cōdi
 tiōe q̄ ē q̄ certissime cōgicēat. cū ḡ cognitiō certior
 ē. ex h̄ q̄ ē de pauciorib⁹. de⁹ aut ē maxie simplex
 qz ē act⁹ pur⁹. ḡ z c. C. p̄. h̄ p̄z ex alia p̄ditioe. alia
 eni cōditio sapiētis ē q̄ cōgicēat cās. de⁹ ē maxie cā
 oīuz. ḡ z c. C. hoc ēt appet ex alia p̄ditioe. metha.
 eni siue sapiēs d̄z eē sui p̄i⁹ grā z q̄rere sciaz p̄p se
 cū igit de⁹ sit p̄ sui p̄i⁹ grā: qz oīa sūt p̄p ip̄z z ad
 ip̄z ordiant: seq̄ qd' p̄s d̄cū ē. s. q̄ de cōsideratiōe
 metha. sit de⁹. C. hoc ēt appet p. 6. p̄ditioes siue
 p̄p̄tatiōes: de⁹ eni maxie ordiat aliq̄s z regulat
 cū ḡ ip̄⁹ sapiētis sit ordinarē z nō ordinarē ab alijs
 sequit idē qd' p̄i⁹. p̄z ḡ q̄ de⁹ sit de cōsideratiōe ip̄
 si⁹ metha. tā ex p̄te abstractiōis ei⁹: tā ex p̄te nobi
 litatis ei⁹: tā ex p̄te ēt p̄mitatis ei⁹: z p̄z ēt hoc ex
 p̄te p̄ditionū q̄ debent sapiētī. C. S. p̄p̄ dissolutio
 nē rōnū ē itelligēdū q̄ aliqd cōsiderari in scia pōt
 eē dupl'r: aut p se z nō p accñs: aut p se z ēt p acci
 dēs: z accipim⁹ p accñs largē ad oē qd' ē p aliō z
 p̄p aliō z istd p accñs p̄t eē ul' rōne scie: ul' rōne rei
 scite: uel ex p̄te n̄fa. ex⁹ de p̄. s. q̄ aliqd possit cōside
 rari i scia p se z nō p accñs: ita q̄ ip̄z p accñs sit ip̄
 sius rei scite. ponam⁹ q̄ ego uelle dare vñā sciam
 de accñte cū accñs nō possit itelligi sine s. b. opz sit
 certificare de s. b. tūc q̄ eēt p se cōsideratū in
 scia illa planū est q̄ accñs z ēt accñs ip̄z p accñs
 eēt cōsideratū in illa scia: s. b. rōne rei scite tñ qz co
 gnitiō z scia de accñte p̄su p̄p̄t cognitiōnē z sciaz
 de s. b. z iō rōne rei scite eēt ibi accñs cōsideratū
 p accñs. Aliq̄ aut illd p accñs pōt esse ex p̄te scie
 ut qm̄ scia nō cōsiderat de aliq̄ nisi p aliud ita q̄ si
 plene sine illo qd' iducit p̄p aliō p̄p̄t hēre cogñi

tionē ei^o cul^o per se cognitionē intēdit. de illo alio
 nō p̄sideraret sic appet de p̄sideratiōe p̄ cāe i scia
 nāli qz cōsiderat p̄p motū: ita qz si de motu posset
 hēre plenā cognitionē absqz eo qz reducēt ad mo-
 torē immobilē si facēt mētionē de motore imo^o. z iō
 motor: imo^o i^o p̄bi^o d̄z nō p̄bice p̄sideratiōis. 2°
 p̄t eē p̄ acc̄s ex pte n̄ra: ut si nos nō possem^o coḡscē
 sbaz absqz cognitiōe acc̄sū si eēt aliq̄ scia q̄ itēde
 rer p̄siderationē de sba p se oportēt ip̄am p acc̄s
 det̄miare de acc̄te: s̄ illō p acc̄s eēt ex pte n̄ra:
 qz nō possem^o coḡscē sbam sine acc̄te. igr̄ i meth.
 p̄siderat d̄ deo: qz p̄siderat de effectib^o z nō alr̄: z
 ita p̄siderat de deo aliquo^o p acc̄s: s̄ illō p acc̄s
 nō ex pte scie ē: qz si meth. posset hēre cognitiones
 oīz entū alioz a p̄ absqz p̄ nihilomin^o adhuc p̄ce
 dēt ad cognitionē p̄mi tāqz ad cognitionē illi^o in q̄
 potissime refuat rō en̄: nec ē istō p acc̄s rōne rei:
 de^o enī nō op̄edēt ab alijs imo alia ab eo. Sz 3° cō
 siderat ibi p acc̄s. z istō p acc̄s p̄cūt ex pte n̄ra.
 qm̄ cū oīs n̄ra cognitio icipit a s̄cu: p̄p h̄ hūan^o intel
 lect^o se h̄z ad māifestissima nāe p̄p eoz remotionē a
 s̄cu sicut ocl^o noctue ad lucē diei ut d̄ i 2° h^o. z iō
 nō possum^o d̄ucire i cognitionē dei nisi p alias crea
 turas q̄ nobis notiores s̄. z iō per effect^o z alias
 sbaz z p m̄ta alia acc̄tia d̄ucim^o i cognitionē ei^o.
 Tūc ad rōnes z p̄ ad p̄^o cū tu dicis de^o effugit rōnes
 en̄. dico qz s̄z ē imo v̄issime ens ē: z dico qz tu b̄n
 dicis qz nō ē ens p acc̄s z tu p̄bas qz nō ē ens p
 se: qz ens p se didit i. x. p̄dicamēta. dico qz ad h̄ qz
 ens qm̄ didit i. x. p̄dicamēta nō d̄z ens ul^o s̄z ibi d̄z
 ens cui admixtū ē aliqd de p̄o z aliqd de actu qd ē
 mediū iter z potentiaz z actū: sic dicit 2° qz h̄z ali
 qd de p̄o z actu. Uel alr̄ p̄t d̄ici ad rōnē. qz ad h̄ qz
 aliqd sit i ḡne p̄t eē dup^o ul^o directe ul^o idir̄e. z ad
 huc idirecte dup^o. p̄n^o enī q̄ s̄ p̄n^o alciui^o ita qz non
 s̄ p̄n^o alci^o talia s̄ i ḡne z h̄z idirecte qz p̄ reductiōes
 Alio^o d̄z aliqd eē i ḡne idirecte: qz nō tm̄ est p̄n^o ali
 cui^o qd ē i aliq̄ ḡne s̄z ē p̄n^o alioz: z sic acc̄piēd^o eē
 aliqd i ḡne idirecte d̄m̄ possum^o dicē qz de^o ē aliq̄
 mō i ḡne. s̄ i ḡne s̄be. C̄ Ad aliō dicēdū qz dup^o p̄t
 fieri d̄sc̄sus ul^o s̄b vniuoco ul^o s̄b analogo: sic dico
 qz illō qd d̄sc̄dit s̄b vniuoco z ē posteri^o sic aial re
 spectu s̄be tale se h̄z p̄ additionē sic se h̄z al^o p̄ addi
 tionē ad sbaz: s̄z nō op̄z qz illō qd d̄sc̄dit s̄b m̄lti
 plicī z analogo qz illō addat aliqd s̄z tantū arguit
 aliū modū eēndi: z b̄n uey ē qz de^o alr̄ ē z alia ētia.
 C̄ Ad 3° dico qz rō i scia p̄t sumi dup^o. vno^o foialr̄
 sic rō a q̄ h̄z scia vnitatē sic appet in p̄p̄ijs. Nā l̄z
 visus s̄b vna rōne foiali cōp̄hēdit albū z nigrū: qz
 s̄b rōne coloris. nihilomin^o tm̄ coḡscit albū eē disti
 ctū a nigro: ita l̄z meth. p̄siderat deū z alia s̄b rōne
 en̄: coḡscit tm̄ ea disticta. z ita vna rō foial^o i scia fa
 cit idistictionē iter p̄siderata i scia inq̄tum oia illa
 p̄siderata i scia nō p̄tinēt ad scias distinctas sed ad
 eādē. sic rō foial^o ex pte visus faciebat qz albū z ni
 grū p̄tinēt ad vna eādē p̄o: s̄z ista vna rō nō fac̄ qz
 oba nō disticte coḡscit. Nā visus disticte coḡscit
 albū a nigro z meth. deū a lapide. aliq̄ rō ē mālis
 ex pte scie: eē tm̄ foial^o ex pte obi sic albū z nigrū iter
 se d̄int foial^o cōpata tm̄ ad visū d̄int māls solū.
 ita distinctio mālis ex pte scie foialis: tm̄ ex pte obi
 facit qz illa oba distincte coḡscunt ab illa scia sicut
 visus disticte coḡscit albū a nigro. igr̄ meth. pote
 rit disticte coḡscē oba sua p̄p formalē distinctionē
 oboz in se mālcitū ex pte scie ul^o p̄oe. C̄ Ad 4° p̄z

soloz: qz de^o p̄siderat a meth. p acc̄s rōne n̄ri: uel
 ex pte n̄ra. nō enī illō p acc̄s ē ex pte illi^o scie. Nā
 ip̄a metha^o per se māifestat cōsiderationē ip̄i^o p̄ri
 mi entis: s̄z nālis p̄siderat de p̄ ente rōne effect^o z
 ita per acc̄s ut dictū est. ita tm̄ qz illō per accidēs
 nō est ex parte illi^o scie: z ita nō est simile zc̄.

Questio. X.

Queritur utrū b̄ scia sit nobilior ex

q b̄ qz nō p̄siderat deū pro
 p̄n^o s̄bo: s̄z p̄siderat deū i eo qd ē ens: ul^o utz
 eēt nobilior: si p̄sideraret deū p s̄bo p̄n^o. z v̄i qz sit
 nobilior ex hoc qz nō cōsiderat deū pro s̄bo p̄n^o.
 Sapiēs ē ille qui oia cognoscit. ergo illa sapia est
 maxie sapia que maxie oia coḡscit. cuz ergo sciret
 oia alia entia z deū ip̄m sit magis scire q̄z scire deū
 tm̄. igr̄ illa sapia est maxime sapia que coḡscit de
 um z alia entia q̄ erit nobilior: qm̄ sapia que max
 me sapia est: est nobilior. cū ḡ meth. cognoscat oia
 alia entia z ip̄m deū videt qz sit nobilior: ex hoc qz
 nō p̄siderat deū pro s̄bo p̄n^o: s̄z deum z alia entia.
 C̄ Ad illa scia ē nobilior q̄ magis accedit ad rōnes
 scie: scia aut magis accedit ad rōnē ex h̄ qd cogno
 scit p̄ cās. cū ḡ de^o nō hēat cām: qm̄ totalr̄ effugit
 rōnē cāe: v̄i qz scia alioz entium magis accedat ad
 rōnē scie q̄z scire deū: ḡ ut v̄i ista scia ē nobilior ex h̄
 qz deū nō p̄siderat pro s̄bo p̄ncipali. C̄ Ad creatu
 re ip̄e sūt aliq̄ bonū. de^o etiam ē bonū qd ita v̄i qz
 creature sup ip̄z deū addāt aliq̄ bonū ex q̄ crea
 ture ip̄e sūt aliq̄ bonū. z iō v̄i qz de^o z alia entia
 sūt maius bonū q̄z ip̄e de^o solū. cū ergo scia sit no
 bilior q̄ de maiori bono p̄siderat z meth. p̄siderat
 de deo z alijs entibus. videt qz meth. sit nobilior:
 ex hoc qz non cōsiderat deum pro subiecto p̄ncipa
 li sed deū z alia entia. z hoc est ens fm̄ qz ens.
 Ad oppositū est p̄bū. q̄rit enī quōd p̄m̄ se cognoscit
 in x^o hui^o. z ip̄e dicit qz deus se tm̄ cognoscit: z si
 tu dicas. op̄z ergo ut videtur qz scia dei sit nobili
 or: ex hoc qd de^o tm̄ se cognoscit z non alia entia. z
 ip̄e dicit qz ex nobilitate est qz seipsum tm̄ coḡscit
 z non alia. quoniam si cognosceret alia z set z ad
 h̄ fm̄ qz ip̄e dicit nō est magis nobilis ex eo qz co
 gnoscit se z alia entia q̄z qz cognoscit se tm̄. dicit
 enim ip̄e qz melius est non videre quedam q̄z vi
 dere ergo videtur qz scientia que cōsiderat deus
 pro subiecto p̄ncipali sit nobilior.
 Ad istā qdōnē possum^o dicē qz ista scia nō est nobilior:
 ex hoc qz non cōsiderat deū pro subiecto p̄ncipa
 li. imo si cōsideraret deū pro s̄bo p̄ncipali nobilior:
 eēt. sc̄ctia enī ex duob^o est nobilior sicut dicit p̄ba
 in p̄ de aia. bonoz honorabiliū zc̄. z ex hoc qd est
 de nobiliori subiecto z ex hoc qd est certior: tunc
 dico qz illa scia que p̄siderat deum eēt nobilior: qz
 eēt de nobiliori s̄bo z eēt eēt nobilior: qz certior eēt
 sicut iā patebit: qz aut v̄i p̄babile qz de^o z alia ētia
 sūt mai^o bonū q̄z ip̄e de^o solus: p̄p h̄ uolo d̄termia
 re qz de^o z alia ētia nō sūt mai^o bonū q̄z ip̄e de^o so
 lus: z h̄ p̄z ex trib^o. p̄m̄ enī est qz de^o est ip̄z suū esse
 purū: qm̄ si de^o nō eēt suū esse purū iā eēt cōposi
 tus sicut ego nō sū meū esse purus: qz h̄eo nam in
 me in qua est meū eē: s̄z de^o nō est aliō q̄z ip̄m suū
 eē purū. qm̄ si eēt aliō q̄z suū esse purum iam eēt
 cōposit^o z cū cōponētia sūt pus q̄z ip̄z cōpositū z
 tūc sequeret qz de^o nō eēt p̄m̄. h̄em^o ḡ qz de^o ē ip̄m
 suū eē purū. cū ḡ oīs rō p̄fectiōis sumat ex puro eē

de^o est ip^s e^o puru^m z de^o e^o ois rō pfectiōis z h^o dic^o p^hba in s^o metha. q^o est vnu^m pfectu^m simplr qd^o hēt i se oēs rōnē pfectiōis. z p^o addit z h^o est dispō p^o mi pncipij. Si g^o de^o hēt in se oēs rōnē pfectiōis tē p^o manifeste q^o de^o z alia entia nō sūt mai^o bonū q^o ip^s de^o solus. g^o scia q^o cōsiderat alia entia z deū ip^s nō ē nobilior q^o scia q^o cōsiderat deū tm̄ pncipal^o loquēdo. C^o hoc ēt appet ex alio : qm̄ sic ē i efficiētib^o ita est z in finibus z eodem modo de bem^o itelligē in finib^o. Nūc aut^o in efficiētib^o ita ē q^o agēs pncipale z istrumētale mlta pnt q^o tm̄ nō pncipale agēs solū: qm̄ mlta pōt facē faber. z martellus que nō pōt facē faber solus: z hoc ē q^o martellus nō accipit a fabro qd^o pōt z hēt martellus vñ si martellus accipet a fabro qd^o hēt nihil posset martellus z faber qd^o nō posset facē solus faber cū g^o oēs creature qd^o hnt bonitatis accipiāt ab ip^so deo qm̄ illō qd^o maxime ē tale ē cā oīuz post^o rior^o z alior^o. cū g^o de^o marie z sūme sit bon^o deus erit cā marie bonitatis oīuz creaturaru^m: g^o oēs creature qd^o hnt bonitatis accipiunt a p^o bonitate. s. a deo. g^o de^o hēt in se oēs rōnē bonitatis z i ip^so cōgregant oēs pfectiōes: sicut faber dī nō posse facē oē illō qd^o pōt faber z martellus qm̄ martellus nō hz aliquā pōm quā nō accipiat a fabro. z dī posse oīa q^o pōt cū martello qm̄ martellus qd^o hz accipit a fabro. z sic dī de^o hēre pfectionē in se cū alie creature accipiāt a deo ip^so qd^o hnt bonitas z pfectiōnis pp hoc de^o z alia entia nō sūt mai^o bonū. q^o ip^s de^o solus. C^o p. alie creature hnt bonitatē finitā z de^o excedit oēs alias creaturas in bonitate in inf^o q^o sic dicitū est de^o est cā efficiēs oīuz. z iō nō ē maior vñ in deo z creatura q^o i ip^so solo deo. z ita nō plus hēt de^o z creature q^o de^o solū: z hoc ē ex pte finis. C^o p. alie creature hnt bonitatē finitā deus excedit creaturas bonitate infinita. z iō nō ē cōparatio bonitatis creaturaru^m ad bonitatē pmi pncipij: z ex hoc appet manifeste q^o bonitas creaturaz nō cōparat ad bonitatē dei sic linea ad lineā. qm̄ li^o nea aliquoties sup^o reddid plus q^o alia lineā: s^o sic cōparat bonitas creaturaru^m ad bonitatē dei sic pūct^o ad lineā: z sic pūct^o z lineā nō sūt mai^o q^o lineā solū sic z bonitas aliaz creaturaz z bonitas dei nō sūt maior bonitas q^o dei solū: q^o aut^o pūct^o z lineā nō sūt mai^o q^o lineā tm̄: appet ex h^o q^o si lineā z pūct^o eēt mai^o q^o lineā tūc se q^oref q^o oēs ptes totū alieui^o eēt aliqd^o mai^o q^o suū totū s^o pūct^o nō sit pō lineā. s^o p^o tāto posset dici pō lineā q^o pūct^o necessario iest z lineā z suis p^orib^o z h^o patet cōsiderātū. patet g^o q^o de^o z alia entia nō sūt mai^o bonū q^o ip^s de^o tm̄. igit^o patet q^o scia q^o cōsiderat alia entia z ip^s deū nō est maior nec de maiori bono nec nobilior uel de nobiliori bono q^o scia que cōsiderat deum tm̄ z nō alia entia. Q^o autem alia entia z deus sūt min^o bonū q^o ip^s de^o tm̄. pbat saltē i ppositio p cōparationē ad sciaz z hoc appet p ex h^o: qm̄ creature alie accipiūt bonitatē ab ip^so deo z nō hnt bonitatē nisi iquātū bonitas dei refulget in eis. s^o si g^o sit aliq^o scia que cōsideret alias creaturas z ip^s deus tē op^o q^o scia illa sit vna. z cū p idē real^o sit vna per qd^o est scia. g^o si illa scia que cōsiderat alias creaturas z ip^s deū sit vna op^o q^o cōsideret ea sub rōne aliq^o cōi. cū g^o alie creature nō hēant rōnē bonitatis nisi fm̄ qd^o bonitas pmi refulget in eis z bonitas pmi. s. dei nō refulget in eis nisi fm̄ modū si

nitū scia que cōsiderabit alias creaturas z ip^s deum nō cōsiderabit bonitatē dei nisi fm̄ modū finitū. scia aut^o que cōsiderabit deū tm̄ z nō alia cōsiderabit bonitatē dei cōpletā fm̄ modū infinitū. g^o de^o z alia entia saltē in pposito p cōparationē. s. ad ipaz sciaz que cōsiderat de utriq^o sūt min^o bonū q^o de^o solus: z si est aliq^o scia que hēat deus pro obiecto pncipali z tm̄ cognoscat deū finite. tūc op^o q^o illa scia de deo plus cog^oscat q^o aliq^o alia scia iūctā fm̄ modū humanū siue p rōnes humanas: cuz deū in se cōsideret: z illō plus est mai^o bonū q^o sit cognitio oīuz creaturaru^m que ab hoīe nālīter hēri possit. cū g^o scire deū sit mai^o bonus q^o sit cognitio ei^o. s. dei ut pōt hēri p sciaz q^o cōsideret ens in eo q^o ens supaddita cognitiōe alteri^o totū entis. p^o g^o scia que cōsiderat deū pro obiecto pncipali est nobilior: z melior cū sit de meliori z nobiliori obo: p^o etiā ex hoc q^o scia q^o deū cōsiderat z alia entia similiter sit min^o bonū q^o scia q^o cōsiderat deū solū cum de^o z alia entia sūt min^o bonū respectu scie q^o sit ipse de^o solus. patet ēt ex hīs que dicta sūt q^o ista scia nō ē dignior ex h^o q^o nō cōsideret deū pro p^o obo imo eēt dignior si cōsideret deus tm̄ pncipal^o z nō alia entia. C^o dō aut^o illa scia q^o cōsiderat deū tm̄ sit certior z nobilior hoc appet. Scia enī sōrtur spēm obo p^o. vñ si obz fuerit simplr i actu tūc scia simplr ē in actu uel imediate hēt aliqd^o ad sci entias i actu: z si obz fuerit tale q^o ip^s nō sit simplr in actu. tūc scia simplr nō est in actu. Nūc at ita ē q^o ens f^o q^o ens nō ē simplr i actu qm̄ aliqd^o hz de potētiālitate. Nā dūe entis f^o ens sūt act^o z pō. z iō ens fm̄ ens nō est simplr i actu. de^o at simplr ē i actu z nō hz aliqd^o de potētiālitate. Nūc at ita ē fm̄ q^o dic^o p^hba in s. metha. q^o malū z error pūgit in scia pp potētiālitatē admixtā. cū g^o scia dicat eē certior z icertior ex h^o q^o nō pūgit ei malū z error uel ex h^o q^o pūgit ei malū z error tūc scia q^o cōsiderat ens f^o q^o ens cui admixtū ē aliqd^o de potētiālitate ē min^o certa q^o illa q^o cōsiderat deū tm̄ cui nihil ē admixtū de pōlitatē. p^o g^o clare q^o scia q^o cōsiderat deum tm̄ cui nihil ē admixtū de pōlitatē est nobilior z dignior z certior q^o illa q^o cōsiderat deus z alia entia tā ex pte rei q^o ex pte modi sicut declaratū est. Et tūc ad rōnes dico q^o p^o argumētum magis arguit oppo^o q^o ppositū dic^o Ari. q^o cōsideratio viliū arguit vilitatē scie. cōsideratio nobiliū arguit nobilitatē scie: z tūc p h^o q^o ista scia cōsiderat ens f^o q^o ens z sub ente cōtinent vilita magis d^o arguē q^o nō sit nobilis q^o sit nobilis ex h^o q^o cōsiderat ens f^o q^o ens. S^o adhuc possum^o soluere rōnē ad minores cū tu dicis ille ē magis sciēs q^o sit alia entia z deū ip^s q^o ille qui scit deū tm̄. dico q^o f^o ē sic paruit supra. Et tūc ad aliā rōnē cū tu dicis illa magis accedit ad rōnē scie q^o ē p cās q^o illa scia q^o nō ē p cās. dico q^o uey ē in illis q^o nota sūt sciri p cām. In illis q^o nō sūt nota sciri per cās nō est uey q^o nō hnt cās. z iō nō op^o. z dico q^o ēt metha. aliq^o scit p causas sic illa q^o cās hnt z aliq^o nō p cās sic p^o p^o q^o p cās sciri nō pōt cū cās nō hēat s^o penit^o effugit rōnē cāri z sic scia nō ē nobilior intellectu imo eēt ita cognitio q^o habet p cās nō ē nobilior q^o cognitio p^o z c.

Questio. XI.

Tunc querit utz cā sit sbz hui^o scie. z istā qōnem mouet Aui. z vñ p q^o causa possit eē sbz huius scientie z hoc

sc. sapia e p cas. vñ ca e de rone sapie. Nūc at ita e q illd qd e de rone sapie fac ad ec sapie. sz illd qd facit ad ec sapie illd vñ ec sbm sapie. cū g ca faciat ad ec sapie cū de sit de rone ei vñ q ca sit sbz ei. g z c. C p. illd per qd vna scia distinguit ab alijs il lud videt ec sbm ei. cū ergo ista sciētia distinguat ab alijs p b q illa speculat cas simplr z est de cas simplr. vñ ergo q ca sit sbz hui scie saltē ca simplr C hoc idem vñ per hoc q pbūs primo incipit de terminare de causis g z c.

Ad istā qōnē pcedit Aui. dicēdo q ca nō ē sbm hui scie z ad b ostēdēdū pcedit sic q si cā ēē sbz hui scie entie hoc eēt ul fm q cā ul fz q talia cā ul fz q cā dīt sb rone eng. q at cā fz q cā nō sit p fz ec sbz hu ius scie hoc appet ex hoc. qm si cā eēt sbz hui scie fm q cā tē oportēt q dīe ille q pōderat i ista scia eēt dīe cāe fz q cā. hoc at ilz ē. qm q dīcē det mi nant i ista scia sē vñ z mlta idē z diuersū act z pō z mlte alie q nō sē dīe cāe fz q cā fz eng fz q ens. igit cā fz q cā nō ē sbm hui scie sz ens fm q ens. C p. nō pōt ec q ps z totū sint sbm eiusdē scie: cā at ē ps sbm hui scie: qm cā z cātuz sē ptes eng fz q ens g z c. C Alrā rōnē pōit Aui. z ē talis. cogni tio cāe fz q cā nō pōt hēri nisi p cognitionē rez ha bētū cās z b dclaro sic. cā enī fz q cā nō pōt cogsci nisi p dpedētā: qm cā ē illd ad cui ec seqt aliō si ue ad qd dpedet aliō. cātū at ē illd q scie ad ec al teri z dpedet ad ipz. g p z q nō cogscit cā fz q cā nisi p dpedētā. cū g cogscit res hñs depēdētā z cogscit res talis q bz talē dpedētā ad talē rē: qz tē cogscit cā fm q cā: qz tē cogscit cā p depēdētā quā bz ipz cātū ad cās. cū g cogscit cā fm q cā nō hēat nisi p cognitionē rez hñū cās z cognitio sibi hui scie p ipximū i aia. qm sic ipe dīc z ē ualde nō bile vñ res z ens p ipximū i aia z ipressione eoz nō pcedit ipressio alicui. p z igit māifeste q cā fm q cā nō ē sbz hui scie. hē sē rōnes p qz ipe dīc q cā fm q cā nō pōt ec sbz hui scie. C p. q cā fz q tal cā nō possit ec sbm hui b patet. qm si sic iā cā cōsi deraret sb rone spālī si cā pōderaret z fm q talis cā. Nūc aut istd repugnat scie cōi. s. q pōderet ali qd sb rone spālī. g nō pōt ec sbm hui scie cā fm qd cā. C p. dīc Aui. si cā fz pōderationē absolutā nō pōt ec sbm hui scie nec cā fm qd tal cā. tūc enī si cā eēt sbm hui scie hoc eēt sub rone eng: z tē cā nō eēt sbm hui scie sz ens: qm illd ē sbm i scia sb cui rone pōderat oīa illa q pōderat i scia. z iō pcludit q cā nō ē sbm hui scie. C p. ossum tñ nos duab rōnib brenb dclare q cā fm q cā nō pōt ec sbm i aliqua scia spālī z ad b accipio duas rōnes ul duas ppō nes qm p ē q illd ē sbz i scia qd pncipalr pōde rat i scia z illa ppō vā ē. qm scia fortit spēm ex obo pñ. z iō cū scia accipiat spēs z formā z ex eo qd pnc ipalr pōderat aliō erit sbm illi scie q pncipalr cōsiderat. C Alia ppō ē q cā z cāta correlatiua sē z sē sī nā sē ē nā correlatiuoz ē q vñ nō pōt in telligī sine alio. z iō si sit aliq scia q cōsiderat cām fm q cā ēt illa scia eq pncipalr pōderabit cātuz z hoc ē ipo. s. q aliq scia eq pncipalr cōsideret aliq duo. qm tē seqret q aliq scia fortit sibi spēs z for mā a duob eq pncipalr qd ē ipo. g z c. C p. sbm i scia ē illd de q pbaf aliqd i scia. cā at fm qd cā ē illd p qd pbaf aliqd i scia de sbo. cū g ec illd de q aliqd pbaf i scia z ec illud p qd aliqd pbaf in scia sint rōnes pēt diuerse. vñ q lz illd qd ē cā possit ec

sbz alicui scie. tñ cā fz qd ē cā nō ē sbz alicui scie. Et tē ad rōnes. C Ad p cū tu dīcio cā fac ad ec sapi entie g ē sbz. dico q sapia nō pōderat cās p z pnc ipalr. sz ens fz q ens pncipalr pōderat: sz cā z cā tū vñ z mlta z talia sē qdā q psequunt ens fm q ens. z iō de talib pōt esse qdā estimatiōes sapie. C Et alr possum dīcē q nō opz q illd sit sbm sa piētīe qd fac ad ec sapie qdāq mō: sz q fac ad esse pncipalr cuiusmodi nō ē pōderatio cāe fm qd cā. C Ad aliā rōnē cū tu dīcio illd vñ ec sbm scie per qd scia distinguit ab alijs sciētīs. dico q uey ē sē p z pncipalr distinguat per illd. si aut p z pncipa liter p illd distinguat. nō opz q sit sbm ei sic pz de hoie z risibili. hō enī distinguit ab asinio per ri sibile. nec tñ opz q risibile sit forma hois z c.

C Signū at ē sēsuū dilectio pter enī utilita tē pp scīpos diligunt: z maxie alioz: q ē p oculos. Nō enī solū ut agam: sz z nihil agere debētes: ipm videre pte omnibus ut dicam alijs eligimus. i Tex. j.

Quæstio. XII.

Meritur de rōne ppōne quā pōit pbs i pñ libz z circa illā ppō nē qrit p utz sēsus pter utilitatē vite debe ant diligi. z vñ q nō. qm sēsus diligit sic dīc pbs. qm p illos tūenim i felicitatē nāz. cū ergo dup sit bitudo loquēdo nālit vna q ē fz prudētā: alia q ē fm sapiam. si possum pbare q sēsus ipediāt utrāq felicitatē pbatū erit q sēsus nō sē diligit. q aut sēsus ipediāt felicitatē q ē fm prudētā pz p hoc: qm pass. oēs q sē sēsus ipediūt ne hō possit reglari fm prudētā ergo z c. C p. q ipediāt aliā felicitatē pz ex hoc. qm felicitas q ē sapia pōstit in cognitioē abstractoz. p sēsus at cognoscim sē sibi lia p q retrahim a cognitione abstractoz ergo z c. C Ad vidēdū vitatē hui qōnis p opz nos videre quō cōparat sēsus ad aīaz z ad nos. Inuenim at duos fmōes de aīa. fm ē q aīa cōpat ad corp z ad vtutes alr organa sētiēdi organicas sic ars ad ista cui pbatio ē. dat enī p rōi z de aīa istā q qñ cūq aliq duo agēta pcurrit ad aliqū effectum. vñ illoz ē sic pñ agēs z altez sic istrm. Nūc aut ita ē q ad actionē istā q ē sēture pcurrit aīa z vtutes sensitīue. z iō cū aīa sic dīc phūs i. de aīa sit il lud q p viuim sentim z itelligim. aīa ē pñ agēs. vtutes aut siue potētie erūt sic istrā. cōparat ēt aīa ad ipas vtutes sēsiuās. sic totū ad ptes suas. qm oēs iste vtutes cōprehēdunt in aīa in qdā vitate z oēs actiōes istaz virtutū agit aīa i ulī ita q p istā vitatē talē opationē puta p visum actū vidēdi. z iō aīa cōparat ad istas vtutes sensitīuas sic totuz ad ptes suas pōles: z cū ptes pōles qdāmō sint pfe cīo toti iste vtutes sēsiuē erūt pfectiōes aīe: z cū vñ qd qz diligit suā pfectionē: z sēsus sint pfe ctiones aīe. sequit q aīa diligit ipos sēsus. sicut pfectibile suā pfectionem. Lū ergo sēsus sint in strumēta aīe sicut declaratū ē z vñ qd qz agēs dī ligat illd per qd iuuat in actiōe sua z aīa iuuat in actiōib suis p ipos sēsus sicut per sua istrumēta pz māifeste q aīa diligit ipos sēsus. Sz qz nō vñ phūs log de ista dilectiōe q ipi sēsus diligunt: qz sūt pfectiōes: sz vñ log de illa q diligunt: qz iuuant aīam in sua opatiōe z due sūt opatiōes qbus

aia compaſ ad ſenſus. ſ. opa vite ⁊ alie opationes
 qb^a aia deuenit i cognitione: ⁊ de illa dilectioe qua
 diligunt ſenſus pp opa vite nō loquit p̄ba: ſed de
 illa dilectioe q̄ diligunt pp cognitione: ⁊ iō decla
 rādū ē q̄liter p̄ter utilitatē vite nos diligam⁹ ipſos
 ſenſus pp cognitione. Aia enī creat ſicut tabula nu
 da i q̄ nihil depictū eſt. vñ ſicut mā p̄ eſt pō tm̄ in
 ordine reſpectu nāliū ſic itell's eſt pō tm̄ in ordine
 intelligibilitū. ⁊ iō ſi aia debeat cogſcere aliqd opz
 q̄ aliqd iprimat ſibi. Illō aut qd̄ iprimat ſibi nō ē
 abstractū ⁊ oppo^m abstracto. qm̄ ab eo qd̄ ē penit⁹
 abstractū nō ſit abstractio. Sitr̄ qd̄ iprimat ſibi nō
 debet eē penit⁹ corpale. qm̄ corpalia ⁊ intrinſece in
 ter ſe maximā diuerſitatē hñt. ⁊ iō illō a quo fit ta
 liſ abstractio eſt mediū iter penit⁹ abstracta ⁊ pe
 nitus mālia ⁊ illō mediū ē fantaſma qd̄ nec penit⁹
 ē corpale nec penit⁹ abstractū: ⁊ cū fantaſmata qb^a
 fantaſmatib⁹ aia deuenit i cognitione accipiānt pp
 ſenſus pz q̄ aia diligit ſenſus p ipſam cognitione.
 Et tūc ad rōnes. C Ad p̄mā cū tu dicis p̄ſiōes ſen
 ſus ipediūt hoies. dico q̄ neq̄ eſt hoies nō hñtes
 nām bñ ordinatā ſed p̄uēſam. C Ad aliā rōne cū
 tu dicis cognitio ſenſibilitū hñtur p ſenſus ⁊ ipſa re
 trahit nos a cognitioe abstractoz ⁊ dico q̄ nō de
 bem⁹ ſistere i cognitioe ſenſibilitū ſz p cognitione ſen
 ſibilitū debem⁹ ire i cognitione abstractoz ⁊ c.

Queſtio. XIII.

Queritur utrum pbare dilectione ſci
 entie per dilectione ſenſus
 ſit pbare dilectione ſcie p ſignū ſicut dicit
 p̄ba in lra. ⁊ arguit q̄ nō ſicut cui ſe hñt ſenſus ad
 ſciaz ita ſe habet dilectio ſenſus ad dilectione ſcie.
 ſed ſenſus eſt cā ſcie. ergo dilectio ſenſus eſt cā di
 lectiois ſcie ut videt. erit igit pbatio p cām ⁊ non
 per ſignū. C p̄. ſignū p̄ſupponit ſignatū ſed ſigna
 tū nō p̄ſupponit: ergo p ſignatū magis vñ pbati ſi
 gnū q̄ ſignū per ſignatū. ergo p dilectione ſcie
 magis vñ pbati dilectio ſenſus q̄ ecōuerſo q̄ z c.
 C p̄. ſilli deſtruunt p ſignū. ergo ad p̄bā nō per
 tinet pbare per ſignū. cuz ergo metha. ſit p̄ba ad
 metaphiſicum nō pertinebit pbare per ſignū.

Ad vidēdū ueritatē hui⁹ q̄ōnis p̄ opz videre qd̄ eſt ſi
 gnū. dico ergo ſignū eſt id qd̄ dat rē ipſam itelligē
 ⁊ eſſugit rōne cauſe illi⁹ rei cui⁹ eſt ſignū: tūc alteri
 us in ſcia eſt tria cōſiderare. ſ. habitū ſcie fm̄ quez
 dicimur eſſe ſapiētes ſive ſciētes in actu primo: ⁊
 alia eſt cōſideratio ſcie ſz quā dicimur eē ſciētes in
 actu p̄mo ſive 2°. ⁊ aliō eſt cōſiderare in ſcia. ſ. ipm̄
 ſcibile a q̄ ſortit ſcia ſpēm ⁊ formaz: mō dico q̄ 3°
 via poſſum⁹ deuenire i cognitione hui⁹. ſ. q̄ pbare
 dilectione ſcie p ſenſū eſt pbare dilectione ſcie p ſi
 gnū ⁊ hoc poſſum⁹ videre tā ex pte habit⁹ ſcie tam
 ex pte cōſideratiois ſcie q̄ ex pte ſcibil⁹. p̄ ex pte ha
 bit⁹ ſcie. ſenſus enī ordiat ad itellectū ⁊ cognitio ſe
 ſus ad cognitione itell's ordiat ⁊ cognitio itellecta
 ē finis cognitiois ſcilitue ita q̄ ſenſus ē ſic illō qd̄ ē
 ad finē. Nūc aut ita ē q̄ iter ea q̄ ſūt ad finē ⁊ ipm̄
 finē ē talis dōia. quoniam ea que ſūt ad finē ſunt cā
 eſſendi effectiue ipm̄ finē: ea aut que ſūt ad finē nō
 ſūt cā diligēdi ipm̄ finē: ſed eō. q̄ aut ea q̄ ſūt ad fi
 nē ſūt cā eſſendi ipm̄ finē pz ex h̄. qm̄ finis hñt eē p
 actione ſue opatione: ⁊ iō illa q̄ ſūt p̄ora i opatioe
 illa ſunt p̄n⁹ cauſandi ipz finē. ea aut q̄ ſūt p̄n⁹ in ope
 ratione ſūt ea q̄ ſūt ad finē. ⁊ iō ea que ſūt ad finē
 ſūt cā eſſendi ipm̄ finē. ſed ea que ſunt ad finē nō ſūt

cā q̄re finis diligat. cui⁹ rō ē: q̄ ſic p̄ba ⁊ p̄tori 2°
 hui⁹ dicit finis ⁊ bonū idē. vñ finis ē bonū p ſe. ea
 aut q̄ ſunt ad finē nō hñt rōne boni niſi inq̄tū vñ
 quodq̄ ordinat ad finē ⁊ q̄tū vñq̄q̄ eoz attin
 gū ad finē tātū bonū ē. Nūc aut ita eſt q̄ illud qd̄
 hñt rōne diligibilis hñt rōne bōi: nā ex eo ex q̄ hñt
 aliqd ad rōne boni ex h̄ bz q̄ diligat. cū q̄ ſic iam
 declaratū ē finis hñt p ſe rōne boni. ea aut q̄ ſūt ad
 finē nō hñt rōne bōi niſi ex eo q̄ ordinant ad finē
 pz q̄ ea q̄ ſūt ad finē nō diliguntur niſi pp ipm̄ finē.
 ⁊ iō cū finis ſit p̄or in itētiōe manifeſte appet q̄ ea
 q̄ ſūt ad finē nō ſūt cā q̄re finis diligat: imo eō ea q̄
 ſūt ad finē diligunt pp ipz finē. Ex his ergo arguit
 ſic ſenſus ſic dcm̄ eſt cōparant ad itellectū huma
 nū ſic ea q̄ ſūt ad finē ipm̄ finē. ⁊ iō ex dilectione
 ſcie hñtur dilectio ipſi⁹ ſenſus ſic ex dilectioe finis
 hñtur dilectio eoz q̄ ſūt ad finē. cū ergo ſic dcm̄ ē
 p̄us ſignū eſt illō qd̄ dat itelligē rē ⁊ nō eſt cā illi⁹
 rei cui⁹ eſt ſignū ⁊ dilectio ſenſus dat itelligē dile
 ctione ſcie. ſic dilectio eoz q̄ ſūt ad finē dat itelligē
 dilectione ipſi⁹ finis ⁊ dilectio ſenſus nō ē cā dile
 ctiois ſcie ſed pot⁹ eō ſicut tā declaratū eſt. appet
 manifeſte q̄ pbare dilectione ſcie p ſenſus ē pbare
 dilectione ſcie p ſignū ſic pbare dilectio pueri
 a m̄re p dilectione nutritis. Et vñ ſine dubio iſta p
 batio p ſenſū maxime cōpetit itētiōis p̄ba. q̄ p̄ba in
 tētiō eſt pbare q̄ ſcia ſit maxime diligēda ⁊ h̄ fecit
 multū cōpetere p ſenſū: qm̄ enī ex dilectioe vñ ar
 guit dilectio alteri⁹ illō pp ei⁹ dilectione arguit di
 lectio alteri⁹ maxime diligat: qm̄ pp vñq̄q̄ tale ⁊
 illō magis. qm̄ ſi pp dilectione pueri dilectio ē nu
 tritricis ſic potes cōpetent arguē q̄ puer maxime dili
 gat: ⁊ iō cū ex dilectioe ſcie ſit dilectio ſenſus poteſ
 arguē q̄ ſcia maxime diligat ⁊ h̄ ita ſit q̄ dilectio
 ſcie cāet dilectione ſenſus ⁊ nō eō. in iſerēdo tm̄ vebe
 m⁹ ⁊ poſſum⁹ ſp iſerre ex dilectioe ei⁹ q̄ ē ad finē di
 lectiois finis nō tm̄ eō. cāz aut q̄re h̄ ē q̄libet iſpicē
 pōt cōſiderādo nām finis ⁊ ei⁹ qd̄ ē ad finē. ⁊ qz p̄
 miſſe debet eē tales q̄ ſp iſerāt q̄nē. ⁊ iō pbādo p
 dilectione ſenſus dilectione ſcie optie fecit p̄ba. pz
 aut q̄ pbare dilectione ſcie p ſenſū ē pbare p ſignū
 ⁊ h̄ pz ex cōſideratioe ſcie. ſenſus enī iuuat ul' indu
 cit ipm̄ itellectū ⁊ cōſideratio ſenſus iuuat cōſidera
 tionē itell's. ſi nō min⁹ imoret cōſideratio ſenſus. ſi
 tm̄ nimis imoret cōſideratio ſenſus: impedīt cōſidera
 tio itell's ⁊ eō. cōſideratio itellect⁹ ipedit cōſide
 ratione ſenſus alteri⁹ ſicut videm⁹ q̄ qm̄ vñ hō co
 gitat ⁊ itelligit vñ ali⁹ hō bñ trāſibit iuxta ipſum.
 tm̄ ipm̄ nō videbit. Si q̄ cōſideratio ſcie ⁊ itellect⁹
 iuuat p ſenſū. ⁊ aliqñ impedīt p ſenſū ⁊ ſignū ſic
 dicitū eſt p̄us: eūllō qd̄ dat rē itelligē ⁊ nō ē cā rei
 appet q̄ dilectio ſenſus ē ſignū dilectionis ſcie. ⁊
 iō pbare ipaz p dilectione ſenſus ē pbare ipam p ſi
 gnū. tm̄ inq̄tū ipedit deſicit a rōne ſcie uel a p̄ba
 tioe dilectiois ſcie. C Illud ēt patet p ipm̄ ſcibile.
 qm̄ meth. inueſtigat nās rez: ſic nām ſbe ⁊ aliorū:
 nūc aut ita eſt q̄ accūſtia illa q̄ p ſenſū cognofcunt
 ſunt ſignū nārūz ipſaz rez ſicut multū ponderare
 ⁊ nō diminui in igne ⁊ eſſe bñ ſonorū illa accūſtia
 auri nām declarat. cū ergo illa accūſtia q̄ cognofcū
 tur p ſenſus ſint ſignificatiua nārūz ipaz rerū co
 gnitio illorum accūſtinūz per ſenſus eſt cognitio
 naturaz ipſaz per ſignū ⁊ illa pbatio ē mltū bōa
 que accipit ex pte ſcibilis. pz ergo q̄ pbatio p̄ba p
 ſignū fuit: ⁊ h̄ pz tā ex pte habit⁹ ſcie. tam ex parte

considerationis scientie q̄ etiam ex parte scibilis.
 Tūc ad rōnes r̄ndēdū ē. Et p̄ ad p̄^o dico q̄ arg^m p̄^m
 peccat p̄ flāz accētis: aut peccat i mā: p̄ possum^o di
 cē q̄ peccat i mā cū tu dicis sic se h̄z sēsus ad sciaz
 sic se h̄z dilectio sēsus ad dilectionē scie. q̄ sic sēsus
 ē cāta dilectio sēsus est cā dilectiōis scie. dico q̄
 flm ē. qm̄ nō sic se h̄t sēsus ad sciaz ita se h̄t dile
 ctio sēsus ad dilectionē scie sic iā de clatū ē: p̄z et eē
 fallacia accētis cū tu dicis sic se h̄z sēsus ad sciaz.
 ita z c. dico uex ē q̄ sic se h̄t sēsus ad sciaz i rōne
 efficiētis. ita sēle h̄z dilectio sēsus ad dilectionēz
 scie i cā finali: qm̄ dilectio scie ē finis dilectiōis sē
 sus sic sēsus ē cā eēndi sciaz: s̄z cū dicis i miori s̄z sē
 sus ē cā scie. q̄ dilectio sēsus ē cā dilectiōis scie. nō
 ualet: imo ē ibi fallacia accētis. qm̄ c̄znetū ē ip̄i sen
 sui z accidit sibi q̄ diligat in q̄tū ē cā eēndi sciaz.
 nō diligit dilectiōe q̄ sit cā s̄z q̄ sit cāta. C Ad aliā
 rōnē cū tu dicis signū p̄suppōit signatū dico q̄ flz
 ē. ul' possum^o dicē q̄ sic ē signū ita p̄suppōit: z q̄ sē
 sus ē signū i diligēdo nō i efficiēdo. z iō nō opz q̄
 p̄us sit scia q̄ sēsus: s̄z q̄ p̄ diligat uex ē. C Ad 2°
 rōnē cū tu arguis. s̄ll' destruit p̄ signa. dico ad h̄
 q̄ dup^o ē signū. ē q̄ddā neciū z ifallibile: z est aliō
 signū q̄ nō ē neciū nec ifallibile s̄z pbabile signū.
 tūc dico q̄ s̄ll' d̄struunt p̄ signa qm̄ nō sūt necia
 z ifallibilia s̄z pbabilia z p̄ talia signa nō d̄z arguē
 auctor: s̄z s̄ll' nō destruit p̄ signa necia. imo p̄ ta
 lia bñ arguit auctor. Nūc at ita ē q̄ dilectio sēsus
 ē signū neciūz z ifallibile ip̄i^o dilectiōis scie. z iō
 p̄ tale signū bñ p̄t arguē p̄bs. C Uel p̄t dici alr
 q̄ p̄bs nō tm̄ itēdit facē istā sciaz: sed ēr itēdit ut le
 gētes z et audietes itelligāt istā sciaz. z h̄ facit mul
 toties p̄ signa z per signa acq̄iescūt ip̄i scie. z iō
 bñ potest p̄bs per signa declarare ipsam sciam z c.

Questio. XIII.

Heritur utrū visus sit magis dili
 gēdus iter oēs sēsus. z v̄
 q̄ nō. qm̄ iter oēs sēsus ille ē magis diligē
 dus q̄ fac ad eē q̄ ille q̄ nō fac ad eē. cū aut tactus
 faciat solus ad eē v̄ q̄ tact^o iter oēs sēsus sit magis
 diligēdus. C p̄. h̄ v̄ sic ille sēsus ē magis diligē
 dus i cui^o sēsbilib^o magis dlectam: nūc at magis
 dlectam i sēsbilib^o tact^o q̄ i sēsbilib^o alioz sēsus.
 q̄ z c. C p̄. p̄bat q̄ visus nō sit magis diligēdus.
 q̄tū ēr ad cognitionē: s̄z tact^o. dcm̄ enī est q̄ cogni
 tio sit p̄ iunctiōē coḡscētis ad coḡscibile: s̄z cū ta
 ct^o maxie iūgat maxie suo coḡscibili. qz sit p̄ medi
 um iūsecū sic dic̄ p̄bs in 1° de aia cap̄ de tactu. v̄
 igr̄ q̄ q̄tū ad cognitionē: tact^o sit magis diligēdus
 Ad oppo^mē p̄bs z h̄ sufficiat ad istā ptē. C Ad istam
 qōnē aliq̄ uolunt r̄ndē p̄ duplicē distinctionem. di
 cūt enī sic. si tu q̄ras q̄ sēsus sit magis diligēdus
 simplr̄ dico q̄ tact^o simplr̄ z maxie ē diligēdus in
 ter oēs sēsus z p̄ p̄ns gust^o cū gust^o sit qdā tact^o sic
 di in 1° de aia. z rō hui^o ē sic dicūt ip̄i. qm̄ tact^o est
 sūdāmētū oīuz sēsus. z iō simplr̄ ē magis diligen
 dus. Si aut tu q̄ras q̄ sēsus fm̄ qd sit magis dili
 gēdus z q̄tū ad cognitionē. tūc ulterio^o distinguūt:
 dicunt enim ip̄i q̄ q̄tum ad cognitionem h̄ p̄t
 eē dupl^o cū dup^o sit cognitio. qdā enī ē cognitio q̄
 accipit p̄ iunctiōē. qdā aut q̄ acq̄rit p̄ disciplinā. si
 tu q̄ras q̄ sēsus sit magis diligēdus q̄tū ad co
 gnitionē q̄ sit p̄ iunctiōē. tūc visus ē magis dilige
 dus. Si aut tu q̄ras q̄tū ad cognitionē q̄ acq̄rit p̄
 disciplinā tūc audit^o ē maxie diligēdus cū audit^o

sit maxie disciplinabilis. sic r̄ndēt ip̄i. v̄ at q̄ p̄^o di
 stinctio nō ē v̄a z 2° nō ē penit^o ad p̄positū. Q̄ aut
 p̄^o distinctio sit flā h̄ p̄z ex dco p̄bi i fi. 3. de aia. dic̄
 enī ibi q̄ tact^o fac ad eē aialis. qm̄ aial est p̄ tactū
 alij at sēsus facit ad bñ eē. Ex h̄ arguit sic. bñ eē
 ē mai^o bonū q̄ eē. qm̄ eē sēsus i h̄ qd dico bñ eē.
 q̄ bñ eē ē mai^o bonū q̄ eē. cū aut rō dilectionis su
 mas ex bōitate. iō magis diligēdū qd ē magis bo
 nū. cū q̄ sic dcm̄ ē bñ eē sit magis bonū q̄ eē. bñ eē
 erit magis diligēdū: q̄ z sēsus alij a tactu cū faciat
 ad bñ eē crūt magis diligēdū q̄ tact^o q̄ facit ad eē.
 C p̄. rō eoz p̄ quā ip̄i p̄bat q̄ tact^o ē maxie dilige
 dus ē magis ad oppo^mē eoz q̄ ad p̄positū. qm̄ ex
 h̄ q̄ tact^o ē sūdāmētū. seq̄ q̄ ex h̄z rōnē mālitat̄.
 qm̄ sūdāmētū h̄z rōnē māc. illud aut qd supaddit
 h̄z rōnē foie. z iō alij sēsus h̄t magis rōnē foia
 lē q̄ tact^o. qm̄ tact^o ē sūdāmētū oīuz alioz sēsus:
 cū q̄ rō p̄fectiōis z dilectiōis sumat ex foia magis
 q̄ ex mā. v̄ q̄ ista rō p̄ quā ip̄i arguebat tactum
 eē magis diligēdū arguat magis oppositū q̄
 p̄positū. C p̄. h̄ idē appet ex h̄zo q̄ dicta s̄t p̄:
 qm̄ dcm̄ ē pus q̄ quedā res sit q̄ d̄nr p̄fecte qz s̄t
 rō p̄fectiōis sicut forma d̄ eē nō qz h̄t eē p̄ se. sed
 qz ē rō eēndi. Nūc aut dicebat ibi q̄ h̄z ens z bonū
 p̄uertant. d̄nr tm̄ fm̄ rōnē p̄ria. qm̄ illō qd dat en
 titatē simplr̄ dat bonitatē fm̄ qd z eō. cū q̄ tactus
 det entitatē simplr̄ resp̄cū alioz sēsus. qm̄ p̄ ip̄i
 aial ē aial: tact^o dabit bonitatē h̄z qd. alij aut sēsus
 cū nō dēt entitatē simplr̄ dabit bonitatē simp^o. cū
 q̄ rō dilectiōis sumat ex bōitate: magis crūt dili
 gēdū alij sēsus q̄ tact^o. Sc̄ba aut distinctio nō est
 ad p̄positū. qm̄ p̄h̄s itēdit q̄ simplr̄ visus ē maxi
 me diligēdus. Et pp̄ h̄ dicēdū ē q̄ iter oēs sēsus
 visus ē maxie diligēdus. z h̄ p̄z ex trib^o. si enī nos
 uellem^o arguē maiore bōitate ul' dilectionē alicu
 ius instr̄i q̄ alteri^o h̄ faceremus ex trib^o uti qz illō
 instr̄m magis facit ad actionē illi^o agētis: uti qz min^o
 ipedit: uti qz illō qd agit instr̄m ip̄m illō ē nobili^o.
 s̄ll' ex trib^o possum^o arguē q̄ visus ē maxie dilige
 dus: uti qz facit nos magis coḡscē. tum qz min^o ipe
 dit: uti qz illō qd coḡscim^o p̄ istū sēsum ē nobili^o: q̄
 at visus sit maxie diligēdus: qz nos facit maxime
 cognoscē hoc appet. qm̄ visus inter oēs ē sp̄ualior
 z imālior: z qz qd magis imāle est magis coḡscit
 nāz. dic̄ p̄^o i 2° hui^o q̄ mā ē ipeditiua cognitiois.
 z pp̄ h̄ visus magis coḡscitū^o ē cū sit imālis z spi
 ritualior q̄ alij. C p̄. h̄ idē possum^o sic declare. qz
 visus iter oēs sēsus min^o ipedit z h̄ p̄z in gustu. vi
 dem^o enī q̄ lingua ipedit pp̄ amaritudinē ita q̄ nō
 p̄t bñ sentire ip̄az dulcedinē: s̄z visus cū statim vi
 derit ip̄am albedinē si remoueat palpebra h̄z p̄ci
 pere nigredinē. z sic est i oib^o alijs. p̄z q̄ cū visus
 min^o ipediat q̄ alij sēsus. p̄p̄terea q̄ ē magis dili
 gēdus. C p̄. visus ē magis diligēdus. qz et illud
 qd coḡscim^o p̄ visū ē nobili^o: qz illō qd cognoscim^o
 p̄ visum est lucidū corp^o. corp^o aut lucidū iter oia
 corpa tenet primatū cū cognoscim^o et per visū cor
 pora celestia que sunt sempiterna z imortalia iter
 omnia corpora: patet igr̄ q̄ visus est magis dili
 gēdus. tū ex hoc q̄ per ip̄m maxime cognoscim^o.
 tum ex hoc qd min^o ipedit: tum ex hoc q̄ illō qd
 cognoscitur per visū est nobilius.

Et tunc ad rōnes respondēdū. C Ad p̄^o cū tu dicis.
 tactus facit ad esse. visus autē ad bene eē. dico q̄
 rō magis fuit ad oppo^m: q̄ ad p̄positūz ul' arguit

oppo^m q̄ ppositū. qm̄ p h̄ q̄ visus fac̄ ad bñ eē ta
ct^o n̄ ad eē magis debēt arguē q̄ visus ē magis di
ligēdus cū bñ eē sit magis bonū q̄ eē. Et n̄ ad
aliā rōnē qm̄ tu dicis magis delectamur s̄z sēsū ta
ct^o q̄ s̄z aliū sēsū. dico q̄ s̄z magis delectamur s̄z ta
ctū nō pp̄ h̄ arguit q̄ pp̄ h̄ magis diligēdus sit sim
pl̄r s̄z magis diligēdus sit pp̄ nēcitate. qm̄ rō dile
ctiōis simpl̄r nō sumit ex ip̄a delectatiōe nēcior in
uita. C Ad 2^m cū tu dicis ille sēsus ē magis dilige
dus q̄ magis coḡscit. uer̄ ē. r̄ tu dicis tact^o magis
coḡscitiū q̄ aliq̄s ali^o sēsus: dico q̄ fl̄m est. imo ē
min^o coḡscitiū. cū iter oēs sēsus sit mālior: r̄ tu
p̄bas iter oēs sēsus magis vnit suo sensibili. qm̄
p̄ modū it̄i sectū. dicēdo q̄ circa oēs sēsus māles
vnit mālior suo sensibili r̄ imutatio ei^o a sensibili ē im
mutatio mālior imutari oib^o oib^o alioz sēsūz r̄ pp̄
istā maiorē imutationē māle nō arguit maior co
gnitio. imo minorē arguit: cū materia sit impeditiua
cognitionis sicut cōmētator: in 2° huius ait r̄ c̄.

Causa autem est: quia hic maxime sen
sū nos cognoscere facit: r̄ multas rerū
differentias demonstrat. **Tex. j.**

Questio. xv.

Queritur utrum visus pluri
um rez dif
ferētias nobis ostendat sicut vult p̄hs i p̄ hu
ius libz. r̄ v̄ q̄ nō. qm̄ ille sēsus d̄ias nobis ostē
dit ut v̄: cū sit plures. sed ipsi^o tact^o sit plures dif
ferētie q̄ r̄ c̄. C p̄. dicit p̄hs in 2° de aia q̄ nos ha
bem^o melliorē tactū. ergo ut v̄ tact^o p̄les d̄ias ostē
dit qd̄ visus cū habeam^o ip̄z melliorē. C p̄. per ali
um sensū q̄ per visum possum^o cognoscere aliquid
de subst̄tiis separatis sicut per auditum q̄ r̄ c̄.

Ad istā questionē possum^o sic dicē q̄ d̄ia siue diuer
sitas q̄tū ad p̄ns ex trib^o attendit. p̄ ex pte māe.
2° ex pte foze. r̄ 3° ex pte circūst̄tiarū. p̄ enī ex pte
māe attendit d̄ia qm̄ illō inuenit in pl̄ib^o māebus
sicut sensibile tact^o in pl̄ib^o māeb^o inuenit q̄ ip̄z sen
sibile gust^o: sensibile enī tact^o sūt q̄tuor q̄litates. s̄
calidū h̄midū frigidū r̄ siccū: sensibile autē gust^o
ē sapor. Nūc autē ita est q̄ calidū r̄ alie q̄litates in
ueniunt tā i mixtis q̄ i simplicib^o corpib^o. s̄pores
autē inueniunt in mixtis corpib^o r̄ odores similiter.
Attēdit ēt differētia ex pte foze r̄ h̄ iā patebit. At
tēdit ēt d̄ia q̄tū ad circūst̄tiarū q̄ sūt ppe lōge
aū r̄ retro. sursū r̄ deorsū. dextrosū r̄ sinistrosū.
r̄ illa nō reducunt ad nām māe nec ad nām forme
sed sūt circūst̄tiē quedā. tūc dico q̄ visus pluriū
rerū d̄ias nobis ostēdit r̄ q̄tū ē ex pte māe r̄ q̄tū
est ex pte foze r̄ q̄tū est ex pte circūst̄tiarū. q̄ tam
visus ex pte māe plures d̄ias nobis ostēdit p̄z q̄tū
pp̄riū siue sensibile siue obs̄ ipsi^o visus ē lucidū p̄
r̄ p̄ se: lucidū autē inuenit in pl̄ib^o māeb^o nūo q̄ aliq̄
sensibile alioz sensū. qm̄ lucidū inuenit tā in sim
plicib^o q̄ in mixtis salte aliqb^o r̄ inuenit lucidū i cor
porib^o semp̄ celestib^o r̄ pp̄ h̄ visus pluriū rez diffe
rētias nobis ostēdit q̄tū ex pte māe: q̄ autē pluriū
rez d̄ias nobis ostēdit ex pte forme h̄ appet. qm̄ in
ter ceteros sēsus visus plures foias eiusdē ḡnis
coḡscit: qd̄ ego sic itelligo. pisces enī pp̄ malas
dispōnes: orades visus q̄ h̄nt duos oculos non
p̄nt coḡscere nisi albū aut nigrū. medios autē colo
res nō coḡscit sicut pallidū aut fuscū. s̄z si vide
ant pallidū indicāt ip̄m nigrū eē. Sicut est de visu

respectū alioz sēsū. visus enī iter oēs sēsus hēt or
ganū melioris dispōnis: qm̄ visus ē sp̄ualior oib^o
sensib^o. r̄ iō hēt organū melioris dispōnis q̄ ali^o
sēsus r̄ magis d̄nudatū a sensibilib^o q̄ organū alicu
ius alteri^o sēsus. Organū enī tact^o cōpositū est ex
sensibilib^o sēsus tact^o: r̄ iō q̄ nō ē penit^o denudat^o a
q̄litatib^o tāgibilib^o: iō tact^o nō p̄t coḡscere oēs dif
ferētias tāgibiliūz s̄z excellētes tāgibilium cogno
scit: hoc ēt p̄z in organo gust^o. s̄z enī organū gustus
nō sit cōmixtū ex aliquo sapore: q̄ tñ lingua reci
pit ifectionez pp̄ h̄ gust^o male coḡscit oēs d̄ias
gustabiliū: sicut ip̄z in organo oium alioz sensū:
r̄ iō cū visus hēt organū meli^o dispositum r̄ ma
gis sp̄uale q̄ aliq̄s ali^o sēsus r̄ min^o recipiat ipedi
mētū. p̄z q̄ inter oēs alios sēsus visus p̄les for
mas in eodē ḡnē coḡscit. r̄ iō ex pte forme plu
res d̄ias coḡscit. Et ecce do vobis optimū q̄:
hoīz enī plures d̄ias odoz coḡscit q̄: hō
s̄z h̄ nō ex pte māe ē. qm̄ nō coḡscit canis p̄tea
d̄ias odoz: q̄ odorabilia canis sunt in pl̄ib^o ma
terieb^o q̄ odorabilia hoīs: s̄z q̄ canis hēt organū
odorat^o meli^o dispositū q̄ hō. sicut est in visu hoīs
respectu alioz sensū. Visus etiā plures d̄ias no
bis ostēdit ex parte circūst̄tiarū. qm̄ visus cogno
scit ppe longe r̄ sursū r̄ deorsum r̄ dextrosū r̄ si
nistrosū. r̄ p̄ hoc q̄ visus coḡscit a lōge differt
a tactu r̄ gustu: visus ēt illud qd̄ coḡscit cogno
scit diametralr̄. s̄z enī sp̄es coloris sicut albedinis
per quālibet ptem mediū multiplicet. r̄ s̄z ēt p̄ totū
oculū recipiat: visus tñ nō coḡscit ip̄m visibile
nisi diametraliter r̄ propter hoc visus h̄nt iudicat
de sensibili: q̄ ip̄m est dextrū r̄ sinistrū sursū r̄ de
orsum ante r̄ nō ante: r̄ in hoc differt visus ab au
ditu r̄ odoratu. audit^o enī r̄ si audit ip̄am cāpanā
nescit tñ iudicare utrū illa cāpana sit ad dextrū ul
ad sinistrū. r̄ hoc est ppter illas resecationes ae
ris. r̄ similiter est de odoratu canis: patet ergo q̄
visus magis ostēdit plures differentias rerūz q̄
aliquis alius sēsus. tum ex parte materie tum ex
parte formetum etiā ex parte circūst̄tiarū.
Et tūc ad rōnes r̄ d̄cēdū ē. tu dicis ille sēsus plures
d̄ias nobis ostēdit r̄ c̄. Dico q̄ ipsi^o tact^o nō s̄t
p̄les d̄ie q̄ ipsi^o visus r̄ si non sunt tot cōtrarieta
tes. C Possum^o etiā aliter soluere. dicēdo q̄ s̄z ip̄
sua tact^o sint plures d̄ie q̄ ipsi^o visus. cūz nō oēs
d̄ias tāgibiliūz coḡscit ipse tact^o sicut visus co
ḡscit oēs d̄ias visibiliū. C Et tertio mō possu
mus soluere aliter dicēdo q̄ sēsus tact^o nō ē sen
sus vnus. C Ad arg^m aliō d̄cēdū ē q̄ p̄hs nō cō
parat tactū hoīs ad alios sēsus hoīs. sed cōpat
tactū hoīs ad tactū alioz aialitū. r̄ iō nō sequit^o q̄
si hō hēt melliorē tactū alioz aialitū q̄ tact^o pluriū
rez d̄ias ostēdat. C Ad aliō cū tu dicis: per au
ditū pōt homo coḡscere subst̄tiās separatas:
dico q̄ nec per visūz: nec per auditū pōt hō cogno
scere subst̄tiās separatas. si tñ per aliquā uocē po
natur ad consignificandū deum uel aliquā subst̄
tiam separatam. similiter pōt fieri per aliquā scri
pturam q̄ representabit ip̄sum deū: uel per aliq̄
aliud signū visibile deum intelligimus.

Animalia quidē igitur natura sensuum
habentia sunt. Ex sensib^o autē quibusdā
quidē ipsorum memoria nō fit: quibusdā
nō fit. Et ppter hoc alia quidē prudētia

sunt: alia vero disciplinabiliora non potestibus memorari. **Tex. j.**

Questio. XVI.

Veritur utrum bruta habeant prudentiam. et videtur quod non. quoniam agibilia: cum ergo bruta non habeant rationem videtur quod bruta non habeant prudentiam. **C** Preterea prudentia est melior arte: sed bruta non participant experimento: ut arte: et si participant participant pariter sic dicitur in littera. sed non habent prudentiam. **C** Preterea quod bruta non habent prudentiam propter memoriam hoc appetit. Memoria enim est ipsorum preteritorum. prudentia autem est ipsorum agibilia. cum enim preterita non possunt non preterisse et facta non possunt non fieri. imo deus non posset facere de preterito non preteritum: sicut dicit philosophus in 6° ethice commendans ipsum agatone dicens quod hoc solo persuasit deus. scilicet quod non potest facere quod genita sint ingenita. primo ergo propter memoriam non debemus ponere quod bruta habeant prudentiam: quia memoria respicit necessaria et immutabilia: sed prudentia respicit contingentia et variabilia.

Ad istam questionem respondent breuiter aliqui et dicunt quod prudentia inuenta in brutis non est prudentia proprie dicta: sed prudentia que inuenitur in brutis nihil aliud est quam quedam sagacitas naturalis siue quidam instinctus naturalis per quem agunt bruta ea que agunt. et hoc declarant per exemplum: sicut formica existens in estate habens memoriam famis preterite in hieme congregat fructum et ea ex quibus possit vivere in hieme: et similiter hirundo facit nidum suum quadam sagacitate naturali. Sine dubio istud quod isti dicunt non habet veritatem. quoniam si prudentia in brutis esset sagacitas nature cum sagacitas et instinctus nature inuenitur in omnibus animalibus brutis quecumque sint illa: tunc omnia bruta animalia essent prudentia: et hoc non est verum. quod enim omnibus brutis ista sagacitas nature patet: quoniam non est aliquid brutum animal in mundo quod si pungatur quod non retrahat se. et quod ipse dicunt quod formica memoriam famis in hieme congregat in estate falsum est. Nam si modo nasceretur formica et esset estas: modo congregaret non propter famem preteritam sed propter naturalis instinctum. **C** Et propter hoc est aliter breuiter dicendum. dicendum enim est quod prudentia proprie inuenitur in hominibus et per aliquam similitudinem inuenitur in brutis et si nos volumus videre quomodo prudentia similitudinarie inuenitur in brutis oportet nos videre quomodo prudentia inuenitur in hominibus. Dicit enim philosophus 6° ethice quod prudentia est habitus consiliatiuus. Ille enim homo prudens est qui scit consiliare homines de agendis. unde prudentia non est ipsius finis. quoniam nullus consiliaret de fine. ergo enim est ille medicus qui consiliat utrum debeat introducere infirmo sanitatem: sed consilium est de his que sunt ad finem. consilium etiam non est de impossibilibus sicut dicitur 3° ethice. sed de his que contingunt aliter se habere. consilium etiam est de his que spectant ad nos: de his autem que non subiaceant humane potestati nullus consiliari potest: sicut dicit philosophus: et propter hoc prudentia in homine est habitus consiliatiuus siue aliqua regula hominem non de fine sed de his que sunt ad finem: non impossibilibus: sed de his que sunt et possunt aliter se habere: et in his que spectant ad nos que subiaceant potestati humane. Nunc autem ita est quod in homine quedam sunt in quibus fertur homo naturaliter et uniformiter scilicet in talibus non est error: quedam autem sunt in homine in quibus non fertur homo naturaliter nec scilicet et uniformiter et in his conuenit error et sic difformitas et in talibus indiget homo regula que

dam qua dirigatur ipse in talibus et hec regula est prudentia proprie dicta. Sicut est in brutis. quedam enim sunt in eis in quibus bruta feruntur naturaliter et scilicet uniformiter sicut dicit philosophus in 2° philosophice quod aranea facit telam naturaliter et scilicet uniformiter: et hirundo nidum: et in talibus non bruta indigent regula aliqua que dirigat ea in tales operationes. quoniam in talibus bruta et rare non possunt sed agunt ea quodam instinctu naturali: aliquid vero sunt in brutis in quibus bruta non feruntur naturaliter nec scilicet uniformiter sed in talibus conuenit error et difformitas: sicut patet quod vna formica congregat in illo loco et alia formica in alio loco. non enim omnes formice congregantur eodem loco et in talibus in quibus bruta non agunt uniformiter eguntur aliquid regula que dirigat ipsa bruta in tales operationes et illa regula est memoria: videmus enim quod vna formica congregat vnum granum frumenti in vno loco et alia granum frumenti in eodem loco et non in alio et hoc est quia illa formica habet memoriam de loco in quo posuit primum granum. videmus etiam quod formica vadit iterum ad acervum a quo accipit primum granum: et hoc est quia habet memoriam quod inde accepit primum granum. unde ipsa memoria est prudentia in brutis.

Et tunc ad rationes. primo respondendum est ad illud quod tu dices prudentia est recta ratio agibilia: uerum est accipiendo prudentiam proprie. **C** Ad aliud cum tu dices prudentia est melior arte. uerum est prudentia proprie dicta. **C** Ad aliud cum tu dices memoria est ipsorum preteritorum. dico quod uerum est. et cum dices quod prudentia est ipsorum agendorum. dico propter memoriam non potest prudentia in brutis propter hoc bruta faciunt preterita non esse preterita. sed potest prudentia in brutis propter memoriam: quia ipsa memoria est ipsa prudentia in brutis cum regulet ea in agibilibus.

C Prudentia que sunt sine addiscere. quecumque sonos audire non potest sunt: ut apes. **E**t uti si aliquid aliud hominibus est animalium generum. Addiscunt autem cum memoria: et hinc habent sensum **Tex. j.**

Questio. XVII.

Veritur utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis ita quod habitus auditus sint solius disciplinabilia. et videtur quod non. quoniam agens agit illud quod est in potestate sed illud quod est in actu. cum ergo doctor sit scietus in actu per visum doctor agit in discipulum scietus in potestate per visum in potentia. Ille ergo sensus maxime disciplinabilis est per quem homo magis cognoscit. cum ergo homo magis cogit per visum quam per aliquem alium sensum videtur quod visus sit magis disciplinabilis quam auditus. **C** Sed videmus enim quod quedam sunt animalia sicut apes: que sonos audire non possunt quia non habent auditum et tamen disciplinabilia sunt: quoniam per sonum bacini quoniam per cutem ad ipsum congregantur hominibus animalia ad locum vnum sicut et cetera. **C** Sed dicit philosophus in 7° philosophice quod sedendo et quiescendo fit anima prudens. Ille ergo sensus ut videtur non maxime disciplinabilis est in quo consistit maxime motus iter omnes sensus. cum ergo in auditu sit maxime motus. quoniam sonus consistit in motu aereo. ergo ut videtur auditus est minus disciplinabilis quam alius sensus.

Ad oppositum videtur esse philosophus in littera. **C** Ad istam questionem respondet sic. dicunt enim aliquid quod animal est bene disciplinabile per alium sensum quam per auditum: et hoc manifestat in multis: muti non habentes auditum bene disciplinabiles sunt per visum sicut appetit ad sensum: et tunc dicunt quod auditus non esse solus disciplinabilis propter hoc quod magis disciplinabilis est iter omnes alios sensus. propter hoc dicitur solus auditus disciplinabilis: quia per quedam excellentiaz:

Sine dubio illò qd dicitur non est exeadem ratione se
 quet qd cum per visum sum maxime cognoscitur et visus sic
 prius dicitur est per se maxime cognoscitur: ita sequet qd so-
 lus visus est cognoscitur: et hoc est falsum. Et id per aliam vi-
 am possumus devenire ad dissolutionem huius rationis:
 et hoc per videndum duplicem comparationem ipsius sensus. Sen-
 sus enim comparat ad animam sic istum ad agens principa-
 le sic per declaratum fuit. Nunc autem ita est qd istum prin-
 cipale est medium inter agens principale et ipsum opus: et id istum habet
 duplicem operationem: cum sit medium inter agens et opus. habet
 enim ipsum istum unam operationem ad ipsum agens et aliam ad ipsum
 opus: et id cum sensus comparat ad animam sic istum ad ar-
 tem sensus habet duplicem comparationem. unam ad animam
 et aliam ad ipsum operationem. unde sic infra comparant ad
 artem sic sensus comparat ad animam: et sic cum quilibet ars
 habeat sua propria ista sic anima habet suos proprios sensus:
 et sic ista ars virtualiter refertur in artem: ita sensus omnes
 virtualiter refertur in animam. Tunc ulterius cum sit natura quaedam
 particularis et quaedam utilis: natura particularis salvatur in uno: natura
 utilis salvatur in pluribus. Nunc autem ita est qd natura particula-
 ris deficiat in aliquo et in paucioribus propriis aliis monstruo-
 sitates: natura nihilominus utilis: ut in pluribus deficiat non potest
 et per hoc sit aliquid animal quod deficiat in aliquo sensu: na-
 tura tamen illius spiritus in omnibus illo sensu deficiat non potest. Est
 ulterius intelligendum: qd actio ista est duplex. quaedam est ac-
 tio ista per se quaedam per accensum. Actio ista per se est quod
 utitur illo istro in opus deputatum illi istro in operatione
 sibi debita. Actio vero per accensum est quod utitur istro in
 opus non sibi debitum et proprium: sic cum quod utitur satulato
 ad hauriendum aquam. Tunc dico qd quaedam est discipli-
 nabile per se et proprie: quaedam nec per se nec proprie: sed per
 accensum: et quaedam nullo modo. Tunc dico qd auditus est pro-
 prie disciplinabilis: unde illud animal quod habet auditum est proprie
 et per se disciplinabile: illud tamen animal quod non habet auditum:
 natura est tamen habere auditum est disciplinabile per accensum: ga-
 lina anima non habet auditum: quod tamen omnes sensus virtualiter ref-
 rantur in animam: sicut ista artis virtualiter refertur in artem
 per hoc anima non habet auditum: natura tamen habere auditum po-
 test uti aliquid istro ad disciplinam: sicut homo potest uti sutu-
 lulari ad hauriendum aquam. Quod enim aliquis sensus
 non sit per disciplinam: anima tamen potest uti illo sensu quasi per
 accensum ad disciplinam: et per hoc multi sunt disciplina-
 biles non per se: sed per accensum: quoniam ipsi utuntur aliquid sen-
 su ad disciplinam sicut ipso visus: qui tamen non est proprie
 disciplinabilis. Est autem aliud animal quod non est disciplina-
 bile: nec per se nec per accensum: sic illud animal cuius anima non habet
 auditum nec natura est habere auditum: et per hoc per se quod audi-
 tus est sensus proprie disciplinabilis: et si quod sit disci-
 plinabile non habet auditum sed visus est quomodo sit.
 Tunc ad rationem dicendum est cum tu dicis qd agens et cetera.
 Dico qd facis fallaciam peritiam: quoniam tu arguis sic. Uti-
 sus est maxime cognoscitivus: ergo maxime cognos-
 citivus: ista cognitio que est per disciplinam: et hic
 est maxime processus fallacie peritiam. non enim sequitur qd
 si visus est maxime cognoscitivus simpliciter qd sit co-
 gnoscitivus maxime cognitio que est per discipli-
 nam. Ad aliud quod arguis de apibus. scilicet qd apes non
 habent et cetera. Dico qd si apes congregantur in uno loco quasi
 percutit baculum hoc non est qd audiunt sonos: quod sicut
 dicit philosophus apes sonos audire non possunt: quoniam auditum
 non habent. Sed congregantur in aliquo loco per motum ae-
 ris quod forte aliquam passionem infert apibus: sic tonitrua
 faciunt ligna per motum aeris: et ex hoc non sequitur qd apes
 sint disciplinabiles: sed solum quod congregantur et congregantur in
 unum locum per amorem. Ad aliud dicendum est cum tu

dicis sededo et quiescedo anima fit prudens. Dico qd
 auditus non dicitur disciplinabilis: quod si anima semper audi-
 ret: semper fieret prudens: et nunquam cogitaret et conside-
 raret de auditu: unde auditus dicitur disciplinabilis:
 quod est via in disciplinam: et hic habet locum distinctio quam
 assignat philosophus in libro de sensu et sensato dicens: qd
 disciplinabile potest dici dupliciter: vel quod est subiectum di-
 scipline: vel quia est via in disciplinam. Primo modo
 dicitur intellectus disciplinabilis: quod est subiectum disci-
 pline. Secundo modo dicitur auditus disciplinabilis
 quod est via in disciplinam et cetera.

**Alia quædam igitur imaginationibus et me-
 morijs vivunt: experimenti autem partem parti-
 cipant hominum autem generis arte et rationibus fit
 autem ex memoria hominibus experimentum: eius-
 dem namque rei multe memorie unum experien-
 tie potentiam faciunt: et fere videtur scire sicut
 experimentum esse: et arti. Tex. j.**

Quæstio XVIII.

Veritur de generatione experimenti

Et per queritur utrum ex-
 pimentum fiat ex pluribus memorijs. et videtur qd
 non: quoniam sicut se habet sensus ad memoriam: ita experi-
 mentum ad memoriam: euz ergo ex uno sensu possit fieri
 memoria una: unde similiter ex una memoria posse fie-
 ri experimentum unum. Ceterum experimentum est particulare
 particulare vero est respectu unum. Ergo videtur experi-
 mentum esse ex una memoria. Ceterum experimentum est re-
 spectu actionis: cum ergo actio sit in uno: videtur qd
 experimentum ex una memoria fieri possit.
 Ad oppositum est dictum philosophus in littera. Ad istam quoniam
 respondent aliqui dicentes sic qd ex una memoria non po-
 test fieri experimentum et hoc declinant sic: quoniam si aliquis
 dederit aliquam herbam alicui infirmo: et hoc solum ut sa-
 netur infirmus nescit homo utrum natura sanaverit vel her-
 ba: et forte ita bene sanasset natura infirmum si non dedis-
 set sibi illam herbam: et id si ex illa vice vellet homo con-
 eturare qd talis herba sanavit tale egritudinem: pos-
 set homo decipi: et id cum ex una memoria non possit homo
 discernere: utrum talis herba sanaverit: vel non: per
 hoc dicitur ipsi: qd impossibile est qd ex una memoria fi-
 at experimentum. Sine dubio si isti deveniant in cog-
 nitione veritatis: non tamen habent bonum modum deveniendi in
 cognitionem veritatis: quoniam ipsi deveniunt in veritate per
 accensum: nam ratio calitatis per accensum respicit experimentum et
 per se artem. Illud autem quod semper obmittendum est il-
 lud quod est per accensum in aliquo re: et accipiendum est illud
 quod est per se: et per hoc si nos volumus bene videre
 utrum ex una memoria possit fieri unum experimentum:
 oportet nos scire quod est experimentum. Est intelligendum qd ex-
 pimentum est collatio particularium. Unum ipsi milites
 qui sunt multum experti et fuerunt in multis bellis: quoniam sunt
 in aliquo bello pferunt inter se et iudicant utrum sit fu-
 gendum an non. Unum cum impossibile sit unum sciri esse simi-
 le alteri totaliter: oportet esse multa in memoria: cum ex-
 perimentum sit collatio particularium. Unum cum unum non
 sit collatio sed multorum: et experimentum sit collatio par-
 ticularium oportet multa esse in memoria: ex quibus fiat unum
 experimentum: dato etiam qd esset aliquid sciri sicut: adhuc
 cum in illo facto sint multa: oportet experimentum fieri ex
 multis memorijs: et ne oporteat facere quodones de hoc
 dicto. scilicet qd experimentum sit ex multis memorijs: posset
 esse quodammodo quod veritatem perinet pferre particularia.

Ad h^o sunt duo modi dicendi: dicitur enim 2° 3° de anima quod illa virtus cuius est referre ista particularia est ipse intellectus. Alii sunt qui dicunt: quod non solum intellectus est ille qui refert ista particularia sed virtus cogitativa. Unde dicunt ipsi quod cogitativa consistit ipsa particularia et quod ipsi rationis est conferre: et per hoc dicunt quod cogitativa est quaedam ratio particularis. et hec est ratio medicorum qui dicunt: quod imaginativa est in anteriori parte capitis: cogitativa est in medio: memoria est in posteriori parte capitis. Isti sunt duo modi dicendi: quod istorum bene dixerit declaro. Credo enim quod si cogitativa refert particularia bene non est per se quod cogitativa: quoniam si cogitativa refert per se referret ista particularia cum cogitativa inveniat in brutis: bruta tamen heret experientia quod est sicut dicit philosophus in ista quod per artem et experientia principat ipsa bruta et ideo si bene faciat ipsa cogitativa: bene non est finis quod bene: sed bene est respectu intellectus et per hoc cum actio magis debeat attribui per se agendi melius dicitur est quod ad intellectus pertinet. collatio particularium: quod ad virtute cogitativa: cum hoc non faciat nisi in brute intellectus.

Tunc ad rationes dicendum est per ad per. Sed ut videamus quod est ibi per se. dicitur est: quod quoniam in memoria fit intentio plena et bene ex uno sensu. tunc ex uno sensu bene fit una memoria: et bene est quod sensibile bene est novum ita quod bene figurat ibi sensus: et fiat foris impressio in sensu: tunc ex tali sensu bene fit una memoria: et per hoc pueri bene rememorant sicut nos de his quod videmus in iuventute. quoniam quod videtur pueri sensus eis nova: sed aliqui corrigunt quod ex uno sensu non fit una memoria: et bene est quod ex illo sensu fit intentio semiplena et non perfecta: sed cum de ratione experientia sit collatio particularium: et vnde non possit esse collatio: per hoc bene memoria aliqui possit fieri ex uno sensu: experientiam tamen ex una memoria fieri non potest. Ad aliam patet solutio et c.

De dominibus autem scire et ars per experientiam evenit: experientia quidem enim arte fecit sic aut recte dicitur: sed in experientia casus: fit autem ars cum ex multis experientialibus conceptioibus una fit natus: velut dicitur in libro de acceptio. Acceptio est quod dicitur enim habere quod callie et socrati hac egritudine laborantibus contulit. et ita multis singularium experientie. Quod autem omnibus hominibus vna species determinatis hac egritudine laborantibus contulit: ut flegmaticis: aut colericis: aut estu febricitantibus artis est. Textus.

Questio decimanona.

Veritur utrum ars generet ex experientia: et videtur quod sic: quoniam triplex causa invenitur: quaedam est causa propria et per se: et quaedam est causa non propria. et quaedam est causa per accidens: modo est talis dicitur iter istas causas: quoniam causa propria est cuius propositum infert propositum et oppositum infert oppositum: causa autem non propria est quod non infert oppositum: ut si dicatur albus colorat quod nigrum non colorat: non sequitur quod albus non colorat in eo quod albus: sed in eo quod coloratum: causa autem per accidens est: que habet propositum aliqui infert: non tamen infert oppositum: ut si ambulatio sit causa coruscationis per accidens: ita quod nullo ambulante coruscavit: non oportet quod si non ambulaverit quod non fiat coruscatio: modo per hoc quod experientia sit causa per se et propria artis: experientia enim infert artes: et oppositum infert oppositum si cut dicit philosophus in ista: experientia facit arte in experientia casus: vel non arte. Per hoc magis se videtur habere ars ad experientiam: quod memoria ad sensum: sed ipse est quod memoria fiat sine sensu per ipse est quod ars fiat sine experientia. Per hoc.

per admirari sepeperunt homines perbari. unde homines admirantur quod ignorant causam. cum ergo experientia ignoret causam videtur quod admiratio proprie conveniat tamen experientia. cum ergo admiratio precedat scientiam: videtur quod experimentum precedat artem.

Ad ista quod dicitur dicitur est breviter: quod experientia est respectu cognitionis quod ars est respectu cognitionis: per quod tunc dico quod si nos accipiamus cognitionem (quod) et cognitionem (per quod) dicitur et largo modo: tunc dico quod quaedam est ars quod supponit cognitionem (quod): et quaedam sunt artes quod non supponunt (quod) sic dicit philosophus in libro posteriorum quod artes per se bene sciunt per quod et ignorant causam (quod) si autem nos accipiamus experientiam proprie: cum experientia proprie sit cognitio (quod) ordinata ad opus. Dico quod possumus accipere cognitiones (per quod) dupliciter vel cognitiones (per quod) acquisite per doctrinam vel per inventionem: si autem quod ut experientia precedat cognitionem per quod acquisite per doctrinam: dico quod non modo aliqua sunt homines quod bene habent arte medicie: et male experientia sunt. Si autem quod ut ut experientia precedat cognitionem (per quod) acquisite per inventionem dico quod sic: tamen enim quod viderit quod talis herba curaverit infirmum tale: quod est calida: et infirmitas frigida: sicut cum aliquis viderit experientia: quod recubantibus quod est forte humidum et frigidum sanat tale colerum: cum sit calida et sicca et sic experientia fuerit de multis herbis acquirat tunc artem medicine et format principia artis: sicut quod peria peris curantur: et sic de alijs.

Tunc ad rationes dicendum est. Ad per cum tu dicitur: experientia infert arte et oppositum infert oppositum. Dico quod experientia infert arte non acquisite per doctrinam sed bene per inventionem et oppositum experientia non infert oppositum artis acquisite per doctrinam sed per inventionem. Ad aliud cum tu dicitur magis se videtur habere ars ad experientiam: quod memoria ad sensum. Dico quod verum est de arte acquisite per inventionem non per doctrinam. Ad aliud dicitur est quod admiratio precedit arte acquisite per inventionem et non per doctrinam et c.

Ad agere quod dicitur igitur experientia quod dicitur nihil ab arte differre videtur: sed experientia magis proficere videtur sine experientia rationem habentibus. Quod autem est quod experientia quod dicitur singularium est cognitio: ars vero universum. Actus autem et generationes omnes circa singularia sunt: non enim medicus sanat homines nisi per accidens: sed Callia: aut socrates. aut alique sic dicitur: cuius est homines accidit. Si igitur sine experientia quod rationem habeat: et ulla quod dicitur cognitio hoc autem singulare. Ignoret: multum toties quod peccabit: singulare namque magis curabile est. Textus.

Questio vigesima.

Veritur utrum artifex sit melior: ex parte. et arguitur quod non. quoniam illud est melius quod magis appropinquat ad finem sed experientia magis appropinquat ad finem quam artifex. et per hoc quod magis appropinquat experientia oportet finem: quod artifex experientia ad operari. Per hoc arguitur sic dicit philosophus per politicos quod quoniam aliquid duo ordinat ad aliquid unum: illud quod est propinquius illi ad quod ordinat illud est principalior in illa re: cum ergo ars et experientia ordinant ad aliquid unum. scilicet ad actionem quod experientia est propinquius actioni quam ars: videtur quod experientia sit melior artifice: sicut anima est melior corpore cum sit principalior et magis appropinquat fini hominis. Ad hec breviter dicitur est: quod aliqua sit melius alio potest esse

dupl'r ul' in se ul' in respectu alteri': z illd qd e bo-
 nu' respectu alri': e bonu' qz e utile: tuc dico q si tu
 qris de bditate maiori ul' miori respectu alteri' z
 h est qz magis utile tunc dico q expt' e melior qz
 artifex qz est magis utilis ad op' qz artifex z h
 rone bona assignat pbo in lra: dicit eni q expimeti
 e circa pticularia z actioes snt circa pticularia: ars
 aut e circa vtilia vni expimeti p se respicit ea q snt
 circa actioes: ars aut qdamo respicit ea q snt circa
 opatidnes: z pp h cu expimeti sit ps ei' circa ea cir-
 ca q snt actioes: id magis utilis e i ope expt' qz ar-
 tifer. C' Alia rone possum' assignare z vi mihi qz
 sit bona: sic e i regulis artis: sicut i regulis legu' z
 pncipio: qm sic regula legis het veritate in vli' z
 falsitate in pticulari z p accns: sic regula artis hz
 veritate in vli' z falsitate cotrabit in pticulari z p
 accns. vbi gratia. Regula legis est: q reddat vni-
 cuiqz qd sui est: tñ id e pot hère falsitate p accns: sicut
 si ab aliq' hoie auferat cultell' ex q velit se oc-
 cidè: non dz reddi sibi cultellus. Cui' illa regula
 heat veritate i vli' tñ p accns pt hère falsitate: ut
 i pposito ex'plo. Silr est i regula artis: lz eni ars
 medicie pncipiat qz tali i'firmitate laborati danda e
 flebotomia: tñ ista regula p accns pot hère falsita-
 te: ut si i'firm' nimis debilitat' est: z si dare flebo-
 tomia moreret z sic i mltis alijs cu expt' cogscat
 illa p q ipediut illa p q pbit regule falsitate respe-
 ctu ar' p accns: z talia accntia cogscat meli' qz ar-
 tifer: apper manifeste qz respectu opis melior e expt'
 qz artifex: tñ qz p se e circa ea q snt actioes:
 tñ qz expt' cogscit oia illa accntia: q p accns ipedi-
 unt regulā ar'. si aut nos accipiam' aliqd e meli'
 i se z nō respectu alteri'. Tūc dicēdū e qz artifex est
 melior expto: rō hui' e qm id e meli' i se qd ad me-
 liorem finē ordinat: z est ppiqui' fini pñ. cum g
 artifex sit opigo: fini pncipali hois qz ex puris nā-
 lib' acqri potiqz qdē finis e scire siue sapia patet qz
 artifex in se est melior expto. qz aut artifex magis
 accedat ad finē pñ hois qz expt' patet p dictum
 pbi qm snt sapientes q cogscūt cās: experti aut cās
 ignorāt: artifices pnt et docere: experti vō nō: signū
 aut sciētis est posse docere: patet ergo quomodo est
 artifex melior expto in se nō respectu opis. C' Ad
 rationes patet solutio per iam dicta z c.

Cui' aut gra: nunc sermonē facim' hoc
 ē: qz denominatā sapias circa pmas cās
 z pncipia existimāt oēs: qre sicut dictus ē
 pus: exptis qdē qdēcūqz sē sū habētib' sa-
 piētior vī. Artifex aut exptis: architector
 aut manu artifice: speculatiui aut magis
 actiuis. Qd qdē igit sapiētia z circa qdā
 cās z pncipia sit scia manifestū ē. *Tex. j.*

Questio vigesima prima.

Veritur utz artes mechāice sint
 meliores speculatiuis: z
 q vī qz sic: qz illd e meli' qd magis fac ad vi-
 vere: artes mechāice sūt h' z c. C' p. illd qd iclu-
 dit op' z cōsiderationē: illd e magis bonū: cū g ar-
 tes speculatiue tñ icludāt cōsiderationē: mecha-
 nica autē icludat opus z cōsiderationem ergo ut
 videt machanica est melior qz speculatiua.
 Ad oppo' est pbs. C' Ad istā qōnē possum' dicē qz
 aliq' res vī hère bonitātē tripl'r: in se: in compara-

tiōe ad aliō ad qd ordiant: z et ex mō fm quē ac-
 grif. C' Aliq' eniz res dz hère bonitātē in se qm illa
 res e suscipi' gra z nō alteri': sicut finis e gra dñi
 sui: oña est gra sui: oñ aut res aliq' hère bonitātē p
 cōparationē ad aliō ad qd cōparat: sicut qm aliq'
 res ordiant ad aliq' bonū totū: ex h' illa res forti-
 tur totā bonitātē: z id qd ordiant ad mai' fortit' i
 de maiore bonitātē. Dicit et aliq' res hère bditātē
 ex hoc qz modus acgrēdi illi' est maior: qz modus
 acgrēdi alteri': z h patet 1° celi z mūdi. Si enim
 due res sint hñtes eūdē finē: ceteris pib': si vna il-
 laz acgrit finē p plures mot' qz alia: q acgrit talē
 finem p pauciores mot': illa e melior. Tūc dico qz
 speculatiue snt meliores mechanicis in se: qm snt
 suscipi' gra: z speculatiue et snt meliores in cōpa-
 ratioe ad id ad qd ordiant: qm speculatiue ordi-
 nant ad pfectiōes aīe: mechanicæ ad bona corpis:
 sic eni aīa e melior corpe: sic artes speculatiue snt
 meliores mechanicis: qz speculatiue ordiant ad
 bonā aīe qz ad pfectiōes ipi': mechanicæ ad bona
 corpis. Snt et meliores mechanicæ speculatiue
 quati ad ipz modū acgrēdi: speculatiue eni p pau-
 ciora acgrunt qz mechanicæ sic patet manifeste.
 Tūc ad rōnes cū tu arguis p: qz ille artes snt melio-
 res: qz magis faciunt ad vī: dico qz magis debe-
 m' arguē oppo'. C' Ad aliō cū tu dicis: illd qd in-
 cludit in se magis bonū: illd e meli'. Dico qz bene-
 uex ē: qz artes mechanicæ icludūt cōsiderationē z
 op': tñ cū vniqz qz heat bditātē ex eo qz pncipal'r
 icludit: z artes mechanicæ pnt icludāt op' z cōsi-
 derationē pp op': speculatiue aut cōsiderantur pro-
 pter se: z nō propter opus: magis autem denotant
 mechanicæ ex cōparatiōe qz ex cōsideratione.

Cū aut scias hāc qm: circa qles cās
 z circa qūa pncipia sapia z scia hē: b vniqz
 cōsiderandū erit. Si itaqz accipiat aliqz
 existimātes: qz de sapiētē hēm' fortassis
 ex his māifestū erit: p mū itaqz sapiētē sci-
 re oia maxie sicut decet accipim' nō sin-
 gularē sciaz corū habētē. *Tex. ij.*

Questio vigesima secunda.

Veritur utrum sapientia sit om-
 nia scire. z arguit qz nō:
 q qm si sapiēs uel methaphisic' oia sciret tē
 alie scientie supfluerēt: ut videt: qd est icōueniēs.
 C' p. pres oēs adēquant' suo toti: cū g tele pticu-
 lares oēs snt qñ ptes metha' oēs sciētie pticūla-
 res adēqbunt' illi sciētie sicut ptes suo toti: ergo cō-
 sideratio sciaz pticulariū adēquat' cōsideratiōē scia-
 rū metha'. cū g cōsideratio sciaz pticulariū nō
 se extēdat ad oia: qm mltā snt sicut pbat Alu' in
 p metha' siue de qb' scie pticulares scire nō pnt
 sicut de deo: g nec ut vī cōsideratio hui' scie ad oia
 poterit se extēdē g sapiētis siue methaphisici non
 erit oia scire. C' p. si sapiēs oia cogscit aut cogscit
 erit in vli': aut in pticulari: in pticulari nō: qm tūc
 supfluerēt alie scie pticulares: nec in vli' qm cog-
 nitio aliquoz i vli' est cognitio impfecta: si metha'
 cogscit oia i vli' tūc ei' cognitio erit i pō z ipfecta.
 In oppo' est pbs in lra dicit qz sapiētis est cogscere
 oia. C' Ad istā qōnē rfidēt aliq' duplici via: oñden-
 do quō sapiētis sit oia cogscere: nō oñdēdo qliter
 ista cognitio sapiētis nō dz in pō. C' Ad p' proce-

dicit sic. dicitur enim: quod methaphisice oia cognoscit quod methaphisice considerat per se per se et ultra entis. cuius oia virtualiter in illis principiis ultra nature entis: et illa per se ultra nature entis cognoscit: et considerat per se dicitur methaphisice siue sapienter oia cognoscere. **C** Ad 2^m procedit sic. dicitur enim ipsi quod cognitio sapienter respectu ultra nature entis: est cognitio in actu et non in potestate: quoniam ultra nature considerat sapienter per propria per se ultra nature entis: et id cognitio est respectu ultra nature entis: que cognitio est in actu. Cognitio tamen que est respectu eorum que subdunt ultra nature entis est cognitio in potestate: ecce ad hoc optimus exemplum si esset aliquid scia que considerat aial per se aial cognitio aial: per se aial est cognitio in actu. unde et illa scia cognoscit aial per se quod aial in actu: ea tamen que subdunt ultra nature illa scia cognoscit in potestate. et quod unum quod est denotat ab eo quod est per se et non ab extraneo. et metha⁹ considerat ultra nature entis per se ea aut que subdunt ultra nature entis considerat per accessum: et ipse methaphisice cognoscit in actu ea que per se considerat: sicut ultra nature entis per se dicitur cognitio sapienter in actu simpliciter et non in potestate. Unde sine dubio nulla istarum viarum bona est. quoniam si per se via bona esset seque- retur quod quilibet homo esset methaphisice. quoniam quilibet homo cognoscit vniuersalia per se entis. Unde dicitur per se per se per se sicut sicut loci in domo: ita quod sic in loco in domo in domo nullus errare potest quod: nemine latere: sic in istis principiis nemo errare potest sed cuiuslibet nota sunt. sed sic potest errare homo et decipi in his que sunt in domo: sicut in angulis. sic potest homo errare in his que sunt intra per se per se sicut in principibus. Si ergo sapiens diceret oia cognoscere quod cognoscit oia ultra per se entis cui quilibet homo ultra per se entis cognoscit tunc quilibet homo esset methaphisice. Secunda via non est bona. quoniam per se illas positiones sequeret quod methaphisice non plus occurreret considerare de deo quam de lapide. Secundum istam positionem est sequeret quod methaphisice non distingueret inter species entis: cuius declaratio est euidens: quoniam si metha⁹ cognosceret in actu ultra nature entis. et ea que subduntur enti cognosceret tantum in potestate: cuius cognitio entis in actu et cognitio entis in potestate non sit distincta sequeret de necessitate quod metha⁹ non distingueret inter materiam per se et formam per se inter substantiam male et imale inter substantiam et bene inter materiam species entis distingueret metha⁹. sed hoc est falsum: distinguit enim metha⁹ inter substantiam et accessum inter materiam materiam: et materiam formam. inter substantiam male et imale et inter materiam in materia sicut patet: et per hoc sicut mihi vi possumus aliter dicere et melius procedere ad solutionem questionis et hoc sicut per comparationem que est potest ad actum et ad obiecta sua et est comparatio habituum ad actum et ad obiecta: quoniam potest distinguunt per actum et obiecta: et id par est comparatio potest ad actum et obiecta et habituum ad actum: et id eundem ordinem quem inuenimus in potestatis debemus querere in habitibus: in potestatis inuenimus tale ordinem: quod quanto aliquid potest superior esset tanto plura considerat: exemplum: magis cognoscit vniuersalia particularis inferior cognoscit vniuersalia superior: sicut patet de sensu: qui est alio: vniuersaliter inter vniuersales sensus. Unde quod cognoscit vniuersales sensus particularis sub rationibus particularibus sic visus sub ratione coloris et gustus sub ratione gustabilis et sic de alijs cognoscit sensus sensus sub ratione vniuersaliori: quoniam sub ratione sensibili et plura adhuc cognoscit sensus sensus: quod cognoscit sensus particularis: quoniam sensus sensus actus sensus particularis cognoscit: quod facere non potest sensus particularis: nisi per se inuenit sensum sensus. **C** Sicut autem talis est ordo

in habitibus quod quanto habitus superior est: tanto plura considerat: et habitus superior considerat et cognoscit quod considerat et cognoscit habitus inferior: et adhuc plura sic est de virtute superiori: et id cum metha⁹ sit habitus superior omnibus alijs habitibus: metha⁹ cognoscit et considerat oia illa: que cognoscit vel considerat quod alia scia particularis et adhuc plura: quoniam deum ipsum et substantias abstractas cognoscit et considerat metha⁹ ipsa ad quam tamen scie particularis attigere non potest: et oia illa que cognoscit alie scie particularis cognoscit certissime ipsa metha⁹. istud tamen magis patebit post sic sensus sensus aliquid cognoscit: ad quod cognoscendum alij sensus particularis attigere non potest sicut dicitur est: et sic patet quomodo methaphisice omnia cognoscit.

Ad rationes dicendum est. **A**d primam cum tu dicis cum oia cognosceret sapienter tamen alie scie supflueret istud ad per se per se solui soluti de eorum magis patebit per se. **S**olui autem dicitur dicitur quod si scie particularis consideraret sub eisdem rationibus sub quibus metha⁹ considerat ea que cognoscit et considerat: tamen alie scie particularis supflueret. sed sic non est immo sub alijs considerationibus considerat scie particularis et methaphisice et per se non supfluit. **A**d alio argumentum cum tu dicis per se adequantur toti ergo scie particularis adequantur et ad equari debet methaphisice. Si tu intelligis quod consideratio sciarum particularium adequantur considerationi sapienter: sic intelligendo istam adequationem quod quod considerat scie particularis illud considerat methaphisice sub ratione tamen vniuersaliori sic concedendum est argumentum et bene procedit. Si autem intelligat ista adequationem sciarum particularium ita quod nihil possit considerari in metha⁹: quoniam consideret in scie particularibus. Tunc dicendum est quod falsum est: non enim debet adequari scie particularis scie vniuersali sicut sapienter sic quod sapienter non considerat aliquid quod consideret in particularibus scie particularis. imo sicut visum est aliquid considerat sapienter quod non considerat aliquid scia particularis. Unde non dicitur alie scie particularis ex eo quod sicut oes partes adequantur toti: ita alie scie adequantur sapienter. Sed dicitur particularis quod considerat sub particulari ratione ea que considerat methaphisice sub vniuersali. **A**d alio cum tu dicis cognitio eius est cognitio in potestate. intelligendum est quod leo et homo sunt idem corpus sed non sunt idem aial. et homo est quod ois dicitur est per formam: et quod quod diuidit corpus per aial et in aial leo et homo cadunt ex vna parte per hoc leo et homo dicuntur vniuersaliter corpus: nec faciunt dicitur in corpore: sed cum diuidit aial per rationale et irrationale leo et homo non cadunt sub vna parte. et per hoc leo et homo non sunt vniuersaliter aial. Unde si esset aliquid scia que consideraret aial sensibile: cum in aiali sensibili non faceret diuersitatem et dicitur leo et homo illa scia consideraret leonem et hominem. Sic est directe de metha⁹: quoniam non tamen methaphisice considerat ens per se ens. sed est considerat illa que faciunt diuersitatem et dicitur in ente sic decem predicamenta que diuersificantur per diuersos modos essendi. Unde illa que sunt per se species entis considerat methaphisice sicut subam materialis et imaterialis que faciunt diuersitatem in ente et multa talia sicut patet et c.

Sed scire autem et difficillima sunt ea hominibus ad cognoscendum que maxime sunt vniuersalia: nam a sensibus sunt remotissima. **T**er. ij.

Questio. xxiii.

Queritur utrum methaphisice sit
difficillius et vniuersaliter quod non. quoniam
b ij

dicit pbs p pbisicoy q cōfusa sunt nobis magis nota. cū ergo methaphisica sit de maxime pfusis & de maxie cōib⁹. vī q ista scia nō sit de difficilimis. C. p. dicit pbs q p3 numerū orbū sumit numer⁹ intelligētiaz qm cuilibet orbi corūdet sinus ppi⁹ motor qui est itelligētia. & iō fm nūm orbū ponit pbs numerū itelligētiaz. cū g̃ sēsbilia sint mlto plra q̃ orbes erūt ēc mlto plra itelligētis. g̃ maior ps hui⁹ scie erit de sēsbilib⁹. cū g̃ sēsbilia sint facilia ad cognoscēdū vī q ista scia nō sit difficilis. C. p. ista scia est de deo & de substātijs separatis que sūt p̃n⁹. cū ergo sic dicit pbs nō credam⁹ qōnib⁹ nisi ppter p̃n⁹ ergo p̃n⁹ sūt faciltora ad cognoscēdū. cū ergo ista scia sit de p̃ncipijs vī q ista scia nō sit difficilis. C. Ad oppo^m est p̃būs i littera. dicit enī q cū ista scia sit de remotissimis a sēsu & remotissima a sensu sunt difficillime cognitionis propter hoc ista scia est difficillissima.

Ad istā qōnē alig sic respōdēt. Dicit enī ipi q alig est difficile dupl^r uel in se uel in cōparatiōe ad nos difficillima in se sūt sicut p⁹ mā de q̃ cōsiderat methaphisicus. difficillima quo ad nos sūt sube separate. Tunc dicunt ipi q ista scia ē difficillima. tū q̃ est de difficillimis i se tū : q̃ est de difficillimis i cōparatiōe q̃ ad nos. est enī methaphisica de difficillimis in se rōne p̃me mae de qua p̃siderat methaphisic⁹. est ēc de difficillimis quo ad nos rōne dei & subarā separata de qb⁹ cōsiderat & sic dicit q ista scia ē difficilis. C. Sine dubio sic isti argunt q sit difficilis. ita cōtingit arguere q sit facilis q̃ est de facillimis in se & i cōparatiōe quo ad nos ista scia est de deo & de substātijs separatis. q̃ sūt itelligibiles in actu : & iō quātū in se est tales sube sūt faciles ad agnoscēdū. Est etiaz ista scia de sēsbilibus q̃ sūt nobis nota. & iō sicut cōtingit arguē q sit de difficillimis quo ad illa duo. sic ecōuerso p̃git arguē q sit de facillimis in se q̃ est de deo & separatis s̃bijs & q̃ ad nos q̃ sūt de sēsbilib⁹ q̃ sunt nobis notatiō talis via nō ualet. C. Iō est alr dīcē dū q si nos uolum⁹ inuestigare difficultatē hui⁹ scie debem⁹ inuestigare i cōparatiōe q̃ ad nos. Cū dicit p̃būs q ista scia est difficilis per cōparatiōnē ad cognitiōnē hoīuz. q̃ ea q̃ p̃siderat nō sūt facilia hoīb⁹ : q̃ cōsiderat ea que sūt difficillime cognitiōis p cōparatiōnē ad hoīes : & pp hoc dīcēdū est q dupl^r est cognitio in hoīe. s. sēsiua & intellectiua. C. Cognitiō sēsiua ordinat ad itellectiua hīc aut ita est : q ista scia est difficilis i cōparatiōne ad nos q̃ est de his q̃ cognitiōnē sēsiua & itellectiua excellūt. Lūi⁹ declaratio ē : oēs sēsus nō cognoscit nisi accēs & p̃ illesēsus ē magis ul⁹ min⁹ ordinat⁹ fm hoc cognoscit magis uel min⁹ accēs exēpli gratia. Sēsus exterior nō cognoscit nisi q̃lita tē nō patet de oib⁹. Cū q̃le ē q̃si obiectū sēsus exterioris. Sēsus iterior cognoscit quātū : bñ enī hō pōt imaginari aliqō quātū sic circuli : nō imaginādo ip̃z coloratū. Cū q̃tū ē q̃si obiectū sēsus iterioris ita q̃ cognitiō sēsiua nō se extēdit ultra q̃le & quātū : & si ē aliqō sēsus q̃ cognoscat oīa idiuidua p̃dicamētōz h̃ est q̃si quodāmo p accēs uel q̃ cognoscit ea i cōparatiōe ad op⁹. ut extima tiua brutoz. ul⁹ iquātū roborat⁹ p itellectū ut extimatina hoīuz. Cū ergo ista scia sit de naturis & q̃ dicitatib⁹ ip̃az rerū que qdē trāscēdūt cognitiōnez sēsiua : ista scia erit difficilis q̃ ad nos q̃ ē de his

q̃ excellūt cognitiōnē sēsiua i nobis : a q̃ cognitio ne sēsiua fortit originē & p̃n^m oīs nra cognitio. C. Et cēt ista scia difficilis in cōparatiōe q̃ ad nos q̃ est de his q̃ excellūt cognitiōnē nras itellectiua nā sic dicit p̃būs in 2° meth. sic se hēt itellect⁹ nī ad delū & subas sepatas : q̃ sūt manifestissima in nā si cut oculus noctue ad lucē solis. C. Est ēc de his q̃ excellūt cognitiōnē nostrā itellectiua qm cognitio nra itellectiua nō habet sine fātasmate. nec pōt itellect⁹ nī aliqd itelligē positīue sine fātasmate : & iō cū de⁹ & sbe separe nō hēant fātasmata. iō non poterūt itelligi positīue qd sint s̃z tm̃ p̃uatiue & pp h̃ cū ista excellat p se cognitiōes nras itellectiua. s. & sēsiua sicut visū est : patet manifeste q ista scia erit difficilis in comparatione quo ad nos. sic ad rōnē p̃⁹ itelligēdū est q duplex ē ule : qōdā p influentiā sicut de⁹ & sbe separe : qōdā vo p p̃dicationē. vñ ule p influentiā est notū q̃ ule p p̃dicationē. Cū cū ista scia sit de ul⁹ p influentiā & p p̃dicationē : dicit q ista scia est difficilis quātū ad ule p influentiā & facilis quātū ad ule per p̃dicationē cū tale ule sit magis notū. C. Sine dubio istud nō est bñ dīcē : immo utrūq̃ est nobis ignotū : nō ne est illō p̃ p̃hūm : Dico q nō : qm cognitio in ul⁹ p̃cedit cognitiōnē in p̃ticulari : sicut cognitio in pō cognitiōnē i actu : & cognitio ip̃fecta cognitiōnē p̃fectā. C. Tūc dico q cognitio ul⁹ vno mō est i pō & imp̃fecta : cognitio p̃ticularis vno mō est p̃fecta & in actu & alijs cōuenit ecōuerso q̃ cognitio p̃ticularis est imp̃fecta & ipō. cognitio aut ul⁹ est p̃fecta & in actu sicut patet de cognitiōe hoīs & aialis. aial enī dupl^r p̃t cōsiderari. vno mō p̃t aial cōsiderari fm q̃ p̃fuse cōtinet hoīez & asinuz & sic de alijs & sic cognitio aialis est ipō & ip̃fecta & sic accipiēdo aial : aial est notū q̃ hō. p̃ōr ēc alr cōsiderari ip̃z aial fm q̃ aial est declaratiua nāe & q̃ dicitatis ip̃i⁹ hoīs & h̃ fm q̃ est ps diffinitio ip̃i⁹ hoīs & sic aial est ignotū q̃ hō. vñ dicit p̃būs in p̃ p̃bū⁹ q̃ diffinitū est nobis notū q̃ ps diffinitiois. & sic accipiēdo aial fm q̃ est declaratiua nāe & q̃ dicitatis hoīs cognitio ei⁹ ē cognitio in actu : & q̃ metha. p̃siderat ul⁹ p̃ p̃dicationē h̃z q̃ s̃t declaratiua nāe & q̃ dicitatis ip̃az rerū & sūt difficilia fm q̃ sic p̃siderat pp h̃ patet q̃ metha. nō solum difficilis est rōne q̃ p̃siderat nāz p influentiā sed ēc difficilis est rōne qua p̃siderat ul⁹ p̃ p̃dicationē & tu dicit q̃ p̃būs dicit q̃ p̃fusa sūt nobis magis nota : uerū ē cōsiderata p̃ modo & sic ea nō cōsiderat metha. sic dicitū ē. s̃z h̃z q̃ sūt declaratiua nāe & q̃ dicitatis ip̃az rerū & sub illa rōne difficilia sūt. C. Ad alia duo patet per ea que dicta sūt & c.

Scientiarum nō certissime sunt his que ex auditione dicuntur. ut arithmetica : & geometria & c. **Tex. j.**

Questio. XXIII.

Veritur ut ista scia sit certissima sicut dicit p̃būs. & vī q̃ nō. dicit enī p̃⁹ in 2° hui⁹ q̃ scie mathe. sūt in p̃ gradu certitudis ul⁹ demōstratiōis ergo & c. C. p̃. maior certitudo est per cām p̃p̃iā q̃ per remotā. s̃z ista cōsiderat causas p̃imas maxime remotas & maxime vniuersales. ergo & c. Ad oppo^m ē p̃būs i lra. C. Ad h̃ dīcēdū q̃ certitudinē scie possum⁹ accipe dupl^r & in se & in cōpōne

ad nos. Nunc dico quod tria opera nos videre si volumus
investigare certitudinem scire in se. Primo viden-
dum est quod sunt que requiruntur in scientia. Secun-
do quod ex illis sortitur certitudines illa scientia et tunc
applicando ad propositum. In scientia enim quatuor inveni-
untur. scilicet passio que probatur de subiecto et subiecto de quo pro-
bat passio. et circa pro qua probatur passio de subiecto et partes
sibi de quibus et passiones probantur. Nunc autem ita est quod
scientia non habet certitudinem ex passione que in se non vide-
tur certa. Immo passio habet certitudinem ex subiecto et causa.
Ex hoc enim dicitur passio certa quod inest per causam certam et quod
est in subiecto certo. et ideo scientia sortitur certitudinem non ex
passione nec per se ex omnibus illis quatuor. sed ex tribus il-
lorum quatuor que sunt necessaria in scientia. scilicet ex subiecto et causa
et parte sibi. Sed quod ex illis tribus sortitur scientia certitu-
dinem est intelligendum quod certitudo scire non convenit ex
aliquo nisi ex hoc quod non veniat aliter se habere. quod autem
non conveniat aliter se habere hoc possumus investigare tripli-
citer. tunc ex inspectione cause. tunc ex immutabilitate sibi. tunc eti-
am ex hoc quod scientia illa minus accedit ad particulares quam
certitudo ex parte vel consergere. scientia enim sortitur cer-
titudinem ex immutabilitate sibi quam materia sic dicitur philosophus in 2o de
generacione et in fine et in 7o metha. est illud pro quo res potest
esse et non esse. et ideo quanto aliquid recepit aia tanto minus potest
aliter se habere: quare cum immutabilis sit causa quare non convenit aliter
se habere et ex hoc quod non convenit aliter se habere scientia sortitur
certitudinem. patet quod ex immutabilitate sibi scientia sortitur
certitudinem. Scientia est sortitur certitudinem ex inspec-
tione cause ex hoc enim quod talis scientia inspicit tales causas
quas non veniat aliter se habere ex scientia certa dicitur esse. Scien-
tia est sortitur certa magis ex hoc quod minus accedit ad particu-
lares. particularia enim multa sunt. et ideo incerta sunt. et ideo
scientia dicitur minus certa ex hoc quod ex pluribus est: et ex hoc quod
ex pluribus est: dicitur illa scientia magis accedere ad particula-
ria et ex hoc magis incerta dicitur. Nam in paucioribus via
certior sic dicitur philosophus in 1ra. et si nos bene consideremus ap-
parebit quod omnium illorum est causa immutabilitas. Nam ipsa immu-
tatio est causa quare non veniat aliter se habere ipsi subiecti si-
cut dicitur est. Immutabilitas autem est causa quare sub aliquo
pauciora continentur. Nam materia est causa plurificacionis ali-
cuius. Immutabilitas est causa quare non veniat aliter se habere
et ideo omnium istorum trium causa est immutabilitas. Tunc applice-
mus ad propositum. metha. dicitur certa ex inspectione
cause et ex immutabilitate subiecti. et ex hoc patet quod ex pau-
cioribus preedit sive ex hoc quod subiectum ipsi paucio-
res habet partes ex inspectione cause dicitur ista scientia certa
quam ista scientia speculatur causas immutabiles quas non veniat
aliter se habere. Sed immutabile dicitur dupliciter. Est enim quoddam im-
mutabile quod magis accedit ad actum purum sic se separet. Et
est aliud immutabile quod magis recedit a se sibi sic per se et
cetera. modo dico quod ista scientia dicitur esse certa ex inspectione
cause. tunc quod deus ipse et substantias septas speculatur quod immutabilia
sunt et veniat mimes aliter se habere. tunc est quod per se et cetera
que sunt immutabilia sic dicitur ista scientia speculatur. dicitur etiam
scientia ista certa ex immutabilitate subiecti quam ens habet quod ens
est sibi huius scientie et sub ipso continentur et deus et se separet.
et dicitur et illa scientia certa ex hoc quod sibi ipsi. scilicet ens.
sibi quod ens pauciores habet partes. et ex hoc patet quod ista
scientia certitudinem habet in se tunc ex inspectione cause tunc ex im-
mutabilitate sibi. tunc ex hoc quod pauciora speculatur. Certe
istam scientiam dicitur esse certa in compositione ad nos quam ista scientia
est de quidditatibus et veris ipsarum rerum que quiddam quiddi-
tates comparant ad nostrum intellectum sic proprium obiectum et
vnde sic visus non decipit per se circa proprium obiectum ei
sed semper verum est per se sic intellectus verum est semper per

se circa proprium obiectum ei. scilicet circa quidditatem: et ideo cum
ista scientia sit de his circa que intellectus nunquam decipit
per se nec errat. debemus dicere quod ista scientia est certa
per comparationem ad nos per se sed per accessum non est certa in
comparacione ad nos: quoniam opera sibi intelliguntur et fatasmata
speculari sic dicitur in 3o de anima. et per hoc quod opera ista specula-
ri sive sibi cum speculacione fatasmatis speculacione quiddi-
tatis uti et in isto usu fatasmatis veniat error et
deceptio et per hoc in speculacione potest per accessum contingere
error et deceptio. vnde sic visus per accessum decipit cir-
ca proprium obiectum sic intellectus decipit circa appropinquationem
quidditatis propter usum fatasmatis. et ideo
ista scientia non dicitur certa in comparacione ad
nostrum intellectum nisi per accessum sicut declaratum est.
Tunc ad rationes patet solutio: quoniam 2o dicitur quod mathe-
sunt in primo gradu certitudinis per quod sit dicitur. Certe
alio tu dicitur ista scientia demonstrat per causas remotas. dico
quod causa que considerat ista scientia sunt causas entium spiritualium
cum sint proprie et proprie enti secundum quod ens. ideo etc.

**Ad maxime hoc principalis sciay: et magis
principalis sub serviente que cognoscit
cuius causa sunt agenda singula etc. Text. j.**

Questio. xxv.

Veritur utrum ista scientia sit libera aut
serva. et vnde quod non sit libera: se-
licitas sicut dicit philosophus est operatio anime habet virtutem
talem ista scientia ordinatur ad operationem anime secundum quam con-
sistit felicitas. Ex hoc arguitur sic. Illud est suum quod
ordinatur ad aliud vel ad alterum: sed ista scientia ordinatur ad
aliud. ergo etc. Certe. sic dicit philosophus per politicorum talis
est divisa inter suum et liberum. quoniam servus est res possessa
sicut quod utrum sit potest acquirere veritatem aut non: si non
est possibile tunc currere ad veritatem est currere post
voluntatem cum ergo possibile sit acquirere veritatem ergo illam
sciam que maxime considerat veritatem. cum ergo ista scientia
maxime consideret veritatem possibile est istam scientiam
aliquiliter acquirere. Et ex istis arguitur. Si ergo talis
est divisa inter servum et liberum quod servus est res possessa
et ista scientia sit a nobis possessa vnde quod ista scientia non
est libera sed serva. Certe ad oppositum dicit philosophus.
Ad istam rationem breviter est intelligendum quod triplex est divisa
inter servum et liberum. est enim una divisa que dicitur ad actio-
nes suum et liberum: quoniam in actionibus suum sunt multa per acci-
dentes. multa enim agit servus que sunt extranea que quiddam non
sunt ad utilitatem domini sui sicut ponit philosophus in. xj. huius
Exemplum de homine et de domo. dicit enim philosophus quod to-
tum universum est sicut domus una ita quod sic domui vni-
versum vnde est paterfamilias ita in toto universo vni-
versus deus princeps et dominus. vnde dicitur 2o quod corpora celestia sunt
sic libera. quoniam in actionibus eorum non inveniuntur multa per ac-
cidentes. Certe conditio sui est quod actio sui non est quod
reddidit ipsi per bonum sed per bonum alteri. vnde actio
sui non est bonum ipsi sui per se sed est bonum domini sui. Certe
conditio ipsi sui est quod ordinatur ad alium. vnde sic dicit
philosophus in 1ra quod servus non est erga suum ipsi sed gratia alteri
us: quod ordinatur servus ad bonum domini sui.

Ex his dico ad propositum quod omnes metha. sunt. quod per omnem
modum servae. quoniam ille tres conditiones servituti inveniuntur
in eis et hoc patet sic: quoniam in actionibus istarum artium in-
veniuntur multa per accessum et hoc per diversitatem materie cui
annexae sunt actiones istarum artium. vnde cum actionibus ista-
rum multoties accidit error et deceptio et hoc per di-
versitatem materie. Iste est artes participat secundam condi-
tionem servitutis. quoniam actiones istarum artium non sunt in ipsis

artib⁹ s⁹ sūt extra ipas artes. vñ actiōes istaz arti
 um nō sūt bonū in ipis artib⁹ s⁹ sūt bonū aliaz. vñ
 dicit phūs p⁹ et h⁹ q⁹ in artib⁹ i q⁹ b⁹ fines sūt opata
 alia ex illas artes opata sūt meliora ipis artibus
 Artes et mechanice pueniūt in 3ª cōditōe fuituū
 qm̄ artes mechanice ordinant ad utilitatē vite ul'
 sūt pp necessitatē vite: z sic p⁹ q⁹ artes mechanice
 sūt qm̄ pp oēs modū. q. fue. tū qz in actiōib⁹ earū
 sūt mltā p acciō. tū qz actio earū cōis nō est aliq⁹
 bonū in eis s⁹ extra eas: tum et qz iste artes mecha
 nice ordinant ad aliō. z bñ dico q⁹ sūt. q. p oēs mo
 dū fue. qm̄ bñ possibile est in eis iuenire aliq⁹ p⁹
 tione libertatis. Artes at speculatiue q ab istis me
 chāicis qdāmō sūt libere z qdāmō fue. artes enī
 speculatiue alie ab ista mechanica nō picipāt p⁹
 p⁹ ditionē fuitutis. qm̄ in actiōib⁹ earū nē sūt mltā
 p acciō: nec in actiōib⁹ earū cōuenit error z dece
 ptio p se. z rō hui⁹ est. qm̄ ipe artes speculatiue sūt
 de ul'ib⁹. Intellect⁹ autē p se nō decipit in apphēsi
 one ul'ū. vñ dicit p⁹ in 2° de aia q⁹ sētus nō decipit
 circa p⁹ p⁹ sibile. bñ tū decipit circa sibile cō
 mune. Intellect⁹ autē total' est q⁹. qm̄ itell⁹ nō de
 cipit circa cōmune. s⁹ circa p⁹ p⁹. z iō iste specu
 latiuē hñt oppo^m p⁹ cōditōis fuituū artes et spe
 culatiue alie ab ista mechanica picipāt oppo^m. z c
 p⁹ ditionē fuituū: qm̄ actio istaz artū q⁹ qdē actio ē
 p⁹ sideratio nō est in alio q⁹ ipe artes imo i eadē pō
 z in eadē v⁹ tute est ipa p⁹ sideratio z ipa scia specu
 latiuā. cōsideratio enī est in ipō cōsiderate z nō in
 ipō cōsiderato. z iō p⁹ q⁹ ipe artes speculatiue de
 ficiāt a p⁹ mis cōditōib⁹ duab⁹ fuituū. tū qz i actio
 nib⁹ earū nō cōtigit mltā p acciō. tū qz actio z bo
 nū earū nō ē bonū ex eas imo actiōes earū sūt i ipis
 sine i eis i q⁹ b⁹ ipe sūt s⁹ pueniūt i 3^a p⁹ ditionē fuituū
 qm̄ iste artes speculatiue alie a metha. ordinant ad
 istā metha. z iō qdāmō libere sūt qdāmō fuituū
 rōnē picipāt. Ista autē metha. p oēs modū p⁹ cipi
 pāt p⁹ ditionē appositā istis. qz i actiōib⁹ metha. nō
 cōueniūt mltā p acciō z actio metha. nō est ex eū
 sic cōsideratio: imo actio metha. est in eadē v⁹ tute
 in q⁹ est ipsa metha. Nā cōsideratio est in p⁹ sidera
 tione. Ipsa et metha. deficit a 3^a cōsideratiōe fuitu
 tis qm̄ nō ordinant ad aliq⁹ aliō imo est suis p⁹ s
 gratia. sicut philosophus in littera dicit.

Et tūc ad rōnes p⁹ solutio. cū tu dicis metha. ordina
 tur ad opationē. dico q⁹ metha. ordiat ad actionē
 s⁹ nō ad actionē q⁹ sit ex eas ad actionē q⁹ est i ipa
 metha. z pp h⁹ nō opz q⁹ si ordinet ad opationē q⁹
 pp h⁹ sit sua. Ad aliō tu dicis q⁹ ē possessa q⁹ nō
 ē libera. dico q⁹ in reb⁹ p se ex⁹ tūb⁹ sumit rō fuituū
 z libertatis nō ex h⁹ q⁹ est possessa ul' nō possessa. s⁹
 ex h⁹ q⁹ ordinat ad aliō ul' nō ordinat ad aliō. z qz
 metha. nō ē res p se existēs pp hoc rō fuitutis uel
 libertatis in metha. nō sumit ex h⁹ q⁹ possessa ē ul'
 nō possessa: s⁹ ex h⁹ sumit rō libertatis uel fuitutis
 in metha. qz nō ordinatur ad aliud z c.

¶ Nec tūc aliam honorabiliorem oportet
 existimare: nam maxime diuina z maxi
 me honoranda z c. Tex. xliij.

¶ Veritur utru⁹ scia ista hēat regu
 lare alias z ordinare. z v⁹
 q⁹ pō. qm̄ ex h⁹ dī aliq⁹ regulari qz p⁹ erra
 re. z ex hoc dī aliq⁹ errare qz ē i pō. q⁹ ex h⁹ dī ali

qd regulari qz est in pō. Nūc autē ita est q⁹ posteri
 us se hēt p additionē ad p⁹ s. oēs autē scie p⁹ ticular
 res posteriores sūt respectu istī scie. q⁹ ut v⁹ se hñt
 p additionē ad istā. cū q⁹ illō q⁹ se hēt p additionē
 hēat rōnē formalē z p⁹ p⁹ s entis in actu v⁹ q⁹ ista
 scia sit in pō respectu aliarū sciārū p⁹ ticulariū z sic
 regulabit ab illis ista z nō e⁹ ut v⁹. C⁹ p⁹. qm̄ aliq⁹
 scia accipit aliquid ab alia scia v⁹ q⁹ illa scia sit re
 gula illi scie que accipit. Nūc autē ita est q⁹ ista sci
 entia accipit aliq⁹ a philosophica. s. q⁹ sint q⁹ tuoz
 cāe z q⁹ deus magnitudinē non habet ergo z c.

Ad istā qōnē possum⁹ dicere sic q⁹ ista scia ē regulās
 alia z hoc opz ex trib⁹. p⁹ tione p⁹ n⁹. Secōdo rō
 ne e⁹ ad q⁹ ordinat. Tertio rōne obiecti q⁹ cōsi
 derat ista scia. ista enī scia est regulās alijs. qm̄ p⁹
 derat p⁹ n⁹ ul'ia. scie autē p⁹ ticularē p⁹ siderat p⁹ ticular
 ria p⁹ n⁹ q⁹ qdē v⁹ tual' iducunt in u⁹ l⁹. vñ p⁹ n⁹ p⁹ ticular
 laria sūdant in ul'ib⁹ z reducunt ad ipā. vñ z oia
 p⁹ n⁹ tā ul'ia q⁹ p⁹ ticularia reducūt ad ipā p⁹ n⁹ de q⁹ lib
 bet affirmatio aut negatio z c. sic dicit Aui. z Ari.
 i 4° metha. vñ p⁹ ticularia p⁹ n⁹ nō iccludunt nisi i v⁹ tu
 te p⁹ n⁹ cōiū. z iō cū ista scia p⁹ sideret p⁹ n⁹ cōia: scie
 at p⁹ ticularē p⁹ sideret p⁹ n⁹ p⁹ ticularia q⁹ ul' iccludūt
 in cōib⁹. p⁹ q⁹ illa scia dī recte regulare alias: q⁹ et
 rōne e⁹ ad q⁹ ordiat ista scia debeat regulare ali
 as p⁹. qm̄ iter ceteras scias magis p⁹ p⁹ n⁹ est felici
 tati humane q⁹ in ista vita possit acq⁹ri ex puris nā
 lib⁹. z iō cū sit p⁹ p⁹ q⁹ felicitati aliq⁹ alia scia z ma
 gis ordinet ad ipāz felicitatē pp h⁹ dī regulare oēs
 alias scias. p⁹ etiā q⁹ ista scia dī regulare alias rō
 ne bōi q⁹ p⁹ siderat qm̄ enī aliq⁹ scia p⁹ siderat suppre
 mū bonū in aliq⁹ gñe rōne cui⁹ sūt oia alia in ei ge
 nere illa scia dī regulare oēs alias scias siue artes
 q⁹ cōsiderat ea que sūt rōne illi⁹ sup⁹ tioris sicut p⁹
 de visuali. visualis enim regulat nauifaciū z do
 latiuā z sic de alijs. cū q⁹ ista scia cōsideret bonū su
 premū z optimū ratione cui⁹ sūt omnia alia en
 tia patet q⁹ ista scientia debet regulare alias.

Ad rōnes rñdēdū ē z p⁹ ad p⁹ m⁹ cū tu dicis ista scia
 est in pō. dico q⁹ ista scia rōne eoz q⁹ dī scire ē ma
 gis in actu q⁹ aliq⁹ p⁹ ticularis. Nā tota rō p⁹ ria est
 in potētis z in habitib⁹ z ipis reb⁹. Nā in reb⁹ q⁹
 to aliq⁹ est magis regula ul' tāto magis est sic pō
 le z māle sic p⁹ de aiali. aial enī ē magis pōle z mā
 le q⁹ sit ipe homo: s⁹ i v⁹ tūtib⁹ z i habitib⁹ ē totū ecō
 trario. s. qm̄ sicut dicitū est p⁹ p⁹: q⁹ to aliq⁹ v⁹ ul' ha
 bit⁹ est altior z sine tāto magis p⁹ lra cognitio. z ma
 gis p⁹ fecte. z rō hec postea appebit: z pp hoc cū in
 ter oēs habit⁹ iste habit⁹ sapiētibilis sit altior ma
 gis erit in actu respectu eoz que cog⁹scē tenet z ma
 gis cōplete ea sciet q⁹ aliq⁹ alia scientia p⁹ ticularis.
 Ad aliud tu dicis accipit aliq⁹ ab illa scia ut a
 p⁹ bica q⁹ erit regula. dico q⁹ accipe aliq⁹ ab aliq⁹ h⁹
 pōt eē dupl⁹. ul' in regulā uel in obsequium. z dico
 q⁹ si ista scientia accipiat aliq⁹ a p⁹ bica hoc nō est in
 regula sed in obsequium propter hoc z c.

¶ Amplius autē substātiā subiectā z mate
 riam magis mathematicaz alijs magis
 suscipiet z magis predicari z c. Tex. j.

¶ Veritur utru⁹ substātijs cōpetat
 aliquo⁹ suscipere magis z
 q⁹ min⁹. z v⁹ q⁹ nō. qm̄ forme suscipietes ma
 gis z min⁹ intēdunt z remittunt: s⁹ i⁹ tēdōe z remif

sione forme considerant ut qdā motus. ex hoc enīz forma intēdit z remittit in q̄tū successiue tēdit ad eē cōpletū z scōpletū: z qz successio nō est sine motu. ubiqz ergo talia inueniunt z reperiant ibi est inuenire nāz rōne mor^o: sed cū in suba nō sit mor^o ut pbat 5° pbi^o. itētio z remissio in formis sbali- b^o repiri nō poterūt. ergo z c. p. fm pfm. in p̄di- camētis substātijs nō cōpetit suscipere magis z min^o ergo z c. C Notādū igit qz magis z minus cōparationē cōportāt. quōtēscūqz aut aliq̄ cōparan- tur adinuicē respectu alicui^o vni^o cōparant: sicut ergo in formis inuenit ueritas sic in eis cōparatio eē p̄t. z qz nāe vnitas nō repit nisi i spē specialissi- ma quecūqz sūt pprie cōparabilia sūt talia s3 ynā formā specificā. iō pbat 7° pbi^o nō eē cōparabi- lia nisi q̄ sūt eiusdē spē. s3 lz pprie vnitas sit in spē spālissima. aliq̄ tū vnitas est in foza ḡnis z in his que per analogiā d̄nr: z sicut est in eis aliq̄lis vni- tas ita z in eis est aliqualis cōparatio: est ḡ pprie cōparatio fm formā specificā large m̄ z fm genus z fm analogū cōparatio sumi p̄t hoc viso quere- re utrū in substātijs repiat magis z min^o pprie z ut respicit eadē formā specificā aut large s3 qz bēt eē in ḡne z in analogo: sic duo sūt declarāda. igit p̄ qz in substātijs nō repit magis z min^o pprie. 2° qz repit hoc in eis large. p̄m sic oñdit. Nā si s3 for- mā specificā repiret in substātijs magis z minus uel bēt fm gradū essētie uel fm gradū ipius esse fm gradū eētie nō. Nā cū essētia p̄tineat ad diffi- nitionē qz diffō est fmo exp̄ssiu^o additatis z eētie per uariationē cuiuslibet talis gradus uariet dif- finitio rei z per p̄ns uariet nā z sp̄s est. isti aut sūt illi gradus de qb^o loquit p̄hūs 8° metha. ait sic qz foze z diffōnes sūt sicut nūi. Nā sicut qlibet vi- tate addita uel re mota a nūo uariat sp̄s numeri. ita qlibet tali gradu addito uel remoto a re uariat sp̄s rei. ḡ fm gradū eētie nō poterit eē cōpara- tio fm magis z min^o in eadē spē cū uariatio talis graduū semp̄ inducat uariationē specificā. Si vō dicat talē cōparationē attēdi fm gradū ipi^o eē z s3 gradū eētie. hoc ēt stare nō p̄t. Nā cū nos lo- quamur de formis substātib^o fm quas daf esse specificā nō poterit eē uariatio i tali eē nisi tollatur eē specificā z sp̄s: s3 uariata spē nō ulterio^o est cōpa- ratio pprie loquēdo ut respicit eadē formā z spe- cificā. C Qd̄ aut s3 formā ḡnis z s3 analogiā quā dā reperiat magis min^o i substātijs hoc nō solū est incōueniēs imo necessariū. Nā cū oīa sint essentia- liter a p̄ ente q̄cūqz essēcialiter differūt fm quādā eēntialē analogiā h̄nt ordinē ad p̄m ens: sicut enīz vniri q ab vnitate p̄cedūt ordinate ab vnitate di- stant ita q non sunt nūi diuinarū sp̄rū equalr ab vnitate distātes z in qb^o eq̄les vnitates reperian- tur ita q oīa entia sūt a p̄ ente p̄ducta z sūt. q. qui- dā numeri z qdā cōpōnes respectu p̄mi immo re- perit oīs simplicitas opz hui^o p̄ducta fm quādas analogiā distare a p̄ ente: z qz ut ab eo distāt z ut ad ipz ordinant sic repit in eis rō bonitatis z en- titatis: entitas in reb^o vniuoce repiri nō p̄t s3 ano- logice imo nō erūt due sp̄s essēcialr differētes in qb^o eq̄liter repiat entitas: cū ut dicit p̄hūs 8° me- thaphisice. sp̄s sūt sicut numeri in qb^o s3 diuersas sp̄s que magis distabit a p̄ ente erit magis imper- fectior z min^o hēbit de entitate. Est igit suba ma- gis suba ynā q̄ altera fm qz est p̄fectior: z plus p̄ti-

cipat de entitate p̄mi p̄ncipij. z si in eodem ḡne re- pit hic ordo z hec cōparatio fm magis z min^o nō est dubiū qz i analogo reperit. cū vnitas analogie sit amplioz v̄itate ḡnis z aliq̄ vniant in analogo q̄ in ḡne vniri nō p̄t. hec aut in speciali sic declaran- tur. sba enī est analogū z est gen^o. ut aut est anolo- gū p̄dicat de p̄ncipijs sube ut de mā z foza. ut at est gen^o p̄ter de ipis cōpositis. Cū enī dicim^o mān eē subam z formā eē subam. suba que dī de utro- qz nō p̄t eē suba que est gen^o qz ea de quib^o p̄ter gen^o eēntialiter sūt in genere directe. Materias au- tē z foza nō sunt in ḡne directe z per se z s3 rectā lineā p̄dicamētale s3 p̄ reductionē z sicut p̄n^o. utz aut sūt p̄n^o in toto genere substātie uel nō ad p̄po- sitū nō spectat: sufficit aut qz sūt p̄n^o substātie sē- sibilis de qua itēdim^o p̄scrutari z pp̄ quā q̄ntio est introducta: foza aut est magis suba q̄ mā cū mā maxie distet a p̄ ente. z sic oīno. q. pprie nihil. v̄z enī eē mediū inter nihil z aliqd ut innuit 2° p̄mo p̄hūicoz. igit in substātia ut est analogū reperitur magis z minus ex quo forme plus hēt uel parti- cipat de entitate q̄ materia: z sicut in suba repit magis z min^o sic in ea repiunt talia ut ē gen^o qd̄ tri- plici via uenari possum^o. p̄ ex itēntione nāe. 2° ex vi- ctoria foze z tūc ex p̄fectione sp̄ci. Et itēntiōe nāe accipit magis z min^o in substātijs s3 eē cōpletū z incōpletū in via generationis z sic aīal est magis ens q̄ embrio qz itēntiō nāe nō finit in cmbriōne sed in aīalitate est p̄fecta ḡntiō cū puenit ad em- briōnē sed cū puenit ad aīal. 2° magis z min^o repit ex victoria foze in elis. Nā tūc forma hēt victoriā sup̄ materiā cū eā extēdit z in re facit. Si ḡ forma est magis ens q̄ mā formalia z mā sūt magis en- tia q̄ materialia z magis suba z ista ita mō ignis est magis substātia q̄ terra: magis autē ex p̄fecte sp̄ci repit in reb^o mixtis in quib^o ultimo z nāe ter- minaret ḡntiōis actus. Nā z cū puentuz est ad aīnū cessat generatio z ēt cū puenit ad leonem cesset: tū qz in leone p̄fectū reseruat rō aīalis z di- gnitas specificā q̄ i aīno z in aīali p̄fecto q̄: ip̄er- fecto z aīalia p̄fecta sūt magis entia q̄ aīalia ip̄er- fecta z ēt magis suba: z qz oīs sba ḡntialis z corru- ptibilis: qz pp̄ talia introducta est quo s̄telemētū uel elemētātū z si est elemētātū: ul ad ipz termine- tur ultimo itēntiō nāe z generatio ut ad aīal ul enī ut ad embriōnē: z qz in oib^o istis ostēsum est quo- mō accipit magis z min^o ut spectat ad p̄positū de qōne est sufficēter dicitū. Aduertēdū tū qz sicut in substātijs generabilib^o z corruptibilib^o repit magis z min^o sic in incorruptibilib^o repiri hēt cū incorruptibiles sube nō eq̄liter distent a p̄ ente sed qliter hoc sit alibi hēbit locū: aposita autē nō sūt difficilia. cū circa dicit qz si in substātia ē ēt ma- gis z min^o ēt in ea mor^o. dicēdū qz accipit magis z min^o pprie prout dicit itēntiōne ēt remissionē in esse manēte eadē foza specificā in qb^o oñdim^o nōn conuenire. C Qd̄ aut 2° addebatur p̄hūm dicere non cōpetere substātijs suscipere magis z min^o intelligēdū est pprie prout respiciūt fo: mā specifi- cam: sed si accipiat large z minus large ut respici- unt genus z analogū competere eis p̄t ut cōten- sum est z c. C Alterius dicēdū est aliqd utrum ex- p̄te agētū per uarietate p̄bari p̄ssit eadē ēt vnuz eē. Uidef aut qz sic: 2° aut adducit 3. rōnes oñ- dētes qz auctoritate diuina eterna z antiq̄ nō po-

rest. pcedere immediate effect^o nou^o. **C** Prima talis est: omne agēs siue propter uoluntate siue aliter si nūc z pri^o nō agebat aliq̄ pportio facta ē iter ipm z effectū. Sed hui^o pportio nō pōt fieri nisi p motū pcedētē. ergo z c. **C** Secūda talis. agēs si sit p uolūtate si nō agit aliqd z pri^o nō agebat. opz ipz apprehēdere diuersa tpa. vni in quo agat: z aliō i quo nō agat: s; diuersitas tēporz nō est sine motu q̄re ois talis actio fit immediate trāsmutatiōe z motu: nihil ergo nouū pōt pcedere a uolūtate eterna nisi mediāte motu. ergo z c. **C** Tertia talis. sicut se hēt uolūtās noua ad actionē antiquā: sic se hēt uolūtās antiq̄ ad actionē nouā. sed uolūtās noua nō est ppria cā actionis antiq̄. ergo uolūtās antiq̄ nō est immediata cā actiōis noue. nihil ḡ nouū hēt immediate pcedere a uolūtate eterna. ergo z c. **C** Quarta talis. uolūtio auctoritate antiq̄ nō pcedit ad nouū nisi mediāte actione noua. Nā si uolūtās antiq̄ nihil aliō regeret ad hoc q̄ eēt suū uolūtū: statū suū eē sequeret suū uolūtū. ergo uolūtati antiq̄e respōdet uolūtū antiq̄ū. Si ergo z de beat respōdere effect^o nou^o z uolūtū nouū. opz q̄ ibi aliqd aliō supueniat uel trāsitus noua median te qua producat effect^o non^o a uolūtate. ḡ eterna nō nisi mediāte motu aliqd nouū. pcedere potest. **C** Quinta tal. dicit se hēre duo fūdamēta qb^o ut ait nullus pōt cōtradice per rōnē itrisecā: s; si cōtradicit hec est per rōnē extraneā ut irrōnabile. pri^o fūdamētū tale. q̄ si uolūtās antiq̄ aliqd nō producit pri^o qd̄ pducit postea aliqd deficiebat ei pri^o pp qd̄ nō pducebat: qz saltē deficiebat tps id quo uolebat pducere. 2° fūdamētū est qz hui^o uolūtās antiq̄ si pduceret effectū nouū uel sil^o cū eo pduc tps uel nō. q̄ si sic cū tps nō sit sine motu. ergo tale nouū fit mediāte motu. Si vō nō pducit simul cū eo tps tūc reuertit qd̄ super nos loquētes: qz nihil pducit de nouo nisi approbare. ei aliqd tps in quo pducit. Si igit tps est nouū tūc illd̄ tps indiget aliquo tpe: qz tps nō est sine motu: qz dicitur auctoritate antiq̄a nō pōt pcedere aliqd nouū nisi mediāte motu. **C** Sexta talis est. in habētib^o ordinē per accidēs nō est incōueniēs infinita eē ptrasita: ut hūc boies pcesserunt infiniti patres s; hoc est per accidēs: qz accidit isti q̄ sit ex infinitis patrib^o. In habētib^o vō ordinē per se incōueniēs est infinita eē ptrasita anteq̄: aliqd nouū pducit qz inter eternū z tpale est infinita distantia. Rursus opz talia infinita eē trāsita per se: qz effect^o immediate antiq̄ immedieate pducatur aliqd nouū. opz infinita esse ptrasita qd̄ est incōueniēs. **C** Septima talis. uolūtās eterna semp se hēt eodē mō: ut ergo semp producit: uel nūq̄ pducit nihil. si aliq̄ pducit uel nō pducit aliq̄: s; hoc est mediāte trāsmutatione z motu. ergo z c. **C** Octaua talis: si ab ali qua uolūtate plus nō pducebat aliqd z postea pducit aliqd. ergo aliqd deficiebat in uolito q̄re tē nō pducebat. idiget ḡ hui^o uolūtās aliq̄ ulteriori cā supplēte talē defectū. si ergo a uolūtate diuina nō pcessisset entia eternaliter idigeret ulteriori cā qd̄ est incōueniēs. **C** Dicēdū q̄ tota difficultas qd̄ nūq̄ pmissē est q̄ a uolūtate eterna nō mutata pōt p gredi tpalis effect^o. **C** Sciēdū igit q̄ uolūtās est quedā inclinatio sequēs formā apphēsa sicut grauitas uel pōdus quedā est inclinatio cōsequēs for

mā nālem. sicut ergo de inclinatione ad locū legēdū est fm formā nāle. ut aliqua hūs plus uel min^o de foza grauis uel de foza nālis hēt plus uel min^o de h^o iclinatiōe sic: qz iclinatio p appetitū sequitur formā apphēsa sine intellectu: sic loquēdū ē de uolūtate sicut loquit de intellectu. dubitare ḡ utrū uolūtate antiq̄ possit aliq̄ uelle rē tpale. ē dubitare utrū intellectu antiq̄o possit q̄ intelligere aliqd tpale. Uidem^o eni q̄ artifex per suū intellectū cogit scit rē quā factur^o est ita q̄ intellect^o artificis pcedit hui^o artificiale. sic ēt uolūtās artificis pōt uelle rē quā factur^o est. loquēdo ḡ de scia ut est cā rex nō est incōueniēs h^o scia pcedere sua causata: imo qz nullus negaret quin de^o intellectu eterno possit intelligē h^o tpalia. Nullus negare debet qn de^o uolūtate eterna ut cōueniēter ponit uelle possit hui^o tpalia. z qz ut aliqd est a deo uolūtū sic i esse. pducit si uolūtate eterna est a deo uolūtūz aliqd tpale uoluntate eterna a deo catur z producit aliqd tpale. Si eni nos ipsi hodie uellem^o facere aliqd cras si semp psterem^o in tali uolūtate actus facerem^o illd̄ uolūtate hodierna nō mutata sicut cā effect^o crastini. sic qz de^o ab eterno uoluntate z disposuit facē res i tpe cū uolūtās sua nō fuerit mutata. opz qz p uolūtate illā etnā nō mutata fiāt res tpales. **C** Qd̄ vō obijcit q̄ si nō fuerit effect^o z pri^o non fiebat est aliq̄ pportio inter effectū z cām que pri^o uis nō erat. **C** Dicēdū q̄ inter deū z creaturā nō pōt eē pportio cōmēsuratiōis: s; pportio ordinis qm̄ ergo fuit instās illd̄ in quo ordinauerit deus se facturū res. tūc habuit eē illa pportio. z tūc res fecit cū illa pportio noua z ordo ille nou^o nō habuit eē per motū pcedētē. qz sicut nās nouas deus pōt facē absqz motu pcedēte sic nou^o ordo z noua relatio rerū ad dñz cōfurgere pōt absqz motu alio pcedēte. **C** Qd̄ vō addebat 2° q̄ si aliq̄ fecit ali quid in hoc tpe z nō in pōri oportuit ipm̄ apprehendere temp^o in quo fecit z in quo fecit: z qz tēpus nō est sine motu. opz qz factionē rerū nouaz pcedat aliq̄s mot^o. **C** Dicēdū q̄ cetera talia argumēta sūt sophistica. Nā tēpore qd̄ pcedit factionē rerū nō fuit tps uex. s; imaginatū. Si ergo uolūmus ex hoc arguere qz factionē mūdi pcessit motus nō plus arguim^o nisi qz pcessit mot^o uagina tus z qz pcessit uaginatu mobile z qz fuit mundus imaginat^o: nihil eni reale pcessit factionē mūdi nisi deus. imo oēs hui^o rationes eē sophisticae de leui patet. Nā sicut de^o fecit mūdū i hoc tpe z nō in alio: ita fecit ipm̄ in hoc loco z nō in alio: sic ḡ ali^o loc^o ab hoc loco in q̄ ē mūdus nō est nisi imaginat^o: sic aliō tps ab h^o tpe in q̄ fact^o est mundus non fuit nisi imaginat^o. **C** Qd̄ vō 3° addebat q̄ a uolūtate nō pōt pcedere effect^o antiq̄. ergo a uolūtate antiq̄a nō pōt pcedere effect^o nouus. **C** Dicēdū q̄ nō est simile. qz cā debet pcedē suū effectū cū uolūtās noua nō pcedat effectū antiq̄ū: sed sit posterior eo. Uolūtās antiq̄a aut pcedat effectū nouū nō ualet: qz si uolūtās noua nō pōt eē causa effect^o antiq̄i qz uolūtās antiq̄a nō possit esse cā effect^o noui. z si dicat qz cū cā posita uolūtate etnā nō pōit effect^o nisi etern^o: dicit d3 qz posita cā nō pōit effect^o nisi ut ē effect^o. res at sē effect^o pmi ut sē ab eo uolite. z qm̄ sūt ab eo uolite id tē fact^o ē mūdus. z sic fact^o ē mūdus qm̄ de^o uoluit z ut uoluit. **C** Qd̄ vō 4° addebat qz a uolūtate an

nō pcedit effect⁹ nou⁹ nisi trāsmutāte trāsmu-
 tatiōe noua. solutiū est p iā dicta. Nā ut patet de⁹
 nō agit mediāte trāsmutatiōe z motu nec opz qz
 posita uolūtate eterna sit effect⁹ etern⁹: qz ut dice-
 bat effect⁹ non pcedit a sua cā nisi ut est effect⁹ z
 a uolūtate tā qz a sua cā ppria nō pcedit effect⁹ ni-
 si ut est uolūt⁹ z qm̄ est uolūt⁹: pp qd si de⁹ uolūtate
 eterna uoluit res fieri in tpe a uolūtate eterna abf
 qz trāsmutatiōe alia pcedēte facte sūt res tpales.
 Qd̄ vō 5° addebat qz dicebat se accipe duo sū-
 damēta qb⁹ p rōne rectam p̄dici nō poterat. C Di-
 cēdū qz h̄ locutio sit ipropā cū dī qz cā nō faciens
 aliqd z postea faciēs deficit ei aliqd qz deficit ei tps
 in quo uult facē illd̄ qz deo nihil deficit. tamen qz
 tū ad h̄ uerū est qz de⁹ nō fecit mūdū nisi in tpe in
 quo disposuit. de⁹ enī sil' fecit mūdū z tps. S3 qz
 per 2^m sūdamēti addebat qz si tps est sil' factū cū
 mūdo. ergo tps idigit in quo fieret. C Dicen-
 dū qz sicut sil' de⁹ faciēdo locatū fecit locū z locus
 fact⁹ nō idigit loco nisi imaginato z an̄ factiōe
 coporus nō pcessit loc⁹ nisi imaginat⁹ sic an̄ factiō
 nē tps nō pcessit tps nisi imaginatū z tps nō fuit
 factū nisi in tpe imaginato. de⁹ enī fecit mūdū i ali
 quo istū in quo istū sil' incepit mūdus z tps. qz
 qd vō tū an̄ illis aliqd istās totū fuit imaginatū.
 Qd̄ vō 6° addebat qz si de⁹ fecit mūdū in tpe
 an̄ factiōe mūdi pcesserūt infinita spatia z qz de⁹
 imēditatō z per se ponit cā mūdi z qz qd est iter cās
 imēditate z ppinquā totū ē p se. p se ergo sūt p̄ra-
 sita infinita spatia: qz infinitū spatū fuit inter deum
 eternū z mūdū tpale. C Dicēdū qz icōueniēs est
 eē p̄ra sita infinita per se h̄ forte nō sit incōueniēs
 eē p̄ra sita per accūs. si hoc uerū est qd p^o ait: nō
 tū uerū ē qz si mūdus sit fact⁹ in tpe qz pcessit spa-
 tiū nec finitū nec infinitū. Nā factiōe mūdi nō p-
 cessit nisi eternitas que est aliqd indiuisibile z nul-
 lū spatū nominat. si aut pcessit aliqd spatū uel
 aliqd tpe hoc fuit imaginatū. Nā sicut extra celū
 est infinitū spatū locale imaginatū sic ante mūdū
 fuit imaginatū spatū tpale imaginatū. Qd̄ vō
 7° addebat qz cū deus semper eodē mō se hēat ab
 eterno fecit qz fec. C Dicēdū qz si de⁹ nō posset
 tabiqz trāsmutatiōe z motu aliqd nouū facē uale-
 re rō. h̄ cū ostēdū sit supra qz nō pcedēte trāsmuta-
 tione in deo faciente nec in reb⁹ factis de⁹ pduxit
 res in eē h̄ de⁹ semper se eodē mō hēat p̄t res nouas
 tpales pducē. Qd̄ vō 8° addebat qz si de⁹ p̄s
 nō fecit mūdū z postea fecit aliqd deficit ipsi rei fa-
 cte z indigebat ulteriori cā defectū. C Dicēdū qz
 si de⁹ p̄i nō fecit mūdū z postea fecit h̄ nō fuit p̄pter
 aliquē defectū. sed qz sic uoluit z ordinauit sic p̄
 plētā suā. z hec cōtra eternitatē mūdi sufficiāt z c̄.
 C Explicit liber p̄mus metha⁹.

C De ueritate qdē theorica sic qdē dī dif-
 ficilis est sic h̄o facilis. Signum autē nec
 digne nullū adipisci ipsam posse: nec om-
 nes fallere z c̄. *Tex. j.*

C Secūdus liber methaphisice. *Questio prima.*
o **Ueritate** autē theorica Querit
 utrū uitas sit possibil⁹
 z vī qz nō. dicit enī Boeti⁹ qz uitas ē ade-
 quatio rerum ad intellectum sed impossibile est ut
 probabo intellectū nostrum adeq̄ri ipsis rebus. er-
 go impossibile est eē ueritates. probatio. intellect⁹

noſter est immaterialiter. res autē sunt materiales
 sed immaterialē nō pōt adequari materialiter. er-
 go z c̄. C Preterea dicit phīs in libro ce. z mū. qz
 si unum contrariorum fuerit in nā z reliquū. ergo a
 destructione consequētis. si unū cōtrarium nō fue-
 rit in una natura reliquū. sed falsum est contrariū
 vō z falsum nō est: quoniā dicit phīs in libro po-
 ſteriorū. qz falsum nō ſcitur. quoniā falsum non est
 ergo nec uerum. C Preterea ueritas est de nume-
 ro entū apud animā. sed que sūt a p̄ma anima ma-
 gis sūt nō entia qz entia. ergo ueritas nō est. C Ad
 oppositū respōſio. ueritas est finis ſcientiarū ſpecu-
 latuarū ſicut dicit in 2° huius. sed magis uidetur
 eſſe illud qd est finis qz ea quorū illud finis. sed ſci-
 entie ſpeculatiue sūt ea quoz finis est uitas. ḡ z c̄.
Ad istam questionem dico qz ueritas est z hoc potest
patere ex tribus. p̄mo ex manifestatione. 2° ex pro-
positionibus. tertio ex p̄ncipijs. qz autem ueritas
ſit hoc patet. p̄mo ex manifestatione. de ratiōe enī
ueritatis est qz ſit manifestatione. dicit phīs qz ue-
rū est manifestatiū ſuiptius. z iō cū nihil maīſe
ſtetur alteri niſi per aliqd uerū z mlta ſunt imani-
festata que manifestari poſſet ipſum qz est ueritas
qz niſi eſſet ueritas nō poſſet aliqd manifestari alte-
ri: z hoc est falſū. z iō patet qz ueritas eſt. Qd̄
at uitas ſit h̄ patet 2° ex p̄p̄ositionib⁹. qm̄ ego nu-
mero utrū illa ſit uā aut nō: nulla uitas eſt. ſi eſt fal-
ſa. ergo cōtradictoria ſua eſt uā. ſ. qz aliq̄ uitas eſt
ſi nō ſit falſa ſed uera. tūc habeo p̄p̄oſitū. ſ. qz ali-
qua ueritas eſt. ſ. uitas iſtius p̄p̄oſitiōis quā tu
cōcedis. ſed ſi eſt aliq̄ ueritas. ergo eſt ueritas nec
eſt ibi falſa p̄m qd z ſimplr. ſ. ſi tu dicis imo qz cō-
cludit qz ſit ueritas p̄m qd. Lūc dicēdum qz h̄z qd
reducitur ad ſimplr ſicut per accūs ad per se. z iō
ſi eſt dare ueritatē p̄m qd eſt dare ueritatē ſimplr.
Qd̄ aut ſit ueritas hoc patet. 3. ex p̄ncipijs: qm̄
ſi nō eſſet ueritas ſequeret qz altera p̄s cōtradictio-
nis nō eēt uā. z tūc eſt eēt de quolibet aſſirmatio
aut negatio uā. cū ergo illd̄ p̄m ſit uerū z per illd̄
p̄mū habeat ueritatē oia aialia p̄ncipia ſicut Aris-
z Aut. dicit: patet qz ſit ueritas. tū enī ex manife-
ſtatiōe. tū ex pte p̄p̄oſitiōis: tū ē ex pte p̄ncipioz
ſicut uisū ē. S3 ad intelligētā hui⁹ qōnis z diſſo-
lutiōis rōnem eſt intelligēdū qz de nūo eoz q̄ ſūt
entia aie. qdā ſūt que nō h̄nt aliqd in re eē corre-
ſpōdēs eis z talia entia aie uel ap̄o aiam nō h̄ntia
aliqd cōe r̄ndēs extra dñr ſigmēta ſicut eſt tragela
ph⁹ z hircoceru⁹ z chimera z ſic de alijs. alia ſūt
entia ap̄o aiaz que qdē h̄nt aliqd corr̄ndēs ſibi i re
eē ſiue que ſūt ſilitudines ap̄o aiaz ipſaz rez exte-
ſtētū extra aiam z talia entia nō dicunt eē ſigmē-
ta z talia habēt eſſe it̄tionale z nō reale. Sūt autē
qdā alia entia ap̄o aiaz que nō h̄nt eē it̄tionale
ſ3 reale h̄nt eē ap̄o aiaz z entia que ſic h̄nt eē ap̄o
aiaz p se reale reducunt p̄m p̄m ad tria ḡna qz an̄
ſūt paſſiones aut habit⁹ aut p̄oē. ueritas autē non
hēt eē it̄tionale ap̄o aiam ſ3 reale. z iō opz qz ue-
ritas ſit. aut habit⁹ aut paſſio aut potētia. ueritas
autem non eſt nec paſſio nec potentia. qz ueritas
non ſit paſſio patet: quoniā ueritas eſt p̄m intel-
lectum z eſt in ipſo intellectu: ſicut patebit. cum er-
go paſſiones non ſint in intellectu ſed p̄m ſenſum
patet qz ueritas non eſt potentia: qz ueritas non ſit
potentia h̄ appet: qm̄ p̄oē iſtū nobis a nā ſic dicit
phīs in moral. potentes ſumus nā z c̄. ſed ueritas

nō ict nobis a nā. s; eam acgrimus. s; z c. vitas g
 reducū ad gen^o habitus ita q; veritas est quidaz
 habit^o qui causat in aia ex s; q; intellect^o fm debi
 tos modos itelligēdi z debitos modos eēndi cō
 fert intentionē fictioni aut fictionē rei aut rem rei
 qualiter autē veritas est sic habitus differat a sci
 entia que est habit^o cū etiam ipsius scientie specu
 lativē est finis veritas illud postea apparebit.

Ad rōnes respōdēdū est. ad p^m cū tu dicis intellect^o
 nō potest adēqri ipi reb^o cū sint māles intellectus
 aut imāle. Im mālis aut ad māle nulla est adēq
 tio. dicēdū q; intellectū adēqari hoc pōt eē dupli
 citer. aut s; cōmēsuratiōē. aut s; similitudinē dico
 q; itell^o nō pōt adēqri ipi reb^o s; cōmēsuratiōē
 cū intellect^o nō sit q; tus z res sint quāte z adēq
 tio talis nō requir ad hoc q; intellect^o hēat verita
 tē. s; intellect^o pōt adēqari ipi reb^o adēquatione
 que est per similitudinē z talis adēquatiō sufficit ad
 hoc q; intellect^o hēat vitatē. Ad aliō si vnū su
 periorū nō fuerit in nā nec reliquū. dico q; flm vō
 nō est pprie cōtrariū sed potius oppō eni pūative
 z sicut pūatiō eius. Ad aliud tu dicis vitas est
 ens apō aiaz dico. q; illa q; sūt entia apō aiaz que
 nō hūt aliqūā rē sibi extra correspōdētē. talia dñr
 magis eē nō entia q; entia. vitas aut nō est denūo
 talū entū s; hēt eē reale apō aiaz. q; est hit^o ipi^o
 anime sicut visum est per hoc z c. **Quæstio. II.**

Veritur

q; **Veritur** dato q; sit veritas sic vi
 sus est. utrū veritas in ip
 so intellectu hēat eē. z videt q; nō. qm p p
 vniq; talē rē illō magis. s; res sūt cā vitatis ip
 si itell^o. g; res sūt magis vē q; itell^o. g; z c. C; p.
 sic dic pbs in sra res sūt eiusdē dispōis i sua vita
 te z i sua entitate s; res eē aiaz sūt magis entēs q;
 apō aiaz g; z c. Ad oppositū est pbs s; huius.
 Ad istā qōnē dico q; veritas si cut accipim^o hic veri
 tatē pro adēquatione est in ipō intellectu. z ratio hu
 ius est. qm sicut dicit in 2° bul^o pbs finis scienti
 arū speculatiuarū est veritas. finis at praticarū est
 opus. si ergo veritas est finis scientiarū speculati
 varū; z scientie speculatiue non habēt suū finē ex
 tra eas. sed finis scientiarū speculatiuarū eē eodē in
 q; sunt ipse scie speculatiue. cū scie speculatiue sint
 in ipō intellectu vitas est in ipso intellectu. cū sit finis
 scientiarū speculatiuarū. Sed q; liter vitas sit in ipso
 intellectu h; est satis difficile. Sine dubio qdā dire
 rūt q; vitas est in ipō intellectu z hoc pp istā vias.
 dic eni pbs i p de aia. q; duo sūt mot^o. Quidā eni
 est mot^o rei ad aiaz z iste mot^o sit in cogscēdo z in
 itelligēdo. qm eni aia cogscit z itelligit tē res mouēt
 sēsus z sēsus mouēt imaginationes z imaginatio
 mouet intellectū. Est aut ali^o mot^o q; est aie ad res ip
 sas z iste mot^o sit in appetēdo z afficiēdo. dicit
 ipi q; vitas erit magis in ipō intellectu q; vniq; q;
 magis sit in termino ad qd q; in termino a q;. z vitas
 causet ex motu nō ad aiaz in cogscēdo z itelligen
 do. z h; voluit pbs in c^o metha. cū dic q; bonū z
 malū sūt in reb^o verum z falsū sūt in aia. Sine du
 bio isti vō bene dicūt. qm cū vniq; sit icōplete
 in suo termino a quo s; positionē eaz seqret q; veri
 tas eē icōplete i ipa re q; z icōpleti^o hēret eē apō
 ipm intellectū z hoc nō est verū. Sille eni est de
 vitate z sanitate. sicut eni nō dicerem^o z bñ eē sanū
 q; icōplete eēt subiectū sanitatis z al^o eēt cōpletius
 ib; sanitatis. s; dicim^o z bñ eē sanū q; cibus efficit

sanitate. Sic nō dicimus res eē nās q; incōplete
 sint subiectū veritatis s; q; efficiūt veritatē. Et
 ppter hoc aliter est dicendū q; cū veritas sit adēq
 tio sicut dicit Aui. duplex est aut ista adēquatio.
 vna est adēquatio rei ad sua p^o z talis adēquatio ad
 sua p^o est in reb^o ipi z res ipse sūt subiectū talis
 adēquationis. id quāto aliqua res magis adēquaf
 suis pncipijs tāto magis est illud. sic illa caro vel
 que magis ad hoc q; circa pncipijs carnis. Et
 aut alia adēquatio que est intellect^o ad res ipas z
 ista adēquatio est relatio quedā. Plūc aut ita est si
 cut dicit pbs in 5° bul^o q; relatio quedā est que po
 nit aliqd reale in utroq; extrēo sic duplū q; ponit
 aliquid reale in utroq; extremo. Est aut alia rela
 tio que ponit aliqd reale in vno extremo tm z non
 ponit aliqd reale in altero nisi fm rōnē sicut scienti
 tia dicit correlatiū ad scibile s; h; nō est q; ponat
 relatio aliqd reale in ipso scibilib; sed ex hoc dicitur
 scibile relative ad scientiā q; nō pōt intellect^o itel
 ligere scientiā nisi itelligat illō ad qd depēdet scia
 z hoc est scibile ipm. Nā scia presuppōit scibile z
 depēdet ad ipm. scibile aut nō presupponit scientiā
 nec depēdet ad ipam scientiā nisi s; modū itelligē
 di z sicut est de ista sic ex ista patet. qm adēquatio
 ista relatio quedā est z nō adēquatio est sicut est
 relatio q; ponat aliqd reale in utroq; extremo sic
 in ipso intellectu cū ipi reb^o. s; ipa adēquatio est re
 latio que ponit aliqd reale in vno extremo sicut in
 ipō intellectu cū reb^o ipi nō ponit aliqd nisi fm rō
 nē. vñ sicut scibile nō dicit relative ad scientiā. q; ip
 sa relatio ponat aliqd reale in ipō scibili. s; pp h; di
 citur scibile relative ad scientiā quia nō potest in
 tellēct^o itelligere scientiā nisi itelligat scibile ad qd
 depēdet. z q; scia s; rē depēdet a scibili. scibile vō
 depēdet a scia fm modū itelligēdi. z id scibile re
 fert ad scientiā q; scia refert ad ipz scibile. Sic ista
 adēquatio nō pōit aliqd reale nisi in ipō intellectu
 vñ ista adēquatio fm rē est in ipō intellectu z nō est
 i ipō reb^o nisi s; rōnē. s; pp h; q; ipa adēquatio depē
 det ex ipi reb^o nec dñr res adēqri itellui q; adēq
 tio sit aliqd in reb^o ipi sic scibile nō dī relative ad
 scias. q; rē sit aliqd realis i scibili. s; q; scia depē
 det a scibili. de adēquatiōe est sicut res dñr adēqri q;
 adēquatio q; est realr i intellectu depēdet ex reb^o z pp
 h; cū veritas sit adēquatio ut dicit Aui. z illa adēquatio
 est in ipō intellectu realr sicut declatū est z nō est in
 reb^o ipi nisi fm rōnē. dicēdū est q; vitas est tm in
 intellectu fm rē z nō est in reb^o nisi s; rōnē. z ita pz
 q; sicut scibile dī relative nō p relationē que sit in
 ipō. s; p relationē que est in scia. z cib^o dī san^o nō p
 sanitatē que sit in ipō. s; p sanitatē que est in aiali.
 Sic res nō dī adēqta adēquatiōe que sit i ipa. s; adē
 quatione que est in ipō intellectu. dī ēt res vā nō pp vi
 tatē que sit in ipa. s; pp vitatē que est in ipō intel
 lectu siue in aia. Ad rōnes patet salutio per ea
 que dicta sūt z c. **Quæstio. III.**

Veritur

q; **Veritur** utrū aliq; veritas sit icō
 plexa. z vñ q; nō. dic eni
 pbs i 3° de aia ubi distinguit oppōnes i tel
 lect^o q; intellect^o in p^o oppōne ver^o neq; falsus. s; re
 spect^o cōponēs est semp ver^o uel falsus. g; vñ velle
 pbs q; ois vitas sit cōplexa. C; p. dicit pbs in p p
 iarmetas. qui dicit p se hō uel p se currit neq; ve
 rū neq; falsus. dicit ergo z c. C; p. positōes nō se

parant a sibi: s; enūciatio est q̄ p̄ est vā ul' falsa ut dicit ph̄s in p̄ periarmentias q̄ enūciatio vā non ois s; i q̄ est uey ul' s; . s; cū uey sit circa ipaz enūciationē z ubi est enūciatio ibi est cōpositio z q̄ dā cōplexio v; ergo q̄ ois vītas sit cōplexa. Ad oppo^m est ph̄s in 3° de aīa ubi cōparat intellectū ad sēsū . dicit enī ibi ph̄s q̄ sēsus nunq̄ decipit circa prop: iū obiectū s; est semper uer^o circa p̄p̄riū sēsibile . sic intellectus circa q̄ dātāre rei que est prop: iū obiectū ei^o nunq̄ decipit s; semp uer^o z sic patet manifeste q̄ est quedā ueritas incomplexa que cōsistit circa simplicē operationē intellectus.

Ad istā q̄onē possum^o dicē q̄ accipiēdo vītātē i se z absq̄te nō p̄ cōparationē ad ea circa q̄ hēt esse ois vītās ē icōplexa. Nā z l; vītās causat in intellectu ex cōpositiōe uel diuisiōe vītās tñ nō ē cōpositio neq; disto s; est q̄litas . q̄dā simp̄l'r gñata in aīa ex cōpōne ul' distiōe ip̄i intellect^o z est habit^o quidā exn̄s realr ap̄d intellectus: s; si sic dicim^o q̄d credo eē bñ dem . tē isurgit dubitatio . qm̄ reale bñ arguit itentionale sicut spēs coloris exn̄s realr in ipso pariete bñ arguit in medio suā spēs intentionaliter s; ut v; intentionalr nō pōt agē reale tūc enī ageret ultra suā spēm z hoc cōtigeret si ueritas crederet ex cōpōne itentionū ap̄d aīaz z hēret eē realit^o ap̄d aīaz sicut dicitū est . z pp̄ hoc dicitū est q̄ vītās nō tñ cātur in aīa ex cōpositiōe z distiōe intentionū uel similitudinū ap̄d aīaz s; ad hoc p̄currit actio intellect^o agētis z intellect^o possibilis qui s; vītates realr exn̄tes in aīa z pp̄ h̄ est ad causādū vītātē ap̄d aīaz ex cōpositiōe uel diuisiōe itentionū cōcurrāt actiōes realitū sicut intellect^o agentis z possibilis nō est incōueniēs ueritatē sic cari sic dicitū est . C Si aut nos accipiam^o vītātē cōparādo eā ad ea circa que hēt eē tūc ois ueritas est cōplexa qm̄ ueritas est circa cōpōnē uel diuisionē z pp̄ hoc cōparādo ueritates ad ea circa que hēt eē s; circa cōpōnē uel diuisionē tūc ois ueritas est cōplexa loquēdo de vītate sic logmur nec s; nō dī vītās cōplexa qz q̄ dātās ueritatis exn̄s realr ap̄d aīaz sit cōposita imo sic dicitū est pp̄ ipā q̄ dātās ueritatis est simplex qualitas z simplex habit^o : s; dī cōplexa pro tāto qz ex cōpōne uel diuisione facta ab aīa cātur talis habit^o qui dī ueritas in ipsa aīa . C Si aut nos accipiam^o ueritatē fm̄ p̄p̄riū modū suū ad hoc ois vītās est cōplexa qm̄ vītās est adeq̄tio . Nūc aut ita est q̄ adeq̄tio z inadeq̄tio ueniūt pp̄rie q̄titati z q̄tū aliqd appropinquat q̄titati tātū appropinqt adeq̄tioni z inadeq̄tioni . z iō cū ueritas nō sit q̄ta nec recipiat exn̄s se: quoniam intellectus est imālis z nō q̄tus patet q̄ si vītās dicat adeq̄tio hoc nō est ad similitudines q̄titatis p̄tinue . s; hoc est ad similitudinē q̄titatis discrete qm̄ vītās cātur ex cōpōne uel distiōe itentionū ap̄d aīaz z sic accipiēdo vītātē circa ea circa que hēt eē z accipiēdo vītātē fm̄ modū . p̄p̄riū pz q̄ ois vītās est cōplexa . C Si vō nos accipiam^o cōiter p̄p̄ositioni adeq̄tōe tūc cū sit quedā adeq̄tio rei ad suā p̄n^o cū ē q̄dā adeq̄tio p̄formet nos reb^o ip̄is sicut spēs itelligibilr tūc nō ois ueritas est cōplexa nec ois ē vītās est incōplexa imoque dam erit cōplexa z q̄dā icōplexa z quedā erit in ipso intellectu z q̄dā nō: vītās que cōsistit in adeq̄tatione rei ad suā p̄n^o nihil aliō est q̄ entitas ip̄sua rei z talis ueritatis res ipsa s̄m est vnumq̄d

q̄ sit subiectum sue proprie entitatis . Ad rationes respōdēdū est . rōnes enim p̄cedūt su is vīs . nā ille rōnes arguit de ueritate que p̄sistit circa cōpōnē uel diuisionē intentionū ap̄d aīaz z c̄ .

Questio . IIII .

Ueritur adhuc de vītate utrū . s . ue ritas z scīa differāt . z v; q̄ nō . qm̄ dicit ph̄s in 1° metha . q̄ nos sum^o p̄ scīaz mēsura oīuz scībilīū sic p̄ sēsū mēsura oīuz sēsibilīū . s; si p̄ vītātē quā hēm^o de scībilīb^o sum^o mēsura scībilīū . v; ḡ vītās q̄ sit idē scīa . C s̄ . dicit ph̄s in 3° de aīa . q̄ scīa in actu z scītū i actu sūt idē : s; vītās est scītū in actu qm̄ vnusq̄q; p̄t scīre suā vītātē . ḡ ueritas z scīa uident esse idem .

Ad oppo^m arguit . dicit enī ph̄s 2° metha . q̄ scīarū speculatiuarum finis est ueritas : sed nihil est idēz suo finī quoniam finis non est de natura eius cuius est finis . ergo ueritas z scīentia differunt .

Ad aliā q̄onē respōdent aliq̄ dicitū q̄ ueritas z scīentia sūt idē fm̄ subiectū differūt tñ fm̄ rōnē: qm̄ scīentia dī q̄ per eam iudicam^o . ueritas autē s; q̄ per ipsam ueritatē apprehēdim^o . C Ista rō nō ualet qm̄ utrunq; cōuenit utriq; . qm̄ z per ueritatē iudicam^o z apprehēdim^o cui^o declaratio est . De rōne enī ueritatis est q̄ sit manifesta . vñ uey est manifestatū sūp̄st^o sicut dicit ph̄s . cū ḡ bene iudicamus de his que cognoscim^o z per ueritatē coḡscim^o qm̄ uey est manifestatiū ipsius patet q̄ per vītātē iudicam^o z apprehēdim^o : z per scīentia iudicam^o z apprehēdim^o . z iō nō ualet talis distictio

Et ideo aliter est dicēdūz . s . q̄ scīentia differat a distiōe z opione z intellectu z sapiētia: qm̄ scīa est hī^o de difficili mobilis . disto aut de facili mobilis : z pp̄ h̄ differat scīentia a distiōe differat ē scīa ab opione qm̄ opio est habit^o aliq̄ uerus aliq̄ qm̄ finis sicut dī in 2° de aīa . z in fine primi p̄ter . scīa aut est habit^o semp uerus . differat etiā scīentia ab intellectu: qm̄ intellect^o est habit^o p̄ncipioruz scīa vō ḡnū . differat ē a sapia qm̄ sapiētia est per altāz cās: scīentia per istas causas . nūc aut ita est q̄ si nos accipiam^o scīaz pp̄rie fm̄ q̄ est hī^o cōclusionū semp est uer^o : z fm̄ q̄ est etiā eoz que sūt sē per gñata in aīa per p̄n^o tūc dico q̄ ueritas z scīa nō sūt idē qm̄ ueritas cōpetit opioni z intellectu z sapiētiae : z cū scīa nō est pp̄rie intellect^o nec sapiētiae nec opinio . z iō ueritas z scīa sic accepta pp̄rie nō sūt idē . C Si aut nos accipiam^o scīentia pro oī cognitiōe z querat utrū ueritas z scīentia sūt idē aut differāt tē distiguo : aut enī scīentia z vītās differūt ita q̄ scīa sit aliqd aliō q̄d nō ē vītās: aut scīentia z vītās differūt ita q̄ scīa sit ad aliqd aliō q̄d nō ē ipā vītās . C Si aut q̄rat utz scīa accepta pro oī cognitiōe differat a vītate ita q̄ scīa ē aliqd aliud q̄ ipā ē vītās . dico q̄ si dīnt imo illō aliqd q̄d ē ēr ap̄d intellectū illō aliqd est vītās ap̄d intellectū . C Si aut q̄rat utrū scīa z vītās dīant ita q̄ scīa sit ad aliqd q̄d ē ad aliqd nō cōpetat ip̄i vītati . tē adhuc distiguo aut: qz ipā scīa sit ad aliqd ad q̄d nō ē ipā vītās z sic scīa z vītās nō dīnt: qm̄ sic scīa dī relatiue ad scībile sic p̄ vītātē ipaz adeq̄nat ip̄is reb^o z ip̄is scībilīb^o . z iō scīa nō dī ad aliqd ad q̄d nō dicat ipā vītās . C Aut si tu q̄ras utrū scīa z vītās dīant ita q̄ scīa sit ad aliqd ad q̄d nō ē ipā vītās eodē mō q̄ est ista scīa . tūc dico q̄ scīa z vītās dīnt sic . qm̄ z l; scīa dicat ad aliqd ad q̄d ē ipā vītās

in alio ad illud ubi scia et veritas. quoniam scia ubi est quod ipse
mat alias. veritas autem est quod per se adequat se ipsis. unde
non est eadem ratio formalis veritatis et scie. et sic apparet
quomodo scientia et veritas sunt idem et quod non.
Et tunc ad rationes patet solutio et c. **Questio. V.**

Veritur utrum veritas incompleta sit
difficilis ad cognitionem. et
videtur quod non. quoniam illud sine quo non possumus aliquid

cognoscere illud videtur esse facilius ad cognitionem. scilicet sine vero in
complexo non possumus aliquid cognoscere et c. probatio quod
sine vero incompleto non possumus aliquid cognoscere. Si tu co-
gnoscis uerum aut illud uerum est complexum aut incomple-
tum. si sit complexum habet oppositum. si complexum tunc cum ue-
ritas complexa non cognoscatur nisi per veritates incompletas.
apparet quod veritas incompleta est facilius ad cognoscendum. **C. P.**
ois veritas per se et directe fertur in proprium obiectum et itelle-
ctus per se et directe fertur in proprium obiectum quod est additas
sive entitas rei et non decipit circa ea per se. unde si aliquid
videtur decipiat circa proprium obiectum hoc est per accidens in quantum
organum est male dispositum sicut per de visu. aliquid enim in-
dicat visus albus esse nigrum et tunc organum infirmatur et
non est bene dispositum. tunc intellectus sit immalis et non habeat
organum corporeale sicut probatur 3° de anima. apparet quod intellectus
nec per se nec per accidens potest errare circa propria addita
re rei siue circa propria veritatem. Nam veritas incompleta
nihil aliud est quam entitas rei. Si ergo aliquid est difficile
quod in ipso potest esse error et deceptio et intellectus non potest nec per
se nec per accidens decipi circa veritatem incompleta siue addi-
tatem videtur quod veritas incompleta non sit difficilis ad cognoscendum
C. P. illud non est difficile quod facimus quod non volumus. sed
nos intelligimus quod volumus. probatio est. dicit enim philosophus
in 2° de anima quod nos imaginamur non tamen opinamur quod
volumus. ergo si imaginamur quod volumus per quod intelligi-
mus quando volumus. **C. Ad** oppositum est **Ar.**
in primo de anima quod intellectus aut est fatasmata aut non
est sine fatasmate ita quod intelligere uerum est sine fatasma. cum
ergo multe veritates sint incomplete que fatasmata non habent
patet quod veritas incompleta est difficile.

Ad istam questionem dicere quod veritas consistit in quadam ade-
quatione ita quod veritas incompleta est in quadam adequatione rei
ad sua principia. Nunc autem duplex est adequatio rei ad sua
principia et in tali adequatione consistit veritas incompleta que ni-
hil aliud est quam entitas rei et ex tali entitate siue addi-
tate resultat in intellectu species siue quadam similitudo ipsius
rei que quod dicitur species unum de veritas secundum quod per se ipse con-
formatur ipsis rebus. tunc dico quod in cognitione utrius
que veritatis incomplete consistit difficultas. Quod autem veritas
que est entitas rei sit difficilis ad cognoscendum hoc
possumus probare ex tribus. primum ex parte ipsius adequationis. 1°
ex parte potest cognoscere species veritatis. 2° ex parte carnis que
habet deuenit in cognitione veritatis. hoc sit ex parte adequa-
tionis. veritas enim consistit in quadam adequatione rei ad sua
principia sed non potest res cognosci seu adequari suis principijs ni-
si cognoscantur sua principia. Sicut enim non potest aliquis cognoscere
diuersitatem seu distantiam inter aliquid duo nisi illa duo cog-
noscat sic non potest aliquis cognoscere adequationem inter rem et sua
principia nisi principia cognoscat. Nunc autem ita est quod difficile est
cognoscere principia rei quantum ad principia que sunt diffinitiva ipsius
rei et posterius nota sunt. unde dicit philosophus in primo libri phi-
sicoz quod non habet substituitur per ad idem diffinitionis sed id quod
significat illo nomine notum est. principia et difficulta sunt ad
cognoscendum. Ois enim nostra cognitio incipit a sensu sed
suis non cognoscit nisi accipit. unde principia auri non cogno-
scimus per sensum sed tamen aliquid accipit. sic quod multum ponde-
rat et quod est rubrum. cum ergo principia rei transcendant cogni-

tionem sensitiuam et a sensu incipit nostra cognitio per quod principia
rei sunt difficilis cognitionis uti quod posterius nota sunt
tamen quod transcendant cognitionem sensus a quo incipit nostra co-
gnitio. **C. Secundo** est per illud idem ex parte potest cognoscere
tis veritate. Intellectus enim habet separatim per se et directe
ferunt in quidditates ipsas et nullo decipiunt. Intel-
lectus autem habet per se et directe non fertur in suum proprium
obiectum sed dependet ex fatasmata ex quo admisceat intellectui
aliquid finitas et per hoc cognitio veritatis difficilis est no-
bis. **C. Quod** autem veritas sit difficilis ex causis quibus deue-
nimus in cognitionem veritatis hoc patet. In re enim sunt multe
cause et multe sunt in re de quibus ignoramus que illas sit
causam illius rei et quod illius rei sunt multe causas sicut de 2° et sic
separate que totaliter excellunt sensum nostrum et intellectum
et ex his tribus patet quod veritas incompleta sit difficilis.
Ad rationes ad primum cum tu dicis illud et c. dico quod veritas
incomplete cognoscitur facilius sed tamen difficile est eas co-
gnoscere complete et hoc bene concludunt rationes que dicte
sunt. quod veritas difficilis est ut cognoscatur complete. et id cum
tu dicis illud sine quo non possumus aliquid cognoscere facilius
cognitionis est. uerum est si debeat cognosci incomplete.
Si autem debeat cognosci complete. non uerum est. unde per hoc quod
aliquid cognoscatur incomplete bene potest per ipsum alia cogno-
scere. **C. Et** tunc ad alio tu dicis intellectus nec per se
nec per accidens potest errare. dico quod per se non potest
per accidens tamen bene potest hoc non habeat organum. quod enim
ex ueritate mali. sed fatasmata dependet intellectus
ex 2° parte potest contingere error intellectui per hoc et c. **C. Ad**
alio tu dicis intelligimus quod uolumus. uerum est quod post
quam nos habemus species in memoria intelligimus quod uolu-
mus sed hoc incomplete est. et si sit complete hoc est per
multum tempus et multam exercitationem et c.

Questio. VI.

Veritur utrum veritas completa sit
difficilis. et videtur quod non. quoniam il-
lud est magis facilius quod uest alicui per se quam quod

uest alicui per accidens: sed cogitare sicut uest intellectui per ac-
cidens: cogitare uerum uest per se: sed intellectus intelligit et faci-
liter fallit ergo facilius intelligit uerum. ergo et c. **C. P.**
dicit philosophus quod intellectus semper uerum est ergo et c.
Ad istam questionem dico quod veritas completa difficilis est et hoc
possumus comprehendere ex tribus. Primum ex parte tem-
poris in quo accipit cognitio ueritatis. Secundo ex parte
eorum qui se dederunt cognitioni ueritatis. Tertio
ex parte generationis ueritatis in nobis. **C. Primum** enim ap-
paret sic quoniam illud est facilius quod pauco tempore accipit: illud
autem est difficile quod multo tempore accipit siue quod multo tem-
pore sit. et id cum cognitio ueritatis et scie multo tempore ac-
cipit per quod difficile est ipsa ueritas. unde dicit philosophus in 2° de
anima quod illos qui dicebant terram terra cognosce. quod anima plus
immorat ignorantie quam ueritati. unde per longum tempus morat
ignorantia antequam ueniat ad cognitionem ueritatis. **C. Se-**
cundo apparet illud ex parte eorum qui se dederunt considera-
tioni ueritatis. quoniam non sufficit unum homo ad inuenien-
dum scientias speculativas sed multi fuerunt. unde sicut
dicit philosophus quilibet par uenit et illud modicum quod unum
uenit tunc cum alio quod alii uenit facit aliquam quan-
titate. unde hoc illud homo quod per seipsum potest inuenire sit par
ue quantitate tamen si iungat cum alijs que alij inueniunt
erit alicuius quantitas. et id sicut nos diceremus aliquam
rem esse difficilem ad quas plures homines requirunt sic
ad considerationem et cognitionem ueritatis requirunt
plures homines et sic uidemus quod ipsa ueritas est ualde
difficilis. **C. Et** et hoc patet ex parte generationis et hoc
causa ex ordine potest quod ex comparatione principiorum ad

ones ex ordine pōrū: hoc appet qm̄ ex plib⁹ sc̄ib⁹ sit vna memoria, ex plurib⁹ memorijs sit, vñū expi mētū z ex plib⁹ expimētis sit vñū ulc qd̄ est pñ^m artis z sc̄ie sicut qd̄ oē reubarbarū tollit colerā ul' p̄ria p̄rijs curatur z id̄ cū multa regrant p̄z qd̄ difficilis est. C. Q. d̄ ēt si sit difficilis patet ex editiōe qñū de p̄ncipijs. bñ uey est qd̄ pñ^m sūt facilis cognitiōis. nā sūt sic ianue i domo. z sic loc⁹ ianue facili ter cognoscit sic pñ^m facilis cognitiōis: z sicut ea q̄ sunt in domo sunt difficilis cognitiōis sic z cognitiō qñis. vñ z cognoscere cōclusionis in p̄ncipijs est cognoscere in quadam vniuersalitate.

Et tē ad rōnes ad p̄³ cū dicit qd̄ illō ē magi' facil' qd̄ uest alicui p se qd̄ qd̄ uest alicui p acc̄s. uey ē si illō directe ferat in eo qd̄ ē p se. z id̄ cū itell's nō dire cte ferat i uey qz depēdet ex fātasimate ex q̄ p̄t ad miseri' facilitas itellectui. vñ sic facili' est deuiare a cētro q̄ cētrū iuenire. sic ēt difficult' est cognosce re z itelligē ueritatē q̄ deuiare a uitate z itelligē falsitatē. C. Ad aliō p̄z solo. nā p̄ba itelligit ibidē habitū q̄ ē hū' p̄n⁹ zc.

Quæstio. VII.

Veritas

q̄ cū uisū sit qd̄ ueritas nō sit facili' utri' sic ueritas sit nō difficilis. z h̄ ē q̄rere utri' ueritas sit ipossibilis ad cognoscēdū. Nā difficilis ē mediū iter facilis z ipossibilis. C. Et arguit qd̄ ueritas sit ipol's ad cognoscēdū z h̄ sic. sbe eni' sepate sūt im possibiles ad cognoscēdū. z rō hui' est qm̄ sbe sepate fātasinata nō hñt z ēt cū fere sbales nō hēant fātasinata z ēt cū sc̄sus a qd̄ icipit nra cognitiō nō p̄cipit nec cognoscit sbaz rei s̄z im̄ acc̄sita sbe rei: vñ qd̄ cognitiō ueritat' sit ipol's. C. p̄. d̄ p̄ postero rū qd̄ nō credim⁹ qñū' nisi p̄ pñ^m q̄ sūt magis ma nifesta: s̄z manifesta i nā sūt nobis ignota. q̄ min⁹ no ta erūt nobis magis i ḡta. s̄z p̄z ex dicto p̄bi i. "hui' dicit eni' ipe qd̄ sic se hēt itell's ale nre. ad ea q̄ sūt ma nifesta i nā sic oculi noctue ad lucē solis. Si ergo manifesta i nā sunt nobis ignota z ēt min⁹ no ta z si ipol's sit cognoscē manifestissima nāe. p̄z qd̄ ipol's est cognoscē min⁹ manifesta. ergo cognitiō ueritat' est ipossibilis. C. p̄. sensibilia sūt in cōtinuo motu z cōtinua trāsmutatiōe. si ergo sūt in cōtinua trāsmutatiōe vñ qd̄ de sensibilib⁹ nō possum⁹ cognoscere ueritatē. C. Ad oppositū est commētator z p̄bijs. Ad istā qōnē possum⁹ dicē sicut dicit p̄¹⁰ qd̄ est ipol's cognoscē ueritatē z arguit sic p̄¹⁰. si ipol's eēt cognoscē aliquā ueritatē tē desiderii nāle eēt frustra z ocio sū. cū q̄ icōueniēs sit dicē. s. qd̄ sit aliqd̄ ocio sū i nā z h̄ seq̄ret si eēt ipol's cognoscē ueritatē aliq̄z p̄z qd̄ nō ē ipol's aliquā ueritatē cognoscē. z sine dubio ista rō p̄¹⁰ bona ē z id̄ ad h̄ qd̄ bñ uideam⁹ rōnē p̄¹⁰ decla rādū ē istā ppōnē. s. qd̄ si ipol's eēt cognoscē aliq̄z uerit atē qd̄. s. desiderii nāle eēt ocio sū z hoc possum⁹ pp̄dē ex trib⁹. C. p̄. imū ex hoc illō est ocio sū sic dicit p̄ba z uantū qd̄ nō p̄sequit finē. nā sic ipe dicit finis est cui⁹ grā oia alia sūt. z id̄ si aliqd̄ nō p̄seq tur sine illō d̄ eē ocio sū. C. Scdm̄ eni' ē qd̄ requir it ad hoc qd̄ aliqd̄ sit ocio sū. s. qd̄ nō p̄sequat finēz debiti: vñ nō cōsecutio cuiuscūqz finis est cā ocio sitatis: sed non cōsecutio finis debiti est causa ocio sitatis. vñ d̄ in 2° p̄bi⁹ qd̄ si al's balneauerit se ut sol euclissaret si sol nō euclissaret nō p̄t h̄ ote se fru stra balneasse. Nā euclissatio sol'. nō fuit nata. pue nire ex tali balneatione. vñ z d̄ ibidē qd̄ si dicat se se frustra balneatū derisionē dicit. z id̄ qd̄ aliqd̄ sit

ocio sū duo requir. s. p̄uatio cōsecutiōis finis z nō cuiuscūqz finis: sed finis debiti. C. 3^m qd̄ requir ad h̄ qd̄ aliqd̄ sit ocio sū ē qd̄ p̄uatio finis debiti nō sit respectu alicui⁹ nāe p̄icularis s̄z opz qd̄ sit respectu nāe ul'io toti⁹ sp̄ei. vñ h̄ hō nat⁹ sit hēre quqz digi tos. si tū ille hō hēat sex digitos nō p̄t h̄ d̄ ocio sū in nā. s̄z sitota sp̄es humana desceret a quqz digiti tē d̄ief. eē sp̄es hūana siue nā ocio sa. C. Luc ad p̄ positū sc̄ia est finis hoīs quā ex puris nālib⁹ acgrē pōt hō. z id̄ sicut p̄us uisū est ois hō nāliter desi derat sc̄iaz. nō eni' desiderat nālr nisi finis d̄bit⁹. z id̄ cū hō nāliter desiderat sc̄iam tanq̄ sūū debitiū finē si ipol's eēt hoīes cognoscē ueritatē: nūc nullus hō cognoscēt ueritatē. z tūc cū vñūq̄qz d̄i ocio sū eēt qd̄ nō sequit finē debitiū. s̄z p̄uat suo sine debito z hoc in tota nā illi⁹ sp̄ei sequit si ipossibile eēt cog scere ueritatē aliq̄z desiderii nāle eēt ocio sū. z id̄ bñ arguit p̄¹⁰ sicut uisū est. C. Sine dubio rō p̄¹⁰ bona est. tñ possum⁹ dar e aliā rōnē que vñ bona z est talis. possibile eni' d̄ aliqd̄ ex h̄ qd̄ aliqd̄ hēt po tētiā passiuā ad h̄ qd̄ fiat aliqd̄ sicut lignū d̄i eē ipo tētia ad lectulū qz hēt potētiā passiuā ad recipien dam formā lectuli q̄ m̄to magis d̄ aliqd̄ eē possi bile z p̄icipare rōnē possibilitat' qd̄ nō tñ hēt potē tiā passiuā s̄z ēi pōz actiuā ad h̄ qd̄ fiat: sic si lignuz hēret i se pōm feminā lectuli magis diceret eē ipo rentia ad formā lectuli q̄ si tñ hēret pōm passiuā. z id̄ cū i aia nra nō tñ sit pō passiuā s̄z ēt actiuā sic dicit p̄ba in 3° de aia. in anima ē intellect⁹ possi bilis cui⁹ est oia fieri z intellect⁹ agēs cui⁹ est oia facere. q̄ si aia nō tñ hēt potētiā passiuā ad sc̄ias s̄z ēt actiuā ut intellectū agētē appet qd̄ magis d̄i aia eē in potē tia ad sc̄ientia: ergo sc̄ientia nō est non possibilis. Ad rōnes m̄dedū est. Ad p̄mā dico qd̄ rō in tril⁹ defi cit. deficit in h̄. s. qm̄ dato qd̄ nō possem⁹ cognoscē sc̄ientia ad h̄ nō sequit qn̄ possem⁹ cognoscere ali quā ueritatē. Nā bñ possem⁹ cognoscere acc̄sita s̄. dato. s. qd̄ nō cognoscerem⁹ subaz. bene eni' ueruz est qd̄ si nō possem⁹ cognoscere sbam aliquo modo nec cōplete nec icōplete nō possem⁹ cognoscere ac cidētia sed in cognoscendo acc̄sita aliq̄ mō cogno scimus ipaz subaz in vniuersali qz nō pot itelligere acc̄dēs ipse itellec⁹ nisi itelligat subatiā. C. Defi cit ēt rō in alio. s. in hoc qd̄ dicit qd̄ p ulem sc̄sū pos sumus cognoscere subaz rei. illud eni' ē sbz. sensus eni' cōis ul' cogitatiua p̄ sbaz rei cognoscē. vñ id̄ uia dua ipoz p̄dicamētoz dup⁹ p̄nt cōsiderari aut in se z ab̄ite z sic ipa id̄ uia dua sic cōsiderata cōphēdē p se nō pōt alios sc̄sus nec cōis. nec cogitatiua nisi iuuet ipō itellectu. S̄z si cōsiderem⁹ ipa nō i se s̄z p̄z qd̄ pñ^m ul' eē aliq̄rū actionū tē sc̄sus ēt brutorū p̄nt hui⁹ cognoscē sic ouis cognoscit agnū s̄z ista itētiōe q̄ ē fili⁹ ei⁹ z lupū cognoscit inq̄tum inimicabilē. z id̄ se sus q̄ iuuat p̄ itellectū siue sit sc̄sus cōis siue cogi tatiua p̄nt h̄ id̄ uia dua p se cōp̄: ebedē p̄z qd̄ sba nō bñ cognoscit p sc̄sū. deficit ēt rō i h̄ qd̄ dicit qd̄ sbe sepa te nō p̄nt itelligi qz si hñt fātasmata. dico qd̄ h̄ nō ualet qz ad h̄ ut aliqd̄ dicat si posse itelligi n̄ suffic ē qd̄ nō hēat fātasmata. S̄z ad h̄ opz qd̄ nō hēat ali qd̄ p̄portioale alicui hñt fātasmata siue fātasma p qd̄ possit itelligi sic sbe separe d̄nr si posse itelligi qz nō hñt fātasmata z ēt qz nō hñt aliqd̄ p̄portioa le eis p qd̄ possit itelligi. Itē eni' sbe māles q̄ hñt fātasmata nō hñt p̄portioē cū substātijs sepag. z id̄ p̄ fātasma sbaz māliū nō possum⁹ sube separate